

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tuçe Yağmur GÖKLEMEN

OKÇULUK SPORUNA KATILAN BİREYLERİN CİDDİ BOŞ ZAMAN AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Spor Yöneticiliğı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tuçe Yağmur GÖKLEMEN

OKÇULUK SPORUNA KATILAN BİREYLERİN CİDDİ BOŞ ZAMAN AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Tuçe Yağmur GÖKLEMEN'in bu çalışması, jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Dicle ARAS (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Alkan UĞURLU (İmza)

Tez Başlığı: Okçuluk Sporuna Katılan Bireylerin Ciddi Boş Zaman Açısından İncelenmesi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 21/01/2019

Mezuniyet Tarihi : 21/02 /2019

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Okçuluk Sporuna Katılan Bireylerin Ciddi Boş Zaman Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakça da gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

imza

Tuçe Yağmur GÖKLEMEN

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Tuçe Yağmur GÖKLEMEN
Öğrenci Numarası	20155233005
Enstitü Ana Bilim Dalı	Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(x) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS
Tez Başlığı	Tez Başlığı: Okçuluk Sporuna Katılan Bireylerin Ciddi Boş Zaman Açısından İncelenmesi
TurnItIn Ödev Numarası	1076320547

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 98 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 11 / 02 / 2019 tarihinde tarafımdan TurnItIn adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 13

alıntılar dahil % 13'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:
(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.
() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

...../...../.....

(imzası)
Doç. Dr. Evren TERCAN
KAAS

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
TABLOLAR LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	ix
TEŞEKKÜR.....	xii
ÖNSÖZ	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OKÇULUK SPORU VE TARİHÇESİ

1.1. Okçuluk Sportu.....	2
1.1.1. Okçuluk Sportunda Performansı Etkileyen Faktörler.....	3
1.1.2. Okçuluk Eğitimi.....	4
1.1.2.1. Okçuluk Eğitiminde Tekniğin Basamaklandırılması.....	4
1.1.3. Okçuluk Yarışma Kuralları.....	5
1.2. Okçuluk Sportunun Tarihi	7
1.2.1. Osmanlı Devletinde Okçuluk.....	9
1.2.2. Okçuluğun Türklerdeki ve Dünyadaki Yeri ve Önemi	10

İKİNCİ BÖLÜM

BOŞ ZAMAN VE CİDDİ BOŞ ZAMAN KAVRAMI

2.1. Boş Zaman Kavramı.....	13
2.1.1. Boş Zamanın Temel Fonksiyonları	15
2.1.2. Boş Zamanın Kullanım Bölümleri.....	16
2.1.3. Boş Zamanın Tarihsel Gelişimi	17
2.1.4. Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörler	19
2.2. Tatmin.....	22
2.2.1. Boş Zaman Tatmini	23
2.2.2. Boş Zaman Tatmininin Alt Boyutları	24
2.2.3. Boş Zamanlarda Algılanan Özgürlük	25
2.3. Ciddi Boş Zaman.....	25
2.3.1. Ciddi Boş Zamanın Ayırt Edici Özellikleri	26
2.3.2. Ciddi Boş Zaman Teorisi.....	28

2.3.3. Ciddi Boş Zamanın Nitelikleri.....	29
2.3.4. Ciddi Boş Zaman Faaliyetlerinin Yararları	32
2.3.4.1. Kişisel Yönden Faydaları.....	32
2.3.4.2. Sosyal Yönden Faydaları	33
2.3.5. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sınıflandırılması.....	33
2.3.5.1. Gönüllüler	33
2.3.5.2. Amatörler	34
2.3.5.3. Hobiciler	35
2.4. Kayıtsız Boş Zaman	37
2.4.1. Kayıtsız Boş Zamanın Tanımı	37
2.4.2. Kayıtsız Boş Zamanın Faaliyetlerinin Sınıflandırılması	38
2.4.3. Kayıtsız Boş Zaman Faaliyetlerinin Yararları	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	41
3.2. Araştırma Modeli.....	41
3.3. Evren ve Örneklem.....	41
3.4. Veri Toplama Araçları.....	42
3.5. Verilerin Çözümü	42

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Sosyodemografik Verilere İlişkin Bulgular.....	44
4.2. Katılımcıların Okçuluk Deneyimleri ile İlgili Bulgular	45
SONUÇ.....	63
KAYNAKÇA.....	69
EK 1 - ANKET FORMU.....	79
ÖZGEÇMİŞ	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Rekreasyon Temel Fonksiyonları.....	15
Şekil 2.2 Zamanın Kullanım Bölümleri.....	16
Şekil 2.3 Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörler.....	20
Şekil 2.4 Boş Zamanda Elde Edilen Tatmin Geri Dönüt Modeli.....	24

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1 Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	44
Tablo 4.2 Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları	44
Tablo 4.3 Katılımcıların Algıladıkları Ekonomik Düzeye Göre Dağılımları.....	44
Tablo 4.4 Katılımcıların Kullandığı Yay Çeşidine Göre Dağılımları	45
Tablo 4.5 Katılımcıların Haftalık Antrenman Düzeylerine Göre Dağılımları	45
Tablo 4.6 Katılımcıların Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Ölçekleri ve Alt Boyutlarından Almış Oldukları Ortalama Puanlar	46
Tablo 4.7 Katılımcıların Cinsiyete Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	47
Tablo 4.8 Katılımcıların Yaşlarına Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması	48
Tablo 4.9 Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	49
Tablo 4.10 Katılımcıların Ekonomik Durumlarına Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	50
Tablo 4.11 Katılımcıların Okçuluk Branşında Yer Alma Süresiyle Ciddi Boş Zaman Ölçeği ve Alt Boyutları ile Algılanan Özgürlük Düzeyleri Arasındaki Korelasyon.....	52
Tablo 4.12 Katılımcıların Kullanılan Yay Çeşidine Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	54
Tablo 4.13 Katılımcıların Haftalık Antrenman Süresine Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	56
Tablo 4.14 Katılımcıların Okçuluk Branşında Katıldıkları Yarışma Sayısı ile Ciddi Boş Zaman Ölçeği ve Alt Boyutları ile Algılanan Özgürlük Düzeyleri Arasındaki Korelasyon....	59
Tablo 4.15 Katılımcıların Ciddi Boş Zaman Ölçeği ve Alt Boyutları ile Algılanan Özgürlük Düzeyleri Arasındaki Korelasyon	61

KISALTMALAR LİSTESİ

CBZ	: Ciddi Boş Zaman
FITA	: Uluslararası Okçuluk Federasyonu
MÖ	: Milattan önce
PAP	: Professional Amateur-Public
TICI	: Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı
TOF	: Türkiye Okçuluk Federasyonu
SZAÖ	: Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği

ÖZET

Ciddi ve kayıtsız boş zaman kavramları ile ilgili yapılan çalışmalar Türkiye’de yeni bir gündeme sahip olmasına rağmen aslında dünyada uzun yıllardır süren etnografik çalışmalarla zengin bir tarihe sahiptir. Robert Stebbins (2008) yaptığı araştırmalar sonucunda ciddi boş zamanı “özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren, oldukça önemli, ilginç ve tatmin edici olan amatör, hobi ya da gönüllü faaliyetler ile ilgili kariyer elde etmek amacıyla, seçilen etkinliğe sistematik bir şekilde katılım göstererek takip etmek için harcanan zaman dilimidir” şeklinde tanımlamıştır.

Türkiye’de ciddi ve kayıtsız boş zaman konularında yapılan araştırma ve incelemelerde yetersiz kaldığı farkedilerek bu konulardaki araştırmalar son yıllarda artmaya başlamıştır. Bu nedenle bu çalışmada yapılan araştırmalara katkı sağlamak ve ciddi boş zaman olgusunu okçuluk branşı içerisinde inceleyerek yeni bilgiler edinilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışma amacına göre tanımlayıcı, yapılaş zamanına göre kesitsel, veri toplama yöntemine göre anket çalışmasıdır. Araştırma tarama modeliyle tasarlanmıştır. Tez çalışmasının evrenini ülkemizde okçuluk branşıyla yarışma düzeyinde ilgilenen, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde okçuluk yarışmalarına katılan sporcular oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak 3 bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Birinci bölümde katılımcılara ait demografik bilgileri ve katılımcıların okçuluk sporuna katılım biçimleri ve sıklıklarının irdelendiği sorular bulunmaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde ise Akyıldız (2013) tarafından geliştirilen türk kültürüne uygunluğu geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarıyla tespit edilen 42 adet 5 li likert tipi maddeden oluşan ‘Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman Ölçeği’ kullanılmıştır. Ölçeğin toplam güvenilirliği ise ,95 olarak hesaplanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; katılımcıların okçuluk branşında yer alma süresiyle ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutları ile algılanan özgürlük düzeyleri arasındaki korelasyon incelendiğinde, katılım süresi ile ciddi boş zaman ölçeği toplam ortalaması ($r=0.138$, $p<0.05$), boş zaman kariyeri ($r=0.214$, $p<0.05$) ve azim ($r=0.271$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir.

Anket formunun üçüncü bölümünde ise Witt ve Ellis (1985) tarafından geliştirilen, Yerlisu Lapa ve Ağyar (2011) tarafından Türkçeye adaptasyonu yapılan ve daha sonra Yerlisu Lapa ve Ağyar (2017) tarafından yapı geçerliği test edilen “Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖ)” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Orijinal ölçek, 25 madde ve tek faktörden oluşmaktadır.

Katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ve algılanan özgürlük düzeyleri kullandıkları yay çeşidine göre karşılaştırılmış ve buna göre katılımcılardan olimpik yay kullanan grubun ciddi boş zaman ölçeği genelinden, boş zaman kariyeri, psiko-sosyal fayda, terapötik fayda ve sosyal dünya alt boyutlarından daha yüksek ortalama puanlar elde ettikleri görülmüştür ($p<0.05$).

Katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ve algılanan özgürlük düzeyleri haftalık antrenman süresine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği genelinden aldıkları puanlar, boş zaman kariyeri, azim, kişisel çaba açısından daha sık katılım gösteren bireyler, boş zaman kariyeri olarak okçuluk branşında kendilerini geliştirdiklerini ve başarılı olduklarını daha fazla hissetmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ciddi Boş Zaman, Boş Zaman Aktiviteleri, Boş Zaman Tatmini, Boş Zamanda Algılanan Özgürlük, Okçuluk.

SUMMARY

ANALYSING THE PERSONS SERIOUS LEISURE WHO ATTEND ARCHERY SPORT

Although the researches carried out in the field of serious and casual leisure time have a recent agenda in Turkey; in fact, they have had background that is rich with the ethnographic studies. Robert Stebbins has described the serious leisure time as “the period that is spent to follow the activity- which has been chosen to have a career in a field that requires special knowledge, skill and experience, quite significant, interesting and which is related to activities which is amateur, hobby or satisfying voluntary- by participating systematically”.

The number of the researches which have been carried out in the field of serious and casual leisure time in Turkey has started to increase since the fact that the number of the researches and analyzing was insufficient was realized. Therefore, in this study, it is intended to contribute to studies that carried out in this field and to obtain new information by analyzing the phenomenon of serious leisure time in the branch of archery.

With regards to aim, this study is descriptive, with respect to time of being applied is cross sectional and with regards to data acquisition, it is a survey study. The research has been designed with survey model.

The universe of this thesis study consists of sportsmen interested in the field of archery at a level of competition in our country and taking part in local, national and international competitions.

A survey form that consists of two sections has been utilized as a data acquisition tool. In the first section, there are questions with which the information in respect of demographic background of the participants and the way of joining and frequency of their participation in the archery sport have been examined. In the second section of the survey form, consisting of 42 items 5 ranges likert scale, “Serious and Casual Leisure Time Scale” designed by Akyıldız (2013), determined its reliability and validation with the sense of convenience to Turkish Culture via the studies, has been utilized. The total reliability of the scale was calculated as .95. For the statistical analysis, descriptive statistics, frequency distributions, students t-test, multivariable variance analysis and correlation analysis was utilized.

As a result of the study; When the correlation between the duration of participation in the archery branch and the severity of the leisure time scale and its sub-dimensions and the perceived freedom levels, the mean total time of attendance and serious leisure time scale ($r =$

0.138, $p < 0.05$), leisure time ($r = 0.214$, $p < 0.05$) and perseverance ($r = 0.271$, $p < 0.05$). There were positive correlations between the subscales of 0.05) and perseverance ($r = 0.271$, $p < 0.05$).

In the third part of the questionnaire, the en Freedom Perceived Freedom Scale (SZAI) en, which was developed by Witt and Ellis (1985), was adapted to Turkish by Yerlisu Lapa and Agyar (2011) and then tested the construct validity by Yerlisu Lapa and Agyar (2017) data collection tool. The original scale consists of 25 items and one factor.

The participants' scores of the serious leisure time scale and the sub-dimensions and the levels of perceived freedom were compared according to the type of spring they used and according to the participants, the severity of the leisure time scale among the participants using recurve bow, from the leisure time career, psycho-social benefit, therapeutic benefit and social world sub-dimensions. they obtained high mean scores ($p < 0.05$).

Participants' serious leisure time and sub-dimension scores and perceived freedom levels were compared according to weekly training time. According to the scores of the participants in the serious leisure time scale, leisure time, perseverance, people who participate more frequently in terms of personal effort, they feel that they have developed and succeeded in archery as a leisure career.

Keywords: Serious leusure, Leisure activities, Leisure Satisfaction, Perceived freedom in leisure, Archery.

TEŞEKKÜR

Akademik yaşamımda bilgi ve tecrübesi ile bana yol gösteren, bu çalışmamda da beni cesaretlendirerek bilimsel yönlendirmeleri ile ilerlememi sağlayan değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS'a çok teşekkür ederim.

Çalışmamın her aşamasında yardımları ve önerilerini esirgemeyerek çalışmaya katkıda bulunan çok değerli arkadaşım Yalçın İŞLEK'e;

Son olarak her konuda olduğu gibi bu çalışmamda da beni destekleyen, hayatımı kolaylaştıran, en değerli varlığım anneme ve canım eşim Onur GÖKLEMEN'e teşekkürü bir borç bilirim.

ÖNSÖZ

Kıt bir kaynak olarak tanımladığımız zaman kavramının verimli ve iyi bir şekilde değerlendirilmesinin önemi vurgulandıkça ortaya boş zaman kavramı çıkmıştır. Boş zaman kavramı sahip olduğu değeri arttırarak boyut atlamış ve ciddi boş zaman başlığı altında araştırılmaya ve değerlendirilmeye başlanmıştır.

Ciddi boş zaman kavramı günümüzde bireylerin yenilenmesi, canlanması, gündelik işleri için motive olması ve genel bir iyilik halini sağlaması açısından son derece önem kazanmışken, yapılan araştırmalara bir yenisini ekleyerek boş zaman kavramının gelişmesini sağlamak amacıyla bu kavramı okçuluk branşı üzerinden incelenmesi planlanmıştır.

Çalışmada amacına göre tanımlayıcı, yapılış zamanına göre kesitsel, veri toplama yöntemine göre anket çalışması yapılmış ve araştırma tarama modeliyle tasarlanmıştır. Bu çalışma neticesinde okçuluk sporuna katılan bireylerin ciddi boş zaman katılımı açısından incelenmesi ve yapılacak diğer çalışmalara da katkı sağlayabilmek amaçlanmıştır.

GİRİŞ

Zaman günümüzde bireylerin sahip olduğu en kıt kaynaklardan birisidir. Birçok tanımı bulunan zaman göreceli bir kavram olup kişiden kişiye farklı algılanmakta ve farklı bir biçimde tanımlanmaktadır. En basit tanımıyla boş zaman; bireylerin yaşamını devam ettirebilmek için yapmak zorunda olduğu faaliyetlerin dışında kalan ve özgür iradesiyle rekreasyonel etkinliklere katılım için ayırdığı zaman dilimidir. Yoğun çalışma şartları, stres, aynı şeylerin tekrar edildiği rutin bir yaşam tarzı ve diğer olumsuz çevresel faktörler insanları zihinsel ve fiziksel olarak yıpratmaktadır. Boş zaman faaliyetleri hem bireyin zihinsel ve fiziksel gelişimini destekler hem de bireyin ait olduğu toplumun gelişmesini sağlar. Bu nedenle bireylerin rutinden kurtularak ruhsal ve bedensel bütünlüğünü daha iyiye taşıyacak rekreasyon aktivitelerini özgür iradesiyle seçerek haz ve zevk almak için bireysel veya grup halinde bu aktivitelere katılması büyük önem taşımaktadır.

Bütün bu literatür bilgilerinin ışığında boş zaman katılımı içinde önemli bir yer tutan ve bireyin hem psikolojik hem de fiziksel olarak yenilenmesini sağlayan spor aktivitelerine katılımın incelenmesi planlanmış, bu aktiviteler içinden ise bireylerin uzun yıllar ilgilenebileceği, ülkemizde gitgide önem kazanan, bölgemizde ise yatırımı yapılan, yerel, ulusal ve uluslararası yarışmalara ev sahipliği yapan okçuluk branşı ele alınmıştır. Tez çalışmasında okçuluk sporuna katılan bireylerin ciddi boş zaman katılımı açısından incelenmesi ve bu çalışmanın diğer branşlara da bir kaynak teşkil etmesi düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

OKÇULUK SPORU VE TARİHÇESİ

1.1. Okçuluk Sportu

Okçuluk dayanıklılık, üst vücutun ince motor kontrolünü, kuvvet ve dengesini gerektiren durağan bir spor branşıdır (Şimşek vd., 2013: 93).

Okçuluk sporu günümüzde daima popülerliğini ve varlığını devam ettiren ve ilk dönemlerin de en eski sportif sanatıdır. İlk varoluş kaynağından binbeşyüzlü yıllara kadar süren, ilkel şeklinden gelişkin şeklini alıncaya kadar, evrim sürecinde ok ve yay insanoğlunun hep ortağı olmuş ve belirtilen dönemden bu yana en çok kullanılan ve en uzun ömürlü silah durumundadır. Yay ilk dönemde insanın hem güvenliğini sağlayan, hem de yiyecek, giyecek gibi hammadde teminine imkan sağlayan, insanoğlunun iyi bir avcı olmasını sağlayarak toplayıcı kültürden, bireysel avcılığa geçişte temel araç olmuştur (Öngel, 2001: 189).

Okçuluk savaş ortamında önemli bir savaş aleti, gündelik hayatında ise eğlenceli bir spor aletidir. Okçuluk ilkel dönemlerde avcılık için bir silah aleti olarak kullanılırken günümüzde ise okçuluk önemli bir spor branşı olarak büyük önem taşıyarak popülerlik kazanmıştır.

Araştırmalar sonucunda okçuluğun bireylerin fiziksel ve zihinsel ve sosyal gelişimine katkı sağladığı görülmüştür. Dal (2015)'ın 10-11 yaş grubundaki çocuklar üzerinde yaptığı bir çalışma sonucunda okçuluk branşının bu yaş düzeyindeki çocukların koordinasyon, muhakeme yeteneği, dikkat, tepki hızı gibi bilişsel ve psikomotor becerilerinin gelişimine olumlu yönde katkı sağlayabileceği sonucuna varılmıştır.

Ok uç kısmı sivri demir arkası ise tüyden oluşan olan bir silahtır. Yay ise oku atmak için kullanılan bir araçtır. Yay iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısım, ağaç ve boynuzdan yapılmış gövde kısmı, ikinci kısım ise (sinir, deri, ip ve ibrişim vb.) gibi çeşitli nesnelerden yapılabilen kiriş kısmıdır (Kahraman, 1995: 361).

Günümüzde Makaralı ve Olimpik yay olmak üzere 2 tip yay çeşidi kullanılmaktadır. Ok atmak ve yay kullanmak bazı önemli teknik detaylara dikkat etmeyi gerektirmektedir. Bu detaylar kronolojik bir sıralamayla gerçekleşir.

Okçuluk sporunda yayı tutma, çekiş, tam çekiş, nişan alma, bırakış ve izleme sıralamalarının her biri hareketin değişmez bir akışıdır. Bir adet ok atışı kişiden kişiye değişse de ortalama 5 ile 8 saniye içerisinde gerçekleşmektedir. Sporcu bu zaman içinde yayını çekmek, hedefe nişan almak ve atışını tamamlamak durumundadır. Oldukça basit gibi

görünen bu sıralamaya etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörleri içsel ve dışsal faktörler olarak ayırmamız mümkündür. İçsel faktörler okçuluk için yeterli kondisyona ve koordinasyona sahip olmak, hedefe ve atışa konsantre olabilmek, sağlam bir psikolojik durum içerisinde olmak şeklinde sıralayabiliriz. Dışsal faktörleri ise kullanılan materyallerin düzgün, yeterli ve uygun olması, ortamın hava şartlarının iyi olması ve sessiz bir ortamda bulunulması gibi sıralayabiliriz (Koloyiş ve Mimaroglu, 2008).

1.1.1. Okçuluk Sporunda Performansı Etkileyen Faktörler

Söz edildiği gibi okçuluk sporunda birçok etken yarışma sırasında sporcunun performansını etkileyebilmektedir. Ok atışı yayı tutma, çekme, tam çekiş, nişan alma, bırakış ve izleme şeklinde periyodik bir sıralamadan oluşmaktadır. Bu sıralama kendi içerisinde ince teknik detaylardan oluşmaktadır. Örneğin yarışma sonunda iyi bir puan elde edebilmek için zamanı verimli ve iyi kullanabilme, aynı şekilde tekrarlanabilen bir bırakış ve sağlam bir fiziki duruş çok önemlidir; tüm bunların sağlanması durumunda bırakışı yaparken nişangâhın hedef üzerinde bulunduğu yer rüzgar yönünün belirlenmesi sonucunda okun gideceği noktayı belirler. Nişangâhın hedef üzerinde sabitlenmesi ile yani itiş kolun sabit duruşu ve iyi bir bırakışın arka planında bazı fizyolojik ve psikolojik sebepler bulunmaktadır. Atış sırasında içinde bulunulan heyecan, stres ve kaygı durumları ve yüklenme ile birlikte olarak ortaya çıkan hormonal değişiklikler, bu sebeple artan veya azalan kalp atım hızı, reaksiyon süresi ve okların atış süreleri nöronların hakim olduğu bir performansın gerçekleştiği okçuluk sporunda önemli yer tutmaktadır (Tınazcı ve Açıkada, 2002).

Okçuluk sporu dışarıdan fazla çaba gerektirmiyor gibi gözükmesine karşın aslında eğitim ve yarışmalarda beklentiyi karşılayabilmek için uzun süreli konsantrasyon haline, düzgün bir postural kontrole, endurans ve kuvvete ihtiyaç duyar (Ulusoy ve Ergun, 2011).

Aynı zamanda isabetli bir atışın gerçekleştirebilmesi için iyi nişan alınması, kolların ve postürün hedef üzerinde atış yapılacak noktaya sabitlenmesi gerekmektedir. Ayrıca vücutta oluşacak istemsiz salınımlardan korunabilmek için; yerçekimi merkezi içerisinde destek noktası alınarak ok hedefe doğru hiza alınır (Şimşek ve Ertan, 2011: 81).

Okçuluk sporunda isabetli bir atışın gerçekleşmesi, yüksek düzeylerde de vücut hakimiyetini, beceri ve odaklanmanın dışında atışı oluşturan tüm olguların (duruş, çekiş, nişan alma, atış ve atışın devam ettirilmesi) senkronizasyon içerisinde tekrarlanabilme yeteneğini gerektirmektedir (Kontinen vd., 2000: 169).

1.1.2. Okçuluk Eğitimi

Okçuluk eğitimi; Doğru şekilde duruş, Okun Kriş yerine Takılması, Kirişin Tutulması, Kabzaya Basış, Çekiş, Referanslar (Kesiştirme), Hedefe Nişan Alma, Bırakiş ve Son Taşıma olmak üzere 9 basamaklı bir teknik bütününden oluşmaktadır. Bu teknik bütünü en düzgün şekilde gerçekleştirilebilmesi için dikkat edilmesi gereken bazı pozisyonlar ve uygulamalar vardır.

1.1.2.1. Okçuluk Eğitiminde Tekniğin Basamaklandırılması

Doğru Şekilde Duruş

1. Sporcunun Ayaklarının atış çizgisindeki duruşu.
2. Vücut kütlelerinin ayaklara eşit olarak dağılımı.

Okun Krişe Takılması

1. Yay üzerinde bulunan arkalık noktasının belirlenmesi.
2. Ok arkallığının arkalık noktasına uygun olması.
3. Arkallığın, arkalık noktasına tam olarak oturduğundan emin olma.
4. Horoz tüyünün okun krişe takıldığı andaki pozisyonu.

Kirişin Tutulması

1. Tutuş sırasında parmakların kullanım şekli.
2. Kirişin kavranma şekli.
3. Çekiş yapacak elin pozisyonu.
4. Çekiş anında parmaklarda eşit çekiş gücü uygulaması.
5. Serçe ve Başparmağın pozisyonu.

Kabzaya Basış

1. Kabzaya, avuç içi uygun bölgenin yerleştirilmesi.
2. Basış uygulanacak el.

Çekiş

1. Basış yapan kolun gerginlik durumu.
2. Çekiş yapan elin uygun pozisyonu.
3. Çekiş yapan kolun dirseğinin pozisyonu.
4. Sırt kaslarının ve omuzların uygun kullanılışı.

Referanslar(Kesiştirme)

1. Çekiş yapan elin çeney ile uyumu ve dayanak noktasının önemi.
2. Kirişin dudak burun ve çene ile düzgün kesiştirilmesi.

Nişan Alma

1. Baskın olan gözün kullanılışı.
2. Kirişin ve yay penceresinin kesiştirilmesi.
3. Nişangâh merceğinin hedef ile birleştirilmesi.
4. Nişan alma pozisyonunda sırt kaslarının gergin konumunun korunması.

Bırakış

1. Çekiş yapan parmaklarının bırakış esnasındaki pozisyonu.
2. Bırakış sırasında sırt kaslarının kullanılışı.
3. Bırakış yapan kolun dirseğinin pozisyonu.

Son Taşıma

1. Bırakiştan sonra vücut pozisyonunun korunması.
2. Bırakış sonrasında yayı taşıyan kolun pozisyonu.
3. Basış yapan elin pozisyonu (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2012).

1.1.3. Okçuluk Yarışma Kuralları

Okçuluk yarışları düzenlendiği mevsime bağlı olarak, salon ve açık hava yarışmaları şeklinde gerçekleştirilir. Yarışmalarda “Klasik Yay” ve “Makaralı Yay” olmak üzere 2 çeşit yay kullanılmaktadır. Yarışa katılan sporcuların kategorileri, kullandıkları yay çeşitlerine göre sınıflandırılır.

Açık havada yapılan yarışmalarda sporcular hem rakipleriyle hem de hava şartlarıyla mücadele ederler. Bu durum, gelişim çağındaki sporcuların çevreye karşı farkındalıklarını ve duyarlılıklarını arttıran bir ayrıcalıktır. Kapalı yani salon yarışmalarında ise farklı hedef merkezlerine ok atışı yapabilmek ve her atış için farklı bir noktada yoğunlaşmak, sporcuların farklı noktolara odaklanma ve konsantrasyon hızlarını geliştirmelerini sağlar.

Okçuluk sporunda, açık hava atışlarında kadınlar 70-60-50-30 metreye atış yaparken, erkekler 90-70-50-30 metreye ok atmaktadırlar. Hedefin en orta kısmında bulunan sarı renk, ince bir siyah çizgiyle iki kısıma bölünür, bu kısımlar 10 ve 9 puanı oluşturur. Aynı sistem ile ve sırasıyla ikiye bölünen olan kırmızı renk 8 ile 7'yi, mavi renk 6 ile 5'i, siyah renk 4 ile 3'ü, beyaz renk 2 ile 1'i temsil etmektedir. 50-30 metre atışının yapıldığı açık hava yarışmalarında hedef kağıdının çapı 80 cm, 90-70-60 metre atışlarının yapıldığı açık hava yarışmalarında ise hedef kağıdının çapı 122 cm'dir. Sporcuların hedefe atış yaptıkları okların bulunduğu daire alacakları puanları belirlemektedir.

Salonda yapılan okçuluk yarışmaları sıralama atışları ile birlikte başlamaktadır. Kategorilere göre belirlenmiş olan mesafelerde sporcular 2 x 30'ar ok olmak üzere toplam da 60 ok atışı yaparlar. Her seri 3'er ok şeklinde atılır. Hem farklı yay gurupları yani klasik ve makaralı yaylar hemde tüm kategori ve yaş grupları 18 metreden atış yapmaktadırlar.

Sıralama atışları bittikten sonra alınan puanlara göre beraberlik olması durumunda ilk önce 10, daha sonra 9 puanları dikkate alınır. Eşit sayıda 9 ve 10 lar bulunması, beraberliğin yine bozulmaması durumunda ise yazı tura atışı yapılır. Yalnız 32. sıra için 2 veya daha çok sporcu arasında beraberlik olması durumunda ise 10 veya 9 sayıları dikkate alınmaksızın sadece 1'er okluk beraberlik atışı yapılır ve oku merkeze en yakın olan sporcu kazanır.

Sıralama atışlarının sona ermesiyle birlikte puan sonucuna göre kendi kategorilerinde ilk 32 sporcu arasında yer alan sporcular bireysel eleme atışlarına katılmaya hak kazanırlar.

Klasik yay kullanan sporcuların eleme atışları set sistemi ile yapılır. Her seri 3 ok atışından oluşmaktadır. Her set sonucunda yüksek puan atan sporcu 2 puan alırken, düşük puan atan sporcuya ise 0 puan verilir. Beraberlik durumunda ise, her iki sporcu da 1'er puan alır. 6 puana önce ulaşan sporcu, karşılaşmayı kazanmış sayılır. Beş set sonucunda eşitlik devam ediyorsa, 1'er ok ile beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın oku atan sporcu karşılaşmayı kazanmış kabul edilir.

Makaralı yay kullanan sporcularda eleme atışları 5 seri 3'er ok olarak toplam 15 ok şeklinde yapılır. Toplam olarak 150 puan üzerinden daha yüksek değeri elde eden sporcu yarışmayı kazanır. Beraberlik durumunda ise tekrar 1'er ok beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın oku atan sporcu galip kabul edilir.

Klasik Yay ve Makaralı Yayın kullanıldığı açık hava yarışmalarında sıralama atışları 1440 round ve 720 Round olarak 2 şekilde gerçekleştirilir.

1440 round açık hava okçuluk yarışmaları, aşağıda sıralanan kategorilere göre belirlenmiş mesafelerin her birinden 36 tane ok atılmak üzere toplamda 144 ok atışı yapılır. Seriler 6 adet ok atışı yapılmakla birlikte organizasyon kurulunun vereceği karar uyarınca kısa mesafelerde (Erkek ve Kadın 50m – 30m) her seride 3'er ok atışı yapılma durumu vardır.

Kadet Erkekler	70m – 60m – 50m – 30m
Kadet Kadın	60m – 50m – 40m – 30m
Genç Erkekler	90m – 70m – 50m – 30m

Genç Kadın	70m – 60m – 50m – 30m
Büyük Erkekler	90m – 70m – 50m – 30m
Büyük Kadın	70m – 60m – 50m – 30m

720 round açık hava okçuluk yarışmaları, aşağıda sıralanan kategorilere göre belirlenmiş olan mesafelerde 2 set 36'şar ok atışı olmak üzere toplamda 72 ok atışı yapılır. Her Seri 6'şar ok şeklinde atılır.

Klasik Yay Kadet Erkekler => 60m

Klasik Yay Kadet Kadınlar => 60m

Klasik Yay Genç Erkekler => 70m

Klasik Yay Genç Kadınlar => 70m

Klasik Yay Büyük Erkekler => 70m

Klasik Yay Büyük Kadınlar => 70m

Makaralı Yay Tüm Yaş Grupları (Minikler Hariç) => 50m

Sıralama atışlarının bitişi sonrası oluşan sıralama sonuçlarına göre kendi kategorilerinde ilk 104'e giren sporcular eleme atışlarına katılma hakkı elde ederler. Kategorilerinde ilk 8 sporcu içerisinde yer alan sporcular 1/16 turu yapılana kadar bay çekerek direk olarak ilk 32 işi içersine kalmış sayılır.

Klasik yaylar arasında yapılan eleme atışları set sistemine göre düzenlenmektedir. Atılan her seri 3 ok atışı 1 set şeklinde kabul edilir. Her set bitişinde en yüksek puan yapan sporcu 2 puan alırken, daha düşük puan yapan sporcu ise 0 puan alır. Beraberlik durumundaysa, her iki sporcu da 1'er puan alır. Toplamda 6 puana ulaşan sporcu yarışmayı kazanmış kabul edilir. Beş set bittikten sonra set puanlarında oluşan eşitlik durumunda 1'er adet ok beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın atışı yapan sporcu karşılaşmayı kazanır.

Makaralı yaylar arasında yapılan eleme atışları 5 seri halinde, 3'er tane ok atışı ile toplamda 15 tane ok üzerinden yapılır. Toplam 150 puan üstünden yüksek puana ulaşan sporcu karşılaşmayı kazanır. Eşitlik olması durumunda 1'er adet ok beraberlik atışı yapılır ve merkeze en yakın atışı yapan sporcu galip sayılır.

1.2. Okçuluk Sporunun Tarihçesi

Ok ve yay tüm dünya tarihinin en gözde, değerli ve iz bırakmış unsurlarındandır. Tarihi hafızalarımızda, güncel algılarımızda ve kültürel geçmişimizde ok ve yay çok birbirinden farklı birçok yansımalarla yer edinmiştir. Her şeyden önce bilinen savaşların

değişmez bir silahı olan ok ve yay tarihimize siyasi, hukuki ve sosyal pek çok alanda izler bırakarak tüm dünyanın unutulmaz değerlerindendir (Çetin, 2011: 67).

Okçuluğun insanlık tarihinde tam olarak ne zamandan beri yer edinmeye başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, “ok”un en eski silahlardan, bir spor dalı olarak da okçuluğun en eski spor dallarından olduğunu söyleyebiliriz. İnsanoğlunun bu güne kadarki varoluşunda okçuluğun önemi ve yeri oldukça büyüktür. Birçok insan topluluğu, hayatlarını avlanarak devam ettirme ve kendilerini düşmanlarından okçuluk ile koruyarak da nesillerini devam ettirebilme mücadelesini bu sayede başarabilmiş iken birsürü kavim de okların hedefi olarak tarih sahnesinden çekilmiştir (Özkafa, 2018: 1642).

Ülkemiz topraklarında yapılan kazılarda Milattan önce (MÖ) VI yüzyıla ait olduğu belirlenen ok uçlarının bulunduğu, Etiler ve Sümerler zamanına ait taş kabartma iki farklı resimde hedefe ok atışı yapıldığına dair figürler bulunmuştur. Türkistanda Altay dağlarında mezarlarda ok uçları ve yaylar bulunmuştur (Güven, 1992: 18).

Basit şekilde yapılmış el baltalarından sonra ok ve yayla ilgili ilk buluntuları ise geç paleolitik çağda (M.Ö.35000-10000) karşımıza yeni bir gelişme olarak çıkmaktadır. Çakmak taşından yapılan en erken ok uçları İspanya’nın doğusunda bulunmuştur ve Solutreon döneme (M.Ö. 17000-15000) aittirler. Magdelenion döneminde (MÖ 15000-8300) ve onun ardından gelen Mesolitik çağda (M.Ö. 8300-2500) ise yontulmuş ve cilalanmış çakmaktaşıdan ok uçlarının kültür gelişmelerini tespit edilmesine imkan sağlayacak bollukta bütün eski dünyaya yayıldığı gözlenmektedir (Yücel, 1998: 9).

Türklerin okçuluk serüveni tarihle birlikte başlar. Ok ve yay tarih sahnesine girişi de Türk oğlunun elinde olmuştur. Oğuz ve Ergenekon destanlarında ok ve yay adından bahsi ve adı sürekli geçmektedir (Öztek, 1999: 75).

Oğuz isminin aslında OK+ U(Z) olduğu (Z çokluk eki) yani oklar manasına geldiği ileri sürülmüştür. Ok deyiimi ise boy-kabile anlamına gelmektedir (Yıldız, 1979: 72).

Okçuluk Türklerde yalnızca savaş aleti değil aynı zamanda bir idman ve yarışma kaynağı olmuştur. Türk boyları için 4000 yıl kadar önce ok atmak ve bu alanda yarışmak önemli bir olay durumundaydı. Her yıl düzenlenen ve 3 gün devam eden bu yarışlarda bir atlas mendil içerisinde hedef çizilir ve 25 adım uzaklıktan belirlenen hedefe atış yapılırdı. Yarışmalara her yaştan ve cinsiyetten insanlar katılır, birinci olanlar ödüllendirilirdi.

Osmanlı devleti şehzadelerinden vücut yapısı spora elverişli olanlar özellikle ata binmek, ok atmak, kılıç kullanmak ve cirit atmak gibi sporlarla için eğitim alarak büyütülürdü. Bu sporları devam ettirebilmek ve eğitimini verebilmek için tekkeler

kurmuşlardır. Bu tekkelerden bir tanesi de Okçular Tekkesi (Okçular Kulübü)'dir (Keten, 1974: 30).

17. yüzyıldan itibaren artık okçuluk bir sanat durumuna gelmiştir. Bursa da Orhan Bey zamanında yaptırılan Atıcılar Meydanından başlayarak Osmanlı şehirlerinde 30'a yakın ok meydanı tespit edilmiştir.

Türkiye de modern anlamda okçuluk sporu Atatürk'ün girişimi ile 1930'lu yıllarda başlamıştır. Okçuluk Federasyonu 1923 senesinde Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (T.I.C.I) bünyesinde kurulmuş 1962 senesinden sonra ise faaliyetlerini bağımsız bir federasyon olarak sürdürmeye devam etmiş ve federasyonun ilk başkanlığına Fazıl Özok getirilmiştir. (Tunç, 2000).

Günümüzde ise okçuluk sporu hemen hemen Türkiye'nin tüm illerinde hem amatör hem de profesyonel anlamda büyük ilgi görmektedir. Yapılan uluslararası yarışmalarda Türkiye adına yarışan okçular sıralamalarda en üst sıralarda yer alarak hem ülkemizin adını duyurmakta hemde ata sporumuzu en güzel şekilde devam ettirmektedirler.

1.2.1. Osmanlı Devletinde Okçuluk

Osmanlı devletinde okculuk, Türklerdeki okçuluk anlayışının ve uygulamasının bir uzantisi şeklindedir. Ancak Osmanlı Türklerinde okculuk daha çok önem kazanmış, amaç ve uygulamalarda yenilikler, değişimler kazandırılmıştır (Yıldız, 1979: 151).

Osmanlı devleti döneminde, Orhan Bey'in Bursa'yı fethetmesinden sonra burada yaptırdığı Atıcılar Sahası ile birlikte okçuluk alanında ilk büyük girişimi yapan Osmanlı hükümdarı olmuş ve daha sonra Yıldırım Bayezid Gelibolu'da Ok Meydanı yaptırarak bu akımı sürdürmüştür. İstanbul'u fethi sırasında Fatih Sultan Mehmet donanmasını karadan ilerleterek Haliç sularına indirildiğini izlediği sıralarda okçuluğa verdiği önemi, fetihten hemen sonra burayı Ok Meydanı haline getirerek göstermiştir (Atabeyoğlu, 1988).

Osmanlı devleti özel el yapımı yaylar kullanmaktaydı. Özveri ve emekle yapılan ve yapımı 5 ile 10 yıl arası süren bu yaylar, tabakalar halinde tahta, boynuz ve sinirden yapılırdı. Ayrıca kirişi takılı olmadığında bu yaylar, ters dönen yani "refleks" yapılıydı (Işın, 1991).

Osmanlı'nın kullandığı yaylar ile 800-900 metreye atış yapılabilirken, günümüzde modern yaylar ile bu mesafelere atış yapılabilmesi pek mümkün değildir.

Yay ve okçuluğa verilen önem zamanla artmaya devam etmiş ok ve yay nasıl birbirinden ayrılmayan bir bütüne, ok atıcılığı da 17. yüzyılın tasrasında Osmanlı'dan ayrılmayan bir alışkanlık haline gelmiştir (İşcan, 1988: 84).

Osmanlı Devleti zamanında bugünkü kulüplere benzer tekkeler kurulmuş, Özellikle binicilik, okçuluk, güreş, cirit atma gibi savaşa hazırlık için önem taşıyan sporlar yapılmıştır. Padişahlar da bu sporları kendileri de yaparak halkı bu sporlara teşvik etmişler ve başarılı olan sporcuları ödüllendirmişlerdir (Tunç, 2000).

1.2.2. Okçuluğun Türklerdeki ve Dünyadaki Yeri ve Önemi

Okçuluk sporu; koordinasyon, konsantrasyon, güç ve sabır gerektiren, zor ve zor olduğu kadar da zevkli bir spor branşıdır. Okçuluk sporu, sporcunun azim, çalışkanlık ve hırs düzeyi kazanabileceği başarılarla doğru orantıdadır. Okçuluk sporuna tercihen en erken 9-10 yaşlarında başlanmalıdır. 9-10 yaşlarında verilen okçuluk temel eğitimi, sporcuların zihinsel olarak gelişimlerini olumlu yönde etkilemekle birlikte sporcuların vücut bütünlüğü açısından da günlük yaşamda ortaya çıkan hasarların ortadan kalkmasına yardımcı olur (Tunç, 2000).

Türklerde okçuluk branşının önemini anlamak için yakın tarihimiz olan ve ulaşılan kaynaklar bakımından daha net bilgi veren Osmanlı İmparatorluğu yardımcı olmaktadır. Kanuni döneminde İstanbul'da bulunan Avusturya sefiri Busbecg, "Türkiye'yi Böyle Gördüm" isimli kitabında okçuluğa verilen önemi şu şekilde ifade eder: "Türkler, ok atmada fevkalade ustadırlar. Bu işe 7-8 yaşlarında başlayıp, 10-12 sene devamlı talim yaparlar. Bu yüzden kolları gayet kuvvetli oluyor. Sonunda en uzak hedeflere dahi isabet ettirecek şekilde okçulukta maharet kazanırlar. Kullandıkları yaylar, yekpare ağaçlardan yapılmış, kısa fakat bizimkilere kıyasla çok sağlam ve kullanışlıdır. Paşalar ve büyük arazi sahibi zenginler, evlerinde kölelerine ok atma talimleri yaptırırlar (Busbecg akt. Kurutluoğlu, 1974).

Okçuluğun fazileti üzerine Kur'an-ı Kerim de muhtelif ayetler varolduğu gibi birçok hadis de bulunmaktadır. Araplar okçuluk konusunda Orta Çağ'da pek kendilerini geliştirerek ok ve yayla ilgili farklı aletler de icat etmişlerdir. Okun Türkler tarafından çok eskiden beri kullanılmasıyla beraber Türklerin icadı olduğu görüşünü savunanlar da vardır (Bulut, 2001).

Okçuluk ilk defa yarışma olarak, Osmanlı padişahlarından 2. Mehmet zamanında düzenlenmiştir. Okçuluk yarışmalarının kuralları, ilk defa 1451-1481 yılları arasında yine Osmanlı padişahı olan 2. Mehmet tarafından hazırlanmış ve bu yarışmaların yapılacağı okçuluk sahalarının yapılmasına öncü olmuştur. İstanbul fethedildikten sonra sultan 2. Mehmet daha önce yapılan ok meydanı denilen okçuluk alanını büyütmüş ve yaptırdığı düzenlemelerle daha güzel bir hale getirmiştir ve bununla birlikte okçuluğun

yaygınlaşması için bütün Osmanlı şehirlerinde ok meydanından daha küçük okçuluk sahaları yaptırmıştır (Aktepe, 2003).

Fetih sonrasında Ayasofya’da ve İstanbul’da bulunan çeşitli yerlerdeki putlar sökülerek Ok Meydanı’na getirilmiş hedef yapılmış ve üzerine ok atılmıştır. Türk okçuluğunda hedefe atış diye tabir edilen “puta atış” adını buradan aldığı söylenir (Atabeyoğlu, 1988).

Atatürk’ün girişimleriyle ülkemizde 1937 yılında modern anlamda başlayan okçuluk sporu, Atatürk öldükten sonra duraklama dönemine girmiştir. O Dönemde Cumhurbaşkanı olan Celal Bayar’ın girişimleriyle 1953’de okçuluk yeniden ilgi görmüş ve 1960’larda tekrar gelişme göstermiştir (Morpa).

Okçuluk Federasyonu, 1961 tarihinin Mayıs ayında Atıcılık Federasyonu’ndan ayrılarak, tamamen bağımsız bir federasyon haline gelmiştir. Okçuluk federasyonu başkanlığına da Fazıl Özok getirilmiştir. 1983 yılında Prof. Dr. Uğur Erdener, başkanlığı Fazıl Özok’dan devralarak 23 yıl aralıksız sürdürdü. Türk spor tarihinde bir ilk gerçekleşerek Uğur Erdener, 19 Haziran 2005 tarihinde, Uluslararası Okçuluk Federasyonu (FITA) Başkanlığı’na seçildi ve 31 Mayıs 2006 tarihinde Okçuluk Federasyonu, idari ve mali özerkliğe kavuştu. Federasyon, 04 Kasım 2006 yılında Ankara’da ilk defa düzenlenen 1. Genel Kurul’da, Türkiye Okçuluk Federasyonu (TOF) Başkanlığı’na Abdullah Topaloğlu seçildi. 2. si 2008 yılında düzenlenen mali ve genel kurul sonucunda Abdullah Topaloğlu tekrar başkan seçildi. 2005 tarihinde yapılan seçimler sonucunda Türkiye Okçuluk federasyonu eski başkanı olan Prof. Dr. Uğur Erdener tekrar başkan seçilerek Dünya Okçuluğunu da yönetmeye başlamıştır. 2009 tarihinde düzenlenen genel kurul sonucunda 2. kez başkanlığa seçilen Prof. Dr. Uğur Erdener, hala seçildiği bu görevi devam ettirmektedir (Öktem, 2011: 38).

16. ve 17. yüzyıllarda dünyanın ilk okçuluk dernekleri İngiltere’de kurulmuştur. 19. yüzyılda bu akım İngiltere’den Amerika, Kanada ve Avustralya gibi ülkelere de yayılmış, bir spor branşı olarak tam anlamıyla kabul edilişi ise ancak 20. yüzyılın başlarında olmuştur. 1900 tarihindeki Paris Olimpiyat Oyunları’na okçuluk branşında ilk kez, erkekler kategorisi dahil edilmiş ve 1920 tarihine kadar olimpiyatlarda yer almıştır. Okçuluk bayanlar kategorisi ise, 1904-1908 Olimpiyat Oyunları’nda yer almış fakat sonrasında 1972 yılına kadar bayanlar kategorisi olimpiyatlarda yer almamıştır (Morpa).

Okçuluk yarışmaları ilk zamanlarda, sabit ya da uçan kuşları vurmaya dayalıyken, daha sonraları cansız hedeflere atışlar yapılmaya başlanarak, daha modern bir spor anlayışı haline gelmiştir. Okçuluk branşını daha gelişmiş ve sistemli bir spor haline dönüştürebilmek

düşüncesiyle, 1931 de Belçika, Fransa, Polonya ve İsveç'in öncülüğünde Uluslararası Okçuluk Federasyonu, yani kısa adıyla FITA (Federation Internationale de Tir L'Arc) kurulmuştur. Bu tarihten itibaren okçuluk sporunun gelişimi büyük bir hız kazanmaya başlamış ve 1933'te ilk defa Dünya Okçuluk Şampiyonası düzenlenmiştir (Morpa). Uluslararası Okçuluk Federasyonu'nun merkezi İsviçre'nin Lozan şehrinde bulunmaktadır ve bugün 142 üyesi bulunmaktadır. Türkiye, Uluslararası Okçuluk Federasyonu'na 16. üye olarak 1955 yılında katılmıştır (Öktem, 2011: 38).

İKİNCİ BÖLÜM

BOŞ ZAMAN VE CİDDİ BOŞ ZAMAN KAVRAMI

2.1. Boş Zaman Kavramı

Boş zaman kavramını tanımlayabilmek için önce zaman kavramını tanımlamak daha doğru olacaktır. Zaman kavramı kelime anlamı olarak; olayların geçmişten bugüne geldiği ve geleceğe doğru birbirini kesintisiz takip ettiği bir süreçtir (Güçlü, 2001: 25).

Zaman herkes tarafından hissedilebilen fakat dokunulamayan geri dönüşü olmayan hayatımızdaki en önemli, aynı zamanda tanımlaması zor ve soyut olan bir kavramdır (Passing, 2005: 27).

Sabuncuoğlu ve Tüz (2008)’e göre ise zaman, bir fiilin gerçekleştiği süredir. Bir başka tanımla eylem yok ise zaman da yoktur. Bir süreliğine yeryüzünde hareket halinde olan her şeyin durduğu düşünülürse, böyle durağan bir ortamda zaman olgusundan bahsedilemez.

Zaman kavramı herkesin ilgilenmek zorunda olduğu bir kavramdır. Bireyler tarafından yetersizliğinden en çok şikâyet edilen konuların en başında para ve zaman gelmektedir. Para çaba harcandığında bulunabilmekte fakat geçen zamanın geri dönüşü mümkün olmamaktadır (Akataş, 2003: 282).

Zaman, hiç durmadan belirli bir ritimde sürekli akar gider: her saat 60 dakika, her dakika ise 60 saniyedir. Zaman herkes tarafından demokratik şekilde paylaşılan bir kaynaktır: herkesin bir günde 24 saati, her hafta da ise yedi günü vardır (Scoot, 1995: 9).

Boş zaman kelimesinin kökeni Latince’den gelmektedir. İngilizce “leisure” kelimesi Latince’deki “licere” kelimesinden gelmektedir. Türkçe’de ise aynı kelime, “İzin verilmiş olmak” veya “müsaade etmek” anlamlarına gelmektedir (Tezcan, 2007).

Günümüzde boş zaman en kapsamlı tanımıyla dinlenme, rahatlama, yapılması zorunlu işlerin dışında kullanılan ve yine o zorunlu zamanlar için yenilenme yapılanma olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda boş zaman kendi içinde stresten arınma, rutin hayatın baskısından kaçış ve özgürlüğü barındırmaktadır (Uygurtaş, 2011).

Teknolojinin sürekli geliştiği ve yaşam standartlarının değiştiği bir toplumda boş zamanın toplumsal yapıyı güçlendirici rolü yadsınamayacak derecede önemli hale gelmiştir (Henderson, 2010: 391).

Boş zaman; bireylerin hayatlarını devam ettirebilmek için yapmak zorunda olduğu işlerden dışında kalan zaman dilimidir (Mull vd., 1997). Başka bir tanımlamayla; boş zaman; yaşamın temel ihtiyaçlarını (yemek, çalışmak ve uyumak gibi fizyolojik ihtiyaçlarını) yerine getirdikten sonra arta kalan zaman dilimidir (Torkilson, 2005: 49).

Boş zaman kelimesi en açık anlamıyla bireylerin iş, çalışma, uyku ve ev işlerinden sonra kendi seçimleriyle özgürce kullanabileceği zaman dilimidir (Broadhurst, 2001: 3). Boş zamanın nasıl kullanılacağı kişinin kendi özgür iradesine ve sağduyusuna bağlıdır (Boud ve Lawson, 2002: 1).

Boş zaman kavramı; bireylerin bir faaliyeti yapmak ya da yapmamak arasında özgürce bir seçim yapabildiği, yapmak ya da yapmamak istediği şeyleri serbestçe tayin edebildiği, ama yapılan işin sorumluluğunu da yüklenebilecek davranışlar gösterebilmesi gereken zamandır (Kaya, 2011).

Boş zaman verimli, yerinde ve değerli kullanılabildiği zaman insana sorumluluğunu ve özgürlüğünü yaşama, zamanını iyi kullanma, iş ve çalışmada kendi isteğine göre bir seçim yapma bunların neticesinde kendini bulma imkanı sağlamaktadır (Kırkpınar, 2004).

Özbey ve Çelebi (2003)'e göre boş zaman; insanın hem kendisi hem de çevresindekiler için bütün zorunluluklarından ve bağlantılarından kurtulduğu, özgür iradesiyle seçeceği bir faaliyetle uğraştığı zaman dilimidir. Yani boş zaman insanların özgürce, istediği gibi kullanabildiği zamandır. Bu anlamda özgür zaman ve boş zaman arasında belirli bir farklılık vardır. Özgür zaman, bir yönsüzlük yansıtırken; boş zaman ise, katılacak farklı etkinliklerin de olduğunu ima eden, bunları dengeleyen yapıcı kavramsal bir tarafı gösterir (Kılbaş, 2010: 4).

Mannell ve Kleiber'e boş zaman kavramının iki boyutta objektif ve subjektif olgular olarak tanımlanabileceğini belirtmektedir. Boş zaman; objektif bir olgu olarak belirli bir zamanda ve belirli bir alanda içerisinde yapılan bireysel veya aktivite topluluğunu içine alan ve aktivite süresi veya aktivitenin özelliklerinin araştırmalarla ölçüldüğü bir olgudur. Subjektif bir olgu olarak boş zaman ise, bireylerin bu zaman diliminde katıldığı aktivite sonrasında zihinsel olarak doyum sağlamasını ve rahatlamasını ifade eder (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

Dünya Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliğinin yaptığı tanıma göre boş zaman; seçim özgürlüğü, yaratıcılık, hoşnutluk ve memnuniyet içeren ve kişisel tatmini arttıran eğlencelere öncülük eden faydaları ile insan hayatının özel bir alanıdır. Aktivite kavramı ise genellikle fiziksel buna ek olarak sosyal, estetik, entelektüel ve ruhsal özellikteki öğelerin çok yönlü oluşumlarını kapsamaktadır (Ağılönü, 2007).

2.1.1. Boş Zamanın Temel Fonksiyonları

Boş zamanın bireyleri dinlendirme fonksiyonu kadar önemli iki fonksiyonu daha vardır. Bu fonksiyonlar “eğlenme” ve “gelişim”dir. Bu iki fonksiyonun önemi geç anlaşılmış ve bilincine daha sonraki dönemlerde varılmıştır (Sağcan, 1986).

Şekil 2.1 Rekreasyon Temel Fonksiyonları

Dinlenme Fonksiyonu: Dinlenme fonksiyonu boş zamanı en fazla karakterize eden ve çeşitli algılamalarla, iş hayatı boyunca değerlendirilen temel bir fonksiyon olduğunu ifade etmektedir. (Karaküçük, 2005: 3).

Eğlenme fonksiyonu: Eğlence, insanların neşeli ve hoşça vakit geçirmelerini sağlayan süreçtir. Eğlence animasyon ve rekreasyonun temel amaçlarından biridir. Eğlence kavramı insanların kişilik yapılarına ve farklı ihtiyaçlarına yönelik olarak farklı şekillerde algılanabilir (Hazar, 2003).

Torkildsen (2005), eğlenme isteğinin bireylerin içinden geldiğini ve boş zamanlarımızda biz insanların memnun olacağımız anlara ihtiyaç duyduğumuzu ifade etmiştir. Eğlence anlayışı insandan insana farklılık gösterebilir. Örneğin 15 yaşlarındaki bir çocuk grubunun eğlence anlayışı ile 30’lu yaşlardaki bir yetişkin grubunun eğlence anlayışı birbirinden oldukça farklıdır (Çelik, 2011).

Gelişim Fonksiyonu: Gelişim fonksiyonu, bireylerin zihnini rahatlatan, günlük zorunlu eylemlerin otomatizminden kurtulmasını sağlayan, daha geniş sosyal katılıma ortam sunan, bireylerin çıkar ilişkisi olmadan kişiliklerini geliştirmesine ve sosyal ilişki kurmasına yardımcı faaliyetleri içermektedir (Karaküçük, 2005: 3).

Bu tip faaliyetler, bireylerin bedensel ve zihinsel yorgunluklarını azaltarak onları bedensel ve ruhsal olarak yaratıcı bir duruma getirir (Sağcan, 1986).

2.1.2. Boş Zamanın Kullanım Bölümleri

Bize ait olan zaman kullanımı yıl, ay, hafta, gün, saat, dakika ne yapmak istediğimizin ve bunu nasıl yapacağımız üzerine verdiğimiz sayısız farklı kararın ve opsiyonların sonucudur (Karaküçük, 2005: 3).

Şekil 2.2. Zamanın Kullanım Bölümleri

Şekil’de gördüğümüz gibi, zamanın çalışmakla ilgili, yemek yemek ve uyumak gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasıyla ilgili ve eğlence, oyun, spor gibi etkinliklerin yapıldığı çeşitleri bulunmaktadır (Karaküçük, 2005: 3).

Sınıflandırılan zaman türleri kullanıldığı biçimlere göre farklılıklar gösterebilir belirli ortak özellikleri bulunmaktadır. Her türlü duruma göre azalıp çoğalabilen esnek tarafları vardır. Bir boş zaman aktivitesini iyi ya da kötü olarak tanımlamak mümkün değildir. Bir kişinin boş zamanlarında çok severek yaptığı aktivite bir başka kişi için tercih edilmeyen uğraşlar olabilir (Meyer vd., 1970).

Zamanın türlere ayrılmasında seçilen aktivite çeşitlerinin dikkate alınmasının yanında, aktivitelere ayrılan sürelerin de dikkate alınarak gruplandırılması yapılabilmektedir (Bayer, 1983).

2.1.3. Boş Zamanın Tarihsel Gelişimi

Boş zamanın değerini anlayan ve bu zamanı kullanmaktan haz duyan Antik Yunan'daki birkaç Yunanlı insanlık tarihine yüzyıllar boyu etki eden, savaşlar çıkartan, yeni ulusların doğmasına ve bir çok ulusun tarihten silinmesine neden olan bir sistemi ortaya çıkarmışlardır; Kölelik. Orta Çağın sonlarına kadar Antik Yunandan başlayarak boş zamanı etkili kullanma aktiviteleri soylular sınıfını içine alan aktiviteler olmuştur. Antik olimpiyatlara soylu sınıfına ait bireyler sporcu olarak katılmış, olimpiyatlara katılabilmek için soylu olma şartı şartı aranmıştır. Endüstri devriminde de bu durum devam etmiş; işçi sınıfı, haftalık 72 saatlik çalışma sürelerinin lüzumuna ve doğallığına inanılarak teşvik edilmişlerdir. Endüstri devriminde boş zamanın sağladığı fırsatlardan sadece zengin ve aristokrat sınıfı faydalanabilmiştir (Bammel, vd., 1996).

Varolan ilk toplumlarda boş zamanın ortaya çıkışıyla birlikte tarımdan verim sağlayabilme ve hasat toplama, avlanma gibi gerekliliklerin başarıya ulaşması için dinsel günlerde yapılan dualar ayinlerin bir parçası olmuştur. Dua, dans, toplantılar ve ziyafetler, iş dünyasının vazgeçilmeyen boş zaman aktiviteleri olmuştur (Kraus, 1998).

Anlaşıldığı üzere ilkel toplumlarda boş zaman kavramı yapılan bir işin sonucunda rahatlama ve yapılan işin başarısını kutlama şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Toplumlar değiştikçe ve geliştikçe boş zaman anlayışında ve değerlendirilişinde de değişiklikler belirginleşmeye başlamıştır. Kölelik kavramı artık Antik Yunan'da net bir şekilde belirginleşmeye başlamış ve bunun neticesinde soylular ve aristokrat asilzadeler kültürle, sanatla, eğitimle ve en önemlisi de sporla ciddi bir şekilde ilgilenmeye başlamışlardır.

Antik Yunan'da yaşayan insanların genelinden daha iyi standartlar içinde yaşayan vatandaşların meslek grupları filozof ,asker, sporcu, tüccar ve sanatçıydı ve bu meslek grupları düşünler, dinsel törenler gibi halkın çoğunluğunun katıldığı törenlerde yarışmalar düzenleyerek yeteneklerini sergiliyorlardı.

Eğitim sistemi bu mesleklere sahip bireylerin sergiledikleri beceriler üzerine şekillenmekteydi. Ploto çocukların eğitim hayatında spor yapmalarının ve eğlenmelerinin onların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine büyük bir katkı sağladığını ve verilecek bu eğitimin zorunlu tutulması gerektiğini savunmuştur. Genel bir bakış açısıyla Antik Yunan toplumlarının boş zamanı ve bu zamanda yapılan etkinlikleri hayatın büyük bölümüne etki

eden eğitsel ve kültürel bir öge olarak gördükleri söylenebilir. Antik Yunan gibi Antik Roma toplumlarında da benzer olarak boş zaman anlayışı eğlenceye dayanmakta, çocukların eğitim hayatında spor ve sanatsal aktiviteler temel oluşturmaktaydı. Ancak Antik Roma’da tarım alanlarının verimliliğinden dolayı toplum içindeki sınıf farkı çok daha keskin hatlarla ortaya çıkmıştır. Bu toplum statüleri 4 bölüme ayrılmıştır. Bunlar; 25 dönümden fazla arazisi bulunan idare heyeti ve tüccarlar, senatörler, küçük esnaf diye nitelendirilebilecek sıradan ancak özgür insanlar ve son olarak en alt sınıfta bulunan koloni gruplarıdır. Sınıf farkının daha keskin olarak ortaya çıkmasıyla birlikte üst tabaka boş zamanlarını spor ve sanatla değerlendirmekten vazgeçerek sporu ve tiyatro faaliyetlerini kölelere yaptırmaya başlamış, kendileri ise izleyici konumuna geçmişlerdir. Daha sonra Antik Roma toplumunun üst tabakası izleyicilik faaliyetlerini ticarete dönüştürmüşler ve orta tabakada bulunan insanlara sergilenen değişik ve ilginç faaliyetleri cüzi miktarda para talep ederek izletmeye başlamışlardır. Üst tabaka yani senatörler ve imparatorlar halkın gösterilerde profesyonel gladyatörlerin savaştığı ve arasıra ölümlerin meydana geldiği, hayvanların ve insanların yer aldığı gösterilere ilgisini fark etmiş ve bundan sonra gösterileri siyasi amaçlar için kullanmaya başlamışlardır (McLean, vd., 2008).

Başta sadece bir boş zaman aktivitesi olarak görülen ve soylular tarafından değerlendirilen aktiviteler zamanla üst tabakaya para kazandıran, senatörlerin ise geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan bir araç haline gelmeye başlamıştır.

Tüm Dünya’ya Hristiyanlığın hızla yayılmasıyla başlayan süreçte boş zamanın anlamı bir kez daha değiştirmiştir. Katolik kilisesi yaşam amacının sonraki hayata hazırlanmak olduğu görüşünü belirtmiş bunun sonucunda insanlar için tekdüze, sıkıcı, keder ve hüznü dolu bir yaşam başlamıştır (Torkildsen, 1999).

Artık toplum eğitim ve kültür aktiviteleri unutulmuş, mimarlık, heykeltıraşlık gibi Yunan ve Roma’nın başlıca uğraşları sürece yenik düşmüştür (Roker, vd., 1998: 725).

Rönesans’a kadar uzanan ortaçağ dünyası boş zamanlarını daha çok il il dolaşan panayırlar aracılığıyla değerlendirebiliyorlardı. Bunlardan geriye kalan zamanlarını da daha çok hastalıklarla ve savaşlarla uğraşarak geçirmişler, hayatta kalabilmek için büyük mücadeleler vermek zorunda kalmışlardır. Bu sebeple Orta Çağ’da boş zaman aktiviteleri gerilemiş ve yüzeysel bir çerçevede şekillenmek zorunda kalmıştır. Rönesansla birlikte Avrupa’dan başlayarak bütün dünyaya hızlıca yayılan tiyatro, sanat, müzik, , opera, edebiyat akımları tüm toplumları etkisi altına almıştır. Artık insanlar Rönesans ürünlerini tüketebilmek için kendilerine zaman ayırmaya başlamışlar, orta tabakada bulunan insanlarda bu akımları farkederek bunlardan etkilenmişlerdir. Asiller diye nitelendirilen üst tabaka ise bu

etkinliklerin daimi takipçileri haline gelmiş opera, müzik, tiyatro gibi etkinliklere düzenli olarak katılmışlar ve kendileri de resim, heykel gibi aktivitelerle uğraşmışlardır. Sanayi Devriminden bugüne kadar geçen süre zarfında boş zaman kavramının tanımlanan son hali de şekillenmeye başlamıştır. I. Sanayi Devrimi sonrasında şehirler genişlemiş, insanlar kasaba ve köylerden ayrılarak şehirlere göç etmiştir. Kentte yaşayan nüfusun artmasıyla kalabalık bir yaşam başlamış bununla birlikte yoksulluk ve suç oranları artmış, çocuklar çalıştırılmaya başlanmış yani tümüyle boş zaman karşıtı bir yapı gelişmiştir (Torkildsen, 1999).

II. Sanayi Devrimi ile birlikte bu durum değişmiş ve tam tersine doğru şekillenmeye başlamıştır. Teknolojinin gelişmesi, sanayileşme ve mekanik bir şekil alan çalışma ortamı 1930'lu yıllar sonrasında insan hayatındaki çalışma ve yaşam şartlarını hafifletmiş ve daha geniş boş zaman kazanımını sağlamıştır. Bunun yanında işçilerin çalışma saatleri hükümetler tarafından günde en fazla 8 saat olarak belirlenmiş ve bunu kanun aracılığıyla güvence altına almışlardır. Bu yönüyle boş zaman kavramı günümüzde çağdaş sanayi toplumunun yapısal bir özelliğini oluşturmaktadır (İlban ve Özcan, 2003).

Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler boş zamanın kullanılma şeklini etkilemiş, otomobil, uçak gibi ulaşım araçları uzak mesafelerde bulunan tatil bölgelerine, parklara, sahillere, kamp alanlarına gitmeyi kolaylaştırmıştır. Bunun dışında tarımda makineleşmenin gelişmesiyle birlikte insan gücünün yerini aletlerin alması ve çalışma saatlerinin azalması gibi birçok gelişme, insanların boş zamandan daha çok faydalanmalarına imkân sağlamıştır (Tezcan, 1993).

Aristokratların işlerini kölelere yaptırdığı ilkel dönemlerden artık en ağır işlerin ileri teknoloji kullanılarak makinelerle yapılabildiği günümüz dünyasına kadar boş zamanın algılanış şekli farklılık göstermiş, değişen ve gelişen dünya ile boş zaman aktiviteleri daha geniş bir toplumsal tabakaya hitap etmeye başlamıştır. Haftalık çalışma saatlerinin düşürülmesinin tartışıldığı günümüzde boş zaman kavramını en verimli şekilde değerlendirmek için yeni arayışlar içine girilmiştir. Boş zaman aktiviteleri önceden sadece üst tabakanın tekelinde bulunmaktayken bugün hem orta tabakaya hemde alt tabakaya kadar ulaşan ve kitleleri etkileyen bir süreç haline gelmiştir.

2.1.4. Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörler

Boş zamanın değerlendiriliş şekli bireyden bireye, toplumdan topluma göre farklılıklar göstermektedir. Bireyler boş zamanı nasıl değerlendireceğine kendi karar vermesine rağmen bu kararı verirken bireyi etki eden ve bu etkinin derecesi de bireyden bireye farklılık gösteren etmenler bulunmaktadır (Demir ve Demir, 2006: 36).

Başka bir ifadeyle, boş zaman etkinliklerinde gönüllülük ve istek bireye özgü bir durum söz konusu olması sebebiyle, bu zamanın nasıl değerlendirileceğiyle ilgili verilen kararlar çeşitli durumlardan etkilenmektedir (Demir vd., 2012).

Torkildsen (1992) bireylerin boş zaman aktivitelerine katılmasını etkileyen faktörler; kişisel, fırsat ve sosyal-durumsal faktörler olmak üzere 3 ana başlıkta ele almıştır.

Kişisel Faktörler	Sosyal ve Durumsal Faktörler	Fırsat Faktörleri
• Yaş • Cinsiyet • Medeni Hal • Bağlılık • Bireysel hükümlülük • Beceriklilik • Serbest Zaman Algılanması • Davranışlar ve Motivasyon • İlgiler ve Zihinsel Meşguliyet • Yetenek ve Yeterlilik • Kişilik ve Güven • Doğduğu Kültür	• Meslek • Gelir • Gelir Fazlası • Maddi Zenginlik • Elverişli Zaman • Ev ve Sosyal Çevre • Arkadaş Grupları • Sosyal Rol ve İlişkiler • Çevresel Faktörler • Eğitim ve Marifet • Kültürel Faktörler • Yoğun Serbest zaman Faktörü • Görev ve hükümlülükler	• Elverişli Kaynaklar • Tesisler • Duyarlılık • Fırsatların Algılanması • Ulaşılabilirlik ve Konum • Faaliyetlerin Tercihi • Ulaştırma • Maaliyetler: Önce, Esnasında ve Sonra • Yönetim: Politika ve Destek • Pazarlama • Programlama • Ulaşılabilirlik • Siyasi

Şekil 2.3. Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörler

Cinsiyet faktörü, bireylerin boş zaman aktivitelerine katılmalarını belirleyen en önemli faktörlerden birisidir.

Henderson ve arkadaşlarının (1996) yapmış olduğu çalışmada, kadınların ve erkeklerin toplum içerisinde karşı karşıya kaldıkları durumların farklı olduğunu, dolayısıyla boş zamanlarında gerçekleştirdikleri faaliyetlerinde de farklı olacağını belirtmişlerdir.

Karaküçük de yine bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarına etki eden birçok faktörün bulunduğu görüşünü savunmaktadır. Bu faktörleri; ekonomik faktörler (gelir düzeyi, meslek gurubu), demografik özellikler (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, yerleşim yeri), toplumsal faktörler (etkileşim grupları, kültür, aile, sosyal sınıflar, değerler) ve teknoloji ile kitle iletişimindeki ilerlemeler olarak birbirinden ayırmaktadır (Tel, 2007).

Warren (1990) ise, boş zaman aktivitelerine katılımda kadınların erkeklere oranla daha az fırsat ve olanağa sahip olduğunu, bunun sebebinin kadının toplum içerisindeki yerinden kaynaklandığını belirtmiştir. Çünkü kadının toplum içerisinde ev işleriyle uğraşmak ve çocuk büyütme gibi temel rollerinin bulunduğunu bu sebeple kadınların boş zaman aktivitelerine katılmalarını etkilediğini veya sınırlandığını belirtmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda, kadınların boş zamanlarında daha çok ev içi etkinlikleri tercih edebilirken erkeklerin ise, ev dışı etkinlikleri tercih ettikleri anlaşılmaktadır (Kaya ve Tural, 2005: 271).

Yaş, bireylerin boş zaman aktivitelerine katılmalarını etkileyen bir diğer önemli faktördür. Genç yaş guruplarında bulunan bireyler yaşlılara oranla daha çok fiziksel aktivite ve spor faaliyetlerine katılma eğilimindedirler (Kunz ve Graham, 1996: 805).

Boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının seçimi, kişinin yaş gurubuna göre değerlendirildiğinde, 12 ile 18 yaşları arasındaki bireylerin daha çok sportif etkinliklere katıldığı, 18 ile 24 yaşları arasındaki bireylerin ise daha çok sosyal ve kültürel içerikteki aktivitelere katıldığı görülmüştür. 18 ile 30 yaşlar arasındaki bireyler ise fizyolojik olarak enerjilerinin en yüksekte bulunduğu bir dönemde oldukları için fiziksel beceri gerektiren aktivitelere daha yoğun olarak katılabilmektedirler (Kaya, 2003).

Yani genç ve orta yaş gurubunda bulunan bireylerin daha çok fiziksel güce yönelik aktif etkinlikleri tercih ederken, ileri yaş gurubundaki bireylerin ise pasif nitelikli etkinlikleri tercih ettikleri gözlenmektedir (Kaya ve Tural, 2005: 271).

Bu gözlemlerden yola çıkarak her yaş gurubunun tercih etmiş olduğu boş zaman değerlendirme etkinliğinin türü ve sıklığı da değişkenlik göstermektedir (Dardis vd., 1994: 309).

Aylık gelir, insanların boş zaman faaliyetlerine katılmalarına etki eden bir diğer önemli faktördür. Boş zamanın olumlu bir şekilde değerlendirilmesi için ekonomik yeterliliğin belirli bir düzeyde olması gerektirmektedir (Yılmaz, 1989: 200).

Belirli bir harcama yapılması gereken boş zaman faaliyetlerine katılımın ön şartı özellikle harcanabilir gelire sahip olmaktır (Demir ve Demir, 2006: 36). Bu ön şartı gerçekleştirmek genellikle kişinin mesleği ile alakalıdır. Örneğin, turizm faaliyetlerine, yüksek gelir sağlayan meslek guruplarında çalışan bireylerin, alt gelir gurubundaki bireylerden daha sık katıldıkları bilinmektedir (Bahar ve Kozak, 2005).

Searle ve Jackson (1985)'ın yaptığı çalışmada, bireylerin gelir seviyeleri ile boş zaman faaliyetlerini tercih etmeleri arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu belirlemişlerdir. Kane

(1990), yaptığı çalışmada gelir seviyesi bireylerin yeni olarak nitelendirilen boş zaman faaliyetlerine daha fazla katılma eğiliminde oldukları sonucuna varmıştır.

Bireylerin eğitim düzeyi ile boş zaman etkinliklerine katılma faaliyetleri arasında da güçlü bir ilişki bulunmaktadır (Sakai, 2010: 109).

Bireylerin eğitim düzeyinin yükselmesiyle boş zaman yaratma ve yaratılan boş zamanı kişisel gelişime katkı sağlayacak şekilde kullandıkları tespit edilmiştir (Lee ve Bhargava, 2004: 254).

Başka bir söylemle bireylerin eğitim düzeyi yükseldikçe, boş zaman aktivitelerine gösterdikleri katılımında arttığı, etkinliklerinin tercih edilişi konusundaki eğiliminin ve aktif olma seviyesinin de yine eğitim ile bağlantılı olduğu sonucuna varılmıştır (Aslan, 2005).

Örneğin eğitim düzeyi daha yüksek olan bireyler, sinema, tiyatro, opera, bale gibi kültürel etkinlikleri eğitim seviyesi düşük olan bireylere oranla daha fazla tercih etmektedirler (Demir ve Demir, 2006: 36).

Bireylerin eğitim düzeylerinin yükselmesi, turizm ve kültürel içerik etkinliklere katılma isteklerinde de olumlu etki yaratarak (Bahar ve Kozak, 2005) yeni yerler ve yeni şeyler keşfetme arzusunun eğitim düzeyi ile doğru orantılı olarak arttığı belirtilmiştir (Sağcan, 1986).

2.2. Tatmin

Tatmin, bireylerin hayattaki beklentilerini karşılama durumunda hissettiği değerler olarak da tanımlanabilir. Tatmin durumu sürekli devam edebileceği gibi, belirli bir süreliğine de olması mümkündür (Ardahan ve Lapa, 2010: 129).

Mannell'a göre tatmin; ihtiyaç veya beklentilerin karşılanmasıdır (Mannell, 1989). Campbell (1980)'a göre ise, insanın sahip olduğu şeyler ile beklentiler arasındaki kıyas şeklinde tanımlanmıştır.

Tatmin Kovacs (2007)'a göre ise, bireylerin sahip olduklarıyla beklentileri arasındaki fark ile alakalıdır ve bu fark ne kadar olursa tatmin de o kadar yüksek olacaktır.

İlk defa 13. yy'da ortaya çıkan ve Latince'de yeterli anlamına gelen "satis" kelimesinden üretilen "tatmin" kelimesinin (Parker ve Mathews, 2001: 38) yorumlanmasında iki temel ilke bulunmaktadır. Bu ilkelerden ilki tatmini bir süreç, ikincisi ise bir sonuç olarak görmektedir. Süreç olarak tatmine bakıldığı zaman tatmini kendisinin dışında, psikolojik süreçler ve temelinde yatan unsurlar üzerinde durulur. Bu bakış açısıyla, katılınan aktiviteden alınan ve beklenen tatmin arasındaki bir değerlendirmeyi ortaya koyar. Sonuç açısından

bakıldığında ise tatmin, beklentilerin karşılanması olarak görülebilir (Özdevecioğlu ve Yalçın, 2010: 63). Beklentilerin karşılanmadığı durumlarda ise tatminsizlik ortaya çıkar (Ağduman, 2014). Tatminsizlik ise bireyin tatmin boyutlarından elde ettiği hazzın düşüklüğünü ve bunun bireyde meydana getirdiği rahatsızlığı, bıkkınlığı, isteksizliği ve kaçma duygusunu ifade eder (Doğan, 1982).

Tatmin kelimesi terim anlamıyla istenen bir şeyin gerçekleşmesini sağlama, doyunluğuna ulaşma anlamlarını taşımaktadır. İhtiyaçların karşılanarak tatmin edilmesi sonucunda oluşan mutluluk durumu olarak da tanımlanır (Halsey, 1988: 844).

Tatmin kavramı, bireylerin sosyal ve fiziksel şartlarla birlikte günlük yaşamdaki aktivitelere olan duygusal bir tepki ve bireyin psikolojik durumundaki beklentilerinin karşılanma seviyesi olarak tanımlanmaktadır (Schemerhorn vd., 1994).

Tatmin, bireye ait bireysel bir değerlendirme sonucu ortaya çıkan duygusal durum şeklinde de nitelendirilebilir. Bu duygusal durum, yalnız bireyin kendi hislerini dile getirmesiyle anlaşılabilir (Çelik, 2011).

2.2.1. Boş Zaman Tatmini

Boş zaman tatmini, bireylerin boş zaman etkinliklerine katılımları sonucunda istek, ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması olarak tanımlanmaktadır (Mannell ve Kleiber, 1997).

Tatmin duygusu, bireyin mevcut durumunda boş zaman deneyimleri ve durumlarıyla ilgili olarak hoşnutluk veya memnuniyet derecesidir (Beard ve Ragheb, 1980: 20).

Boş zaman tatmini bir algıyı ifade etmektedir. Boş zaman tatminini oluşturan algıların belirlenmesi deneyimler ve katılımlar üzerinden yapılabilmektedir (Sevil, 2015). Boş zaman deneyimleri aktivitelerin kendisinden kaynaklı olarak değil bireyin algısı ile bir anlam kazanmaktadır (Ayyıldız, 2016).

Bireyin yalnızca kendi hisleriyle meydana gelen iç huzuru ve memnuniyeti anlatmak için kullanılan bir kavram olan tatmin duygusu (Eroğlu, 1996), bireyin memnuniyeti algılama şekline göre de değişebilmektedir (Amestoy vd., 2008: 64).

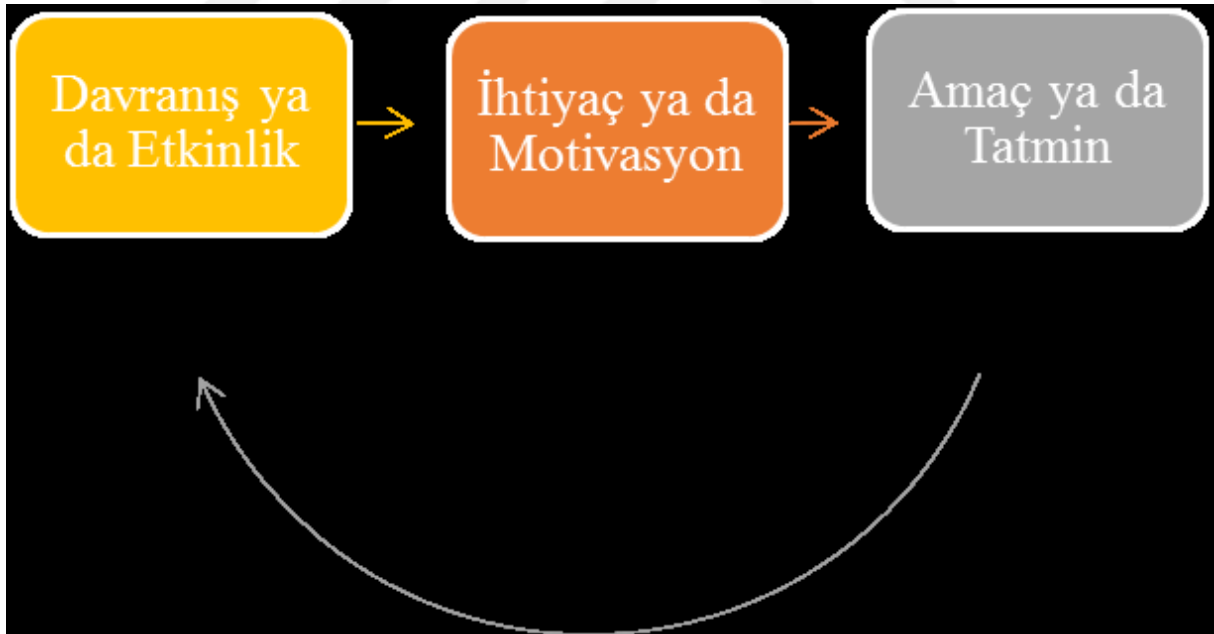
Ardahan ve Yerlisu Lapa (2010)'ya göre ise, boş zaman tatmini; dışarıdan gelen zorlamalara bağımlı kalmadan, kişilerin yeni beceriler kazanmak, sağlık, sosyal, kültürel, sanatsal veya sportif beklentilerle gönüllü, herhangi bir maddi kazanç beklentisi içerisinde olmadan, sağlık, eğlenme, haz almak, yenilenmek ve mutluluk duygusu elde edebilmek amacıyla aktif ya da pasif olarak katıldığı etkinliklerden beklentilerinin karşılama durumudur.

Bireylerin boş zaman etkinliğine katılma amaçları birbirlerinden farklı olsa bile hepsinin toplandığı ortak bir nokta vardır. İnsanlar boş zaman etkinliğine haz almak ve aldığı haz sonucu tatmin olmak için katılırlar (Çelik, 2011).

Karlı ve arkadaşlarına (2008) göre, bireyler katıldıkları boş zaman etkinliklerinden istedikleri yararı sağlayıp sağlamadıklarını, beklentilerini karşılayıp karşılayamadıklarını ve bu etkinliklere katılmaktan ötürü mutlu olup olmadıklarını ölçmek, onların boş zamanlarını değerlendirirken daha tatminkâr ve mutlu olmalarını sağlayacak tedbirlerin alınmasında ve katılanların memnuniyet seviyeleri doğrultusunda boş zaman etkinliklerini geliştirmek için önemli faydalar sağlayabilir.

Boş zaman Mannell ve Kleiber (1997)'e göre elde edilen tatmin geri dönüt modeli oluşturulmuştur. Bu modelin; boş zaman aktivitesi ya da davranışının, kişisel ihtiyaç ya da motivasyonunundan kaynaklandığını göstermektedir.

Modele göre; boş zamandan tatmin sağlandığında, bu durum boş zaman etkinliğine katılan bireyler için olumlu geri dönüt sağlar ve bir sonraki boş zaman etkinliği için daha yüksek motivasyon yaratır. Bu durumun tersi için de aynı şekilde geçerlidir. Sonuç olarak tatmin ve motivasyon arasında geri dönüt ilişkisi şekil 2.3'de gösterildiği gibidir.

Şekil 2.4. Boş Zamanda Elde Edilen Tatmin Geri Dönüt Modeli

2.2.2. Boş Zaman Tatmininin Alt Boyutları

Beard ve Ragheb (1980)'in yaptıkları çalışmalarda boş zaman tatmininin alt boyutları eğitim boyutu, psikolojik boyut, sosyal boyut, rahatlama boyutu, fizyolojik boyut ve estetik boyutu olarak 6 grupta incelemişlerdir.

Bu boyutlar içerisinde eğitsel boyut kişilerin kendilerini ve çevresini anlamalarına, psikolojik boyut eğlence, güven ve başarı hissine, sosyal boyut başkalarıyla olan sağlıklı ilişkilere, rahatlama boyutu stresten uzaklaşmaya, rahatlamaya ve duygusal iyi oluşa, fizyolojik boyut ise sağlıklı kalma ile fitnessin geliştirilmesine ve son olarak estetik boyut ise iyi dizayn edilmiş, memnun edici, ilginç, güzel ve boş zaman oluşumlarına bağlı olmaktadır (Sevil, 2015; Cheng vd., 2010).

2.2.3. Boş Zamanda Algılanan Özgürlük

Konu ile ilgili uluslararası literatüre bakıldığında, boş zamanda algılanan özgürlük kavramını konu alan birçok çalışma görülmektedir.

Neulinger (1981), boş zamanın en önemli değişkeninin algılanan özgürlük olduğunu savunur ve algılanan özgürlüğü “bireyin yapacağı aktiviteyi istemesi, tercih etmesi ve sonucunda hissettiği ruh hali” olarak tanımlamaktadır.

Algılanan özgürlük, kişilerin deneyimleri ve algı üzerinde boş zaman ihtiyaçlarının karşılanması, boş zaman davranışı ve yaşam tatminini etkileyen bilişsel motivasyonel oluşumdur (Ellis ve Witt, 1994: 259).

Iso-ahola (1980) ise etkili bir boş zaman için özgürlük algısı ve içsel motivasyonun iki önemli şart niteliğinde olduğunu, asıl en önemli şartın ise özgürlük algısı olduğunu belirtmiştir.

Boş zaman katılımlarında daha fazla özgürlüğe sahip olduklarını düşünen kişiler daha yüksek özgüven, yeterlilik, kontrol odağı ve içsel motivasyon duyguları içerisinde olduklarını hissetmektedirler. (Yerlisu Lapa ve Ağyar, 2012: 24; Janke vd., 2010: 24).

Mannell ve Kleiber (1997)’e göre algılanan özgürlüğün derecesi önemlidir ve genellikle bireylerin boş zamanlarında kısıtlamaların olabileceğini ve bu kısıtlamalar altında bile seçtikleri boş zaman aktivitesinde özgürlük hissi yaşadıklarını belirtmiştir.

2.3. Ciddi Boş Zaman

Stebbins (1997) tarafından yapılan etnografik çalışmalar neticesinde ciddi boş zaman(CBZ) şu şekilde tanımlanmıştır; “Özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren, oldukça önemli, ilginç ve tatmin edici olan amatör, hobi ya da gönüllü faaliyetler ile ilgili kariyer elde etmek amacıyla, seçilen etkinliğe sistematik bir şekilde katılım göstererek takip etmek için harcanan zaman dilimidir”. Stebbins ciddi boş zaman kavramının boş zamanın tanımı içine sığmadığını ve boş zamanlarında daha geniş içerikteki aktivitelerle uğraşan bireylerin, boş zaman aktivitelerinde daha fazla tatmin oldukların daha çok haz alanların ciddi boş zaman katılımcıları olduklarını vurgulamıştır. Diğer bir tanımda da ciddi boş zaman; kariyer sahibi

olmak amacıyla oldukça tatmin edici olan, önemli, ilginç ve kendine özgü beceri, bilgi ve deneyim gerektiren amatör, hobi ya da gönüllü etkinliklerdir şeklinde tanımlanmıştır (Stebbins, 1997: 16).

Kısaca ciddi boş zaman; boş zaman etkinliklerinin artık yalnızca bir boş zaman etkinliği olarak tanımlanmasının yetersiz kalacağı günümüz dünyasına yeni bir boyut kazandırmıştır. Bunun sonucunda boş zaman aktivitelerini detaylandırma imkanı doğmuştur.

2.3.1. Ciddi Boş Zamanın Ayırt Edici Özellikleri

Stebbins ciddi boş zamanın doğasını disiplinler arası karşılaştırmalarla 30 yıldan daha fazla süredir incelemiştir. Yaptığı detaylı araştırmalar sonucunda Stebbins ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsız bir boş zaman katılımcısına oranla altı belirli karakteristik özelliklerinin olduğu belirlemiştir. Bu sebeple ciddi boş zaman katılımcıları;

- ❖ Gerçekleştirilen aktivite konusunda azim gösteriyor
- ❖ Kayda değer bir çaba harcıyor
- ❖ Boş zaman kariyeri elde etmek istiyor,
- ❖ Sürekli ve somut fayda sağlıyor,
- ❖ Özgün inançlar, normlar, veya değerler sisteminden meydana gelen sosyal bir dünya yaratmaya çalışıyor ve oluşan bu sosyal dünyanın bir üyesi haline geliyor,
- ❖ Seçtikleri aktivite ile aralarında güçlü bir bağ oluşuyor (Stebbins, 2007).

Boş zamanın bu özelliklerini incelediğimizde; ciddi boş zaman katılımcısının seçtiği aktiviteye hayatını değiştirebilecek seviyede bağlandığını, zaman zaman diğer planlarını ve yaşam akışını bu aktiviteyi merkeze alarak kurgulayabildiğini söyleyebiliriz. Bireyler tuttukları takımın maçına hiçbir engel tanımadan, yağmur çamur demeden hava şartları nasıl olursa olsun gitmek zorunda hissediyor, çok sevdikleri sanatçının konserini kaçırmamak için ne kadar yoğun olursa da katılıyor ise onlara olan bağlılıklarının gücünü anlamada bize bir yol gösterebilir. Ciddi boş zaman katılımcısının ilk işiye özgü özelliği olan sebat etme bu örnekler çerçevesinde şekillenmektedir.

Kişisel ve kayda değer çaba gösterme bir diğer özelliktir ve katılımcılar seçmiş oldukları faaliyetlerde gelişim sağlayabilmek için belirli girişimlerde bulunmaktadır. Boş vakitlerinde salon futbolu oynayan bir katılımcı, salon futbolunun kurallarını öğrenebilmek için internette zaman geçiriyor ya da dar alanda yapılan paslaşma videolarını izleyerek aynısını yapmaya çalışarak becerilerini geliştirmeye çalışıyorsa, ciddi boş zaman katılımcılarının kişisel ve kayda değer çaba gösterme özelliğine sahip olmaya başlıyor demektir.

Bir boş zaman etkinliği olarak gitar çalmayı öğrenmeye başlayan bir genç; bu alanda kendini geliştirerek daha önce çalamadığı bir şarkıyı artık çalmaya başladığında, yapmış olduğu etkinlik ile ilgili bir başarı elde etmiş olur. Zaman içerisinde arkadaşlarıyla birlikte kurdukları küçük bir müzik grubuyla ufak düzeyde konserler vererek bu alanda kendisine küçük de olsa bir kariyer yaratmaya başlayabilir. Etkinliğin doğasından gelen zorluklara katlanarak belirli başarılar kazanmak, bireylerin bu etkinliğe katılımlarının sürekliliğini sağlayacaktır. Birey katıldığı aktivite sonucunda güçlenme/kuvvetlenme, kendini gerçekleştirme, kendini ifade etme, yenilenme/canlanma, sosyal etkileşim ve ait olma, başarıma duygusu, benlik algısı, katılım sonucunda fiziksel ürün elde etme (resim, bilimsel bir çalışma, mobilya gibi), haz ve eğlence gibi faydalara sahip oluyorsa ciddi boş zaman katılımcısının bir özelliğine daha sahiptir. Kişi katılım sağladığı aktivite sayesinde kendisini mutlu hissediyorsa, bu aktiviteye sürekli katılma eğiliminde olacak ve bu sayede de kazanmış olduğu faydaların devamlılığını sağlayacaktır (Akyıldız, 2013).

Ciddi boş zaman katılımcılarının bir başka özelliği ise sosyal dünyanın bir parçası olmaya çalışmak ve sosyal bir dünya yaratmaya çalışmaktır. Tek başına bisiklet süren bir sporcu çevresinde beraber hareket eden bir bisiklet topluluğu gördüğünde o topluluğun bir parçası olma isteği duymaktadır. Bu topluluğun içerisinde bulunarak söz sahibi olmak ve kendini ön plana çıkarmak için çalışabilir. Topluluğun katıldığı diğer aktivitelere de katılarak kendine yeni bir sosyal çevre sağlamaya çalışmak isteyecektir. Boş zaman faaliyetlerinin ciddi boş zaman anlamını taşımaya başladığı en önemli nokta; kişinin sosyal bir ortamın parçası olmaya başladığı an olarak değerlendirebiliriz. Katıldığı faaliyetin devamlılığını en kolay arttıracak olan değer sosyal ortamın yaratılmaya başlanmasıdır (Akyıldız, 2013).

Ciddi boş zamanın ayırt edici son özelliği kişi ile aktivite arasında güçlü bir bağın oluşmasıdır. Katılımcının seçtiği aktivite artık onun bir parçası haline gelmiş ve girmiş olduğu farklı ortamlarda o aktivite sayesinde elde ettiği faydalardan ve aktivitenin detaylarından çevresine bahsetmeye başlamıştır. Ciddi katılımcılar üzerine yapılan araştırmalarda, katılımcıların seçmiş oldukları ciddi boş zaman etkinliğinden heyecanla ve ilgiyle bahsettikleri ortaya çıkmıştır. Ancak kayıtsız boş zaman aktiviteleri katılımcılara ayırt edici bir özellik sağlamak için oldukça olağan, sıradan, kısa süren ve geçici özelliğe sahiptir.

Anlaşıldığı gibi tüm ciddi boş zaman katılımcılarının ayırt edici özellikleri birbiri ile iç içe geçmiş durumdadır. Katılımcının seçtiği aktiviteye katılımının sürekliliğini sosyal çevre sağlar ve bu süreklilik ona sosyal ve kişisel fayda olarak geri döner. Birey bu faydayı arttırmak için ise; kişisel ve kayda değer bir çaba harcayarak aktivite hakkında daha geniş bir bilgiye sahip olma arayışına girer.

Bireyin seçtiği aktivite artık onun hayatının bir parçası olur, diğer planlarını ve yaşantısını bu aktivite süresinin dışında kalan zamana göre ayarlama başlamıştır. Bahsedilen ayırt edici özellikler; ciddi boş zaman katılımcılarını kayıtsız boş zaman katılımcılarından keskin bir şekilde ayırmada kullanılan en önemli belirtilerdir (Stebbins, 2007).

2.3.2. Ciddi Boş Zaman Teorisi

1982’de Stebbins tarafından araştırılmaya ve yorumlanmaya başlanan “ciddi boş zaman” (serious leisure) teorisinin, amatör, hobi ya da gönüllü aktivitelerle ayrılan boş zamanın sıradan bir boş zaman değerlendirme faaliyetine benzemediğini savunulmaktadır. Stebbins (1992: 3) “ciddi boş zaman” kavramını “katılımcının, kendisine bir kariyer bulmak amacıyla özel yetenekler, bilgi ve deneyimler edinmek ve/veya ortaya koymak için ilginç ve tatmin edici bir amatör, hobi ya da gönüllü aktivitesini sistematik olarak takibi” şeklinde tanımlar (Stebbins, 1992: 3). Başka bir tanımla ciddi boş zaman aktiviteleri; katılımcılarını karmaşık yapısıyla ve zorluklarıyla cezbeden amatör, hobi ya da gönüllü faaliyetlerdir (Stebbins, 2001: 38).

Gönüllü olarak yapılan faaliyetler ciddi boş zaman anlayışında önemli bir yere sahiptir. Gönüllülük; fedakarlık ve menfaatçilik olarak iki tutum ile motive edilmektedir. Bu iki tutum bireylerin gönüllülük sayesinde başkalarına yardım etmelerini ve fedakarlık göstermelerini ve gönüllü katılımdan çıkar sağlamaları anlamına gelmektedir (Stebbins, 2009).

Stebbins ve Graham (2004), gönüllülüğün altı niteliğini aşağıdaki maddelerle açıklamıştır;

- 1- Katılım ile sağlanan kalıcı faydalar,
- 2- Katılımcıların emek harcadığı faaliyetlerde kariyer elde etme eğilimi,
- 3- Anlamlı kişisel çaba,
- 4- Tercih edilen faaliyetlerle güçlü özdeşim kurma,
- 5- Azim,
- 6- Boş zaman arayışındaki ahlak anlayışı

Bu ifadelerle göre, katılımı sağlanan kalıcı faydalar; kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme, kendini güçlendirme, yenilenme ya da kendini yenileme, başarıma duygusu, kendi duruşunu pekiştirme, sosyal ilişkiler kurma, aidiyet hissi ve çeşitli fiziksel faydalar olarak çeşitlilik göstermektedir (Stebbins ve Graham, 2004).

Gönüllülük, bireysel ve sosyal açıdan önemli kazanımlar sağlamaktadır. Stebbins (2001), yaptığı araştırmalarda amatörlerin, hobicilerin ve gönüllülerin katıldıkları

ekinliklerden mutlaka eğlendiklerini ve zevk aldıklarını, bunun da önemli bir sosyal kazanım olduğunu savunmuştur. Ciddi (kariyer) gönüllüleri için bu aktiviteler, belli bir zamanda ve belli bir yerde belirlenmiş bir işi yapma gibi zorunluluklar ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu zorunluluklar ciddi boş zamandan elde edilen yararlarla karşılaştırıldığında gönüllü birey için faaliyet daha ağır basmaktadır. (Stebbins, 2001: 38).

Toplum yaşantısının pek çok alanında değerli becerileri, bilgi ve deneyimleri ile kariyer gönüllüleri gelişime katkı sağlarlar. Gönüllüler bireysel sebepleri ile fedakarlık duygusunun bir kombinasyonu neticesinde başkalarına yardım etmektedir. Cuskelly ve arkadaşlarının (2002) yapmış olduğu bir çalışmada kariyer gönüllüleri, üye oldukları spor örgütünün iyiliği uğruna kendilerinden feragat etmeye istekli oldukları görülmüştür. Yine aynı çalışmada kısa süreliğine katılım gösteren gönüllüler ile sürekli katılım gösteren “kariyer gönüllüleri” arasında yönetim tarafından düzenlenen etkinliklere, örneğin komite toplantılarına katılımda anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmüş, kariyer gönüllülerinin bu tür etkinliklere daha sık katılım gösterdiği ve yine örgüte olan bağlılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Cuskelly vd., 2002: 191).

Şüphesiz ki bu bağlılık, örgütün işleyişi ve verimliliği açısından fayda sağlamaktadır. Ciddi Boş Zaman teorisine göre, spor topluluklarının orta yaş üzerinde olan gönüllülerin tecrübelerinin incelendiği bir başka çalışmada, gönüllülerin katıldıkları aktiviteden çok yüksek düzeyde pozitif deneyimler elde edildiği tespit edilmiştir. Gönüllüler, yaşadıkları bu tecrübelerin kendilerine anlamlı katkıları olduğunu ve aktif yaşam, sosyal ilişkiler ve arkadaşlık gibi çok sayıda fayda sağladığını belirtmişlerdir. (Misener vd., 2010: 267).

Spor federasyonlarında görev alan gönüllüler faaliyetler için geniş bir zaman ve emek harcarlar bu bakımdan şüphesiz birer ciddi boş zaman faaliyeti takipçisidir. Gönüllüler federasyonun toplantı ve karar alma süreçlerine aktif katılarak Stebbins’in de öngördüğü gibi, bilgi, birikim ve becerileri gibi donanımlarını aktarır ve yenilerini elde etme fırsatı yakalamakta, bu süreçte gönüllüler birer “kariyer gönüllüsü” olarak görünmekte, bireysel ve sosyal kazanımlar elde etmektedir. Bu sebeple spor federasyonlardaki gönüllülerin örgüte katılım nedenlerini ölçmek için ciddi boş zaman yaklaşımından faydalanmak mümkündür. (Stebbins, 2001)

2.3.3. Ciddi Boş Zamanın Nitelikleri

Ciddi Boş Zaman katılımcısı seçtiği etkinlik için sistematik biçimde hazırlanmakta, bu uğraş için kendisini geliştirmekte, bilgi, beceri ve deneyimlerini uğraşına adapte etmektedir. CBZ perspektifi, katılımcılarının bu süreçteki özelliklerini oldukça net biçimde belirlemiştir.

CBZEÖ'nün 18 tane alt ölçek oluşturulmuş ve bunların içerisinde oluşturulan bu 6 nitelik aşağıda açıklanmıştır:

Boş Zaman Kariyeri: Bireyin boş zamana katılım süresinde karşılaştıkları koşullar, dönüm noktaları ve katılımın evreleriyle şekillenen kişisel gidişat olarak tanımlanabilir (Stebbins, 2001). Tanımlanan bu evreler değişen yeteneklere, bilgilere ve becerilere bağlıdır ve devamlılık gösterir. Stebbins (1992), koşulların kariyerde ilerlemenin veya vazgeçmenin sebebi olarak niyet dışı/değişim olaylarını, bir kariyerde dönüm noktalarının ise “gidişatın doğasını” etkileyen anlar olduğunu belirtmektedir.

Azim: Bireylerin ciddi uğraşlar sırasında önüne çıkan zorluklar karşısında azimli olmaları bu uğraşları gündelik uğraşlardan ayırır.

Katılımcılar bazen yorgunluk, kaygı, soğuk, yaralanma, korku, utanma gibi engellerle karşılaşır ve bu engeller karşısında azim gösterirler. (Stebbins, 2001).

Anlamli Çaba: Özel bilgi, yetenek ya da beceriler kazanmak ve geliştirmek için sarf edilen anlamli kişisel çabalar, üçüncü niteliği oluşturur. Etkinliğe göre değişmekle birlikte, kişi tüm bu üçünü elde etmek için anlamli çaba sarf edebilir. Kısaca, bir boş zaman kariyeri, bir uğraşa adanan çaba ve enerjilerle şekillenir, azim göstermeye ihtiyaç duyar.

Kalıcı Kazanımlar: Bu kazanımlar, CBZ yaşam tarzıyla ilişkili kazanım ve bedellerin keşfedilmesinden türetilmiştir. Stebbins (1992) daha çok kazanımların sınıflandırılmasına odaklanmış ,bedelleri ise hayal kırıklıkları, hoşlanırsızlık ve kişiler arası gerginlikler olarak belirlemiştir. Kazanımlar yedi kişisel özellikten oluşu. Bunlar; kendini ifade etme, gelişmiş öz-imaj, kişisel zenginleşme, kendini gerçekleştirme, kendinden tatmin olma, rekreasyon, ve bazı durumlarda finansal geri dönüşür. Diğer üç kazanım sosyal kazanımlardır ve bunlar ise grup idamesi algıları, grup çekiciliği ve grup başarısıdır.

Kalıcı kazanımlar, çekici olan ya da arzulanan bir kazanımın gerçekleştirilmesini temsil eder (Driver, vd., 1991:47)

Bireysel kazanım, kazanımların içeriğinde saklı olan, geniş nitelikli küresel düzenin aksine her bireyin özel bir uğraşla ilgilenmesi sonucunda doğar. Kişisel zenginleşme kişinin ruhsal kaynaklarını artmasıyla ciddi katılımın bir sonucu olarak ortaya çıkan sevgiyle duyulan ve değer verilen deneyimlerin bir birikimidir. Kişinin kapasitesini, yeteneklerini ve potansiyelini tam anlamıyla kullanması kendini gerçekleştirme olarak tanımlanmaktadır. Bu kişinin kendine özgü yeteneklerini, becerilerini ve bilgisini ciddi uğraşlarda geliştirip uyguladığı anlamına gelmektedir.

Katılımcılar yetenek, beceri ve bilgilerini sadece uygulamakla kalmaz, aynı zamanda da dışa vururlar. Bu becerilerin dışa vurumu kendini ifade etme kazanımının tamamlayıcısıdır; bir diğer tamamlayıcısı ise kişinin bireyselliğini ifade etme şekliyle ilgilidir.

Bireyin kendisini veya kendi rolünü algılama şekli Öz-imağ olarak tanımlanır. Bu algı CBZ aktivitelerine katılımı iyileşir. Stebbins (2001) bireyin öz-imağ kazanımının kendisine özgün becerileri, yetenekleri ve bilgisinin sergileyebilmesi ile iyileştğini belirtmiştir. Shamir (1988: 248) ise “kişinin sorumluluklarıyla uyum içinde hareket etmesi kendini ifade etme algısında tatmine götürür - değerli bir öz-imağı idame eder ve sunar” ifadesini kullanmıştır.

Bir CBZ aktivitesi bazen zevkli ve eğlenceli olabilir fakat gündelik boş zaman etkinliği de aynı tatmini sağlamaktadır Ciddi boş zamanı gündelik bir boş zaman aktivitesinden ayıran nitelik tatminin veya memnuniyetin ciddi boş zamanın derinliğidir; nitekim bu nitelik gündelik boş zamanda bulunmamaktadır..

Rekreasyon, kişinin kendini yeniden yaratması veya yeniden şekillendirmesi sürecidir; bu tanıma göre, CBZ katılımcıları aktivitelere yenilenme, yeniden doğma ya da canlanma duygusu ile katılmaktadır.

Finansal geri dönüş, en sade anlamıyla ciddi boş zamana katılımın sonucundan doğan uzmanlıkların ya da ürünlerin karşılığıdır. Stebbins (2001) finansal geri dönüşü kazanımlar içerisindeki en güçlü ödül olarak ifade etmiştir.

Grup Kazanımları CBZ etkinliğinin sosyal ortamına katılmak ve bu ortamda birliği sağlamak olarak tanımlanır. Stebbins (2001), Unruh’un (1979) sosyal dünyalar kavramsallaştırmasını kullanarak grup çekiciliği kazanımlarının başka ciddi boş zaman katılımcılarıyla veya gönüllülük durumunda müşterilerle birlik olma yoluyla elde edileceğini belirtmiştir. Grup başarıları için kazanımlar, hazırlanan bir projeyi tamamlamaktaki katılımcıya yardım etme ya da grup çabaları, ihtiyaç duyulma ve fedakar olma duygularını hedefleyen grup çabaları sonucunda elde edilir. Aynı ifadeler, ciddi boş zaman katılımcısı adına ciddi boş zaman grubunun devam ettiğini ve birbirine bağlı olduğunu belirten ve onların çabalarına bağlı olan grup idamesine de yansımaktadır. Buchanan’a göre (1985: 47) tutarlılık çerçevesinde verilen ödüller ve dayanışma grup içindeki etkileşimler ve etkileşim sonucunda ortaya çıkan ait olma hissiyle oluşan tatminleri mümkün kılmaktadır.

Uğraşla Özdeşim: Ciddi boş zamanın beşinci niteliği katılımcının seçmiş olduğu uğraşla güçlü özdeşimidir. Stebbins, yaptığı bir çalışmada ciddi boş zaman katılımcılarının başkalarına ve bu uğraşla yeni başlayanlara gururla, heyecanla kendileri hakkında ve sıklıkla konuşma ve kendilerini sunma eğilimleri olduğunu tespit etmiştir. Bu yüzden bir uğraşla özdeşlik, bireyin bir uğraşla aynılığının ayırt edici bir niteliği ya da durumudur ve bireyin

kendisi ve başkaları tarafından tanınan boş zaman rolüne iştirakine ve kabulüne olan kendi algısıdır (Stebbins, 2001).

Özgün Ahlaki Değerler: Ciddi boş zamanın altıncı niteliği özgün ahlaki değerler, katılan bireyler tarafından paylaşılan değerlerin, ayırt edici ideallerin, rehber inançların veya görüşlerin varlığını kapsamaktadır (Stebbins, 2001). Stebbins amatörlerin, hobicilerin ve gönüllülerin ahlaki prensipler, özel inançlar, değerler, normlar ve performans standartlarını meydana getiren alt kültürler geliştirme eğiliminde olduklarını tespit etmiştir.

2.3.4. Ciddi Boş Zaman Faaliyetlerinin Yararları

Boş zaman aktiviteleri bireyleri sorumluluklardan uzaklaştıran, basit, oyalayıcı ve zevk veren aktiviteler olduğu için yaşam kalitesine oldukça fazla katkı sağladığı düşünülmektedir (Mannell, 1993).

Farklı bireyler tarafından yapılan çalışmada ciddi boş zaman aktivitelerinin kişinin güçlenme/kuvvetlenme, kendini gerçekleştirme, kendini ifade etme, yenilenme/canlanma, başarıma duygusu, sosyal etkileşim, benlik algısı ve ait olma, kişisel gelişim, sosyal beceri, toplum içindeki etkileşim süreçlerine önemli bir fayda sağladığını kanıtlamıştır (Patterson, 2009: 284).

Stebbins (2000) engelli bireylerin ciddi boş zaman aktivitesi tercihi konusunda diğer bireylere göre daha fazla yardıma ihtiyaçları olduğuna dikkat çekmiş ve onların erken yaşlarda bu tür aktivitelerin bir parçası haline gelmeleri ile kendilerine olan güvenlerinin artacağını ifade etmiştir. Son 10 yıl içerisinde ciddi boş zaman çalışmaları engelliler, atletler, eski golfçüler, futbol taraftarları, etkinlik katılımcıları, dansçılar, itfaiyeciler, gönüllüler, macera turistleri gibi belirli gruplar çerçevesinde yapılmıştır ve çalışmalar bu gruplar üzere şekillenmiştir. Bu grupların ortak fikri ciddi boş zaman katılımının kişisel (duygusal) ve sosyal gelişime fayda sağladığı olmuştur (Kim ve Heo, 2009).

Engelli ailelerinin çocuklarını spora teşvik ederek; onların kendilerine olan güvenlerinin artması ve kişiler arası iletişimlerini geliştirmek için çalıştıkları bilinmektedir (Acet, 2012).

2.3.4.1. Kişisel Yönden Faydaları

- ❖ Bireylerin kişisel olarak güçlenmesi (sıkı sıkıya bağlanılan deneyimler)
- ❖ Kendini gerçekleştirme (yeteneklerin, bilgi ve becerilerin gelişmesi)
- ❖ Kendini ifade etme (gelişen beceri, bilgi ve yetenekler ile kendini ifade etme)
- ❖ Benlik algısı (diğer bireyler tarafından ciddi boş zaman katılımcısı olarak bilinme)
- ❖ Zevk, memnuniyet, haz (eğlence ve derin memnuniyetin kombinasyonu)

- ❖ Yenilenme/Canlanma
- ❖ Finansal getiri sağlama (ciddi bir boş zaman aktivitesine katılım sonucunda) (Stebbins 2009).

2.3.4.2 Sosyal Yönden Faydaları

- ❖ Sosyal etkileşim (diğer ciddi boş zaman katılımcıları ile aktivitenin sağladığı sosyal dünyanın içerisinde bulunma)
- ❖ Grup başarısı (ciddi bir boş zaman projesine yönelik başarı uğruna grubun çabası; yardım eden, ihtiyaç duyulan, altruistik olma duygusu)
- ❖ Grubun gelişmesine ve sürdürülebilirliğine katkı sağlamak (yardım etme)
- ❖ İhtiyaç duyulan, ve altruistik kişi olma gruba katkı sağlamaktadır (Akyıldız, 2013).

2.3.5. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sınıflandırılması

Ciddi boş zamana katılan bireyler uğraşmış oldukları faaliyetler açısından sınıflandırılmaktadırlar. Bu sınıflandırma Gönüllüler, Amatörler ve Hobiciler olmak üzere üç başlığa ayrılmaktadır.

2.3.5.1. Gönüllüler

Ciddi Boş Zaman teorisinde gönüllü faaliyetler önemli yer tutmaktadır. Gönüllülüğün motivasyonu iki tutum sağlanmaktadır: “fedakarlık ve menfaatçilik” (Stebbins, 2009). Bu iki tutum bireylerin gönüllülük aracılığıyla başka insanlara yardım etmeleri, fedakarlık göstermeleri ve çeşitli nedenlerden gönüllü katılımdan çıkar sağlamaları anlamına gelmektedir. Ciddi (kariyer) gönüllüler için bu aktiviteler, belli bir yer ve belli bir zamanda belirlenmiş bir işi gerçekleştirme gibi zorunluluklar doğurmaktadır. Ancak işi gerçekleştirme zorunluluğu ciddi boş zamandan elde edilen faydalarla kıyaslanınca gönüllülük duygusu daha hakim olmaktadır.(Erturan vd., 2013: 48).

Gönüllülükte; amatör ve hobicilerden farklı olarak sosyal fedakarlık ve başkalarını düşünme söz konusudur. Diğer farkıysa gönüllülerin yer aldıkları organizasyonlarda yerine getirmeleri gereken görevleri bulunmaktadır. Bu görevlerin varlığı ve diğer insanlara yardım etme, gönüllüleri topluma sağladıkları faydadan dolayı diğerlerinden farklı kılmaktadır. Amatör ve hobiciler, gönüllülerden farklı olarak, sportif, ticari, bilimsel, artistik ve kültürel olarak katkı sağlama odaklıdır (Akyıldız, 2013).

Hobiciler için başkalarına yardım etme ya da başkaları için çaba harcama gibi eylemler ikincil bir amaç taşımaktadır, çünkü ilk hedefleri kişisel faydalar sağlamaktır (Stebbins, 1992: 23).

Gönüllük kelime anlamından da anlaşıldığı gibi çevresindeki insanlara, canlılara yardım etmek veya onları koruyabilmek için bireysel olarak veya grup olarak ticari kazanç hedefi olmayan faaliyetlerdir. Diğer sınıflandırmalarda olduğu gibi gönüllükte herhangi bir baskı bulunmadan, psikolojik veya fiziksel bir gereksinime ihtiyaç duyulmadan yapılan faaliyetlerdir.

Gönüllük faaliyetlerinin hepsi birbiri ile yakından ilişkilidir; örneğin Bir şirkete maddi bir destek istemeden danışmanlık yapan emekli bir profesör, cezaevlerinde ki suçluların geleceklerini planlamaları noktasında onlara yardımcı olmaya çalışan bir sosyal hizmetler danışmanı, kimsesiz çocukların haklarını savunan bir avukat; kazanmış oldukları bilgi ve fikirlerini gönüllük esasıyla diğer insanlara yardım etmek için kullanmışlardır. Yine bir doğal afet gerçekleşikten sonra oradaki çocuklara psikolojik destek vermek için deprem bölgesine giden bir psikolog veya onların iyi vakit geçirmesini sağlamak için orada bulunan bir sirk gurubu, yaşanan olaylar karşısında gönüllüklerini göstermişlerdir. Materyal gönüllüğü ise; ailesinin maddi durumu ona bot almaya yeterli olmayan bir öğrenciye burs sağlayan bir öğretim görevlisi ya da soğuktan korunabilmesi için ona kaban, bot alan gönüllülerdir.

Gönüllük çerçevesinde organ, kan, doku bağışı yapan kişilerde incelenebilir. Sokak hayvanlarını kendi imkanlarıyla mama alarak besleyen, hayvanların kış aylarında barınmaları için küçük kulübeler yapan bireyler, onların haklarını korumak için dernekler kuran kişiler bu çalışmaları gönüllük esasıyla yapmaktadırlar. Bir başka gönüllük türü de çevreye karşı duyarlı olmaktır; çevrenin kirlenmemesi için çöp toplama kampanyaları düzenleyen topluluklar, deniz altındaki atıkları toplamak için dalış yapan dalgıçlar ise çevresel gönüllüler olarak tanımlanmaktadır (Akyıldız, 2013).

2.3.5.2. Amatörler

Modern amatörlüğün geliştiği dönemde bazı katılımcıların seçmiş oldukları aktiviteler hayatlarının önemli bir parçası haline gelebiliyor, sonuç olarak; katılımcılar uğraştıkları faaliyetlere sıradan bir uğraşı gibi bakmak yerine bir meslek gibi bağlanıyorlar. Profesyonelleşme uğraşından uğraşıya farklılık gösterirken, bazı uğraşlar yavaş yavaş, kaçınılmaz ve farkedilmez bir değişim göstermişlerdir. Bu değişimi tanımlayan en iyi tanım modern amatörlüktür diyebiliriz. Bununla birlikte sanat, spor, bilim ve eğlence gibi alanların mesleki çalışmaları ile modern amatörlük birbirine paralel bir gelişim göstermeye başlamıştır (Stebbins, 1992).

Profesyonel meslek olarak bu alanları seçmiş kişilerin bu alana sağladıkları katkılar ve değişimler, bu alanla amatör olarak ilgilenen kişilerin de etkilemiştir. Amatör katılımcıları diğer

ciddi boş zaman katılımcılarından ayıran en keskin özellik, amatörlerin profesyonel-amatör-halk (P-A-P: Professional-Amateur-Public) düzeninin bir parçası olmalarıdır. Amatörler, profesyoneller ve halk üçlüsü arasında bağımsız bir fonksiyonel ilişki mevcuttur. Amatörler bir şekilde profesyonel meslektaşlarıyla biraraya gelirler ve birbirlerine bağlıdırlar. Amatörler, profesyonellerle veya halkla veya üçü birlikte birçok yönden ilişkilidir. Amatörler de aslında profesyoneller kadar halka hizmet etmektedirler. Amatörler, profesyonelleri potansiyellerinin en iyisini halka sunmaları için teşvik ederler ve abartıya kaçılmış teknik ve hareketlerini dizginlemelerini sağlayarak mükemmeliyeti kaybetmemeleri konusunda direnmelerini sağlarlar (Akyıldız, 2013).

Amatörlük profesyonelliğin başlangıç noktası olduğu için bu ikili birbiriyle kaçınılmaz olarak ilişki içerisinde dirler. Aralarında hem maddi hem de organizasyonel açıdan sağlam bir ilişki bulunmaktadır. Amatör sporcuların profesyonellerle antrenman yapması, veya daha ileride amatörlerin kendilerini geliştirerek profesyoneller arasına yer alması bu ilişkiyi ortaya koyan örneklerdendir (Stebbins, 1982: 251).

2.3.5.3. Hobiciler

Hobiciler seçmiş oldukları etkinlik için herhangi bir zorunlulukları bulunmamasına rağmen, etkinlik için ciddi ve kendilerini adanmış bir şekilde çaba harcamaktadırlar. Hobiciler geçici bir vakit geçirme isteğiyle ve amaçsızca etkinliğe katılanlardan, etkinliğe yeni başlayanlar değildir. Hobi, kişiye sağladığı faydalardan dolayı tatmin edici, eğlenceli ve ilgi çekici bulduğu, uğraş ya da mesleğin ötesinde uzmanlaştığı bir ilgi alanıdır (Akyıldız, 2013).

Hobiciler ile profesyonellerin amatörlerden farkı katılım açısından beklentileridir. Bununla birlikte hobiciler profesyonellerden ayrılırlar ve hobiciler için etkinlikten sağlanan maddi getiriler, etkinliğin sağladığı diğer faydalarla karşılaştırıldığında ikinci planda kalmaktadır. Hobiciler amatörler gibi yapılan etkinliklerden ikisinde de parasal karşılık bekleme düşük önceliğe sahiptir. Amatör ve hobi etkinleri dolayısıyla ek gelir elde etme ya da ikinci bir iş olarak görülmemelidir. Stebbins (1992)'e göre hobiciler 4 kategori altında sınıflandırılır ve bu sınıflandırmalardan birincisi koleksiyonculardır. Örneğin pul, belli bir fabrikada üretilen eski silahlar, nadir bulunan kitaplar ve eserler biriktiren kolksiyoncular bu birikimlere yönelik sosyal, ticari, fiziksel ve tarihi bilgilere sahiptirler. Katılımcılar koleksiyonunu yaptıkları ürünleri satmayı planlamazlar bu ürünleri sosyal çevreleri içerisinde statü sahibi olmak için kullanır ve devamlı olarak kendi koleksiyonlarından bahsederler. Kayıtsız (gayri-ciddi) koleksiyoncular ise çakmak, kibrit kutusu, bira şişesi ya da flama gibi

malzemeler biriktirirler. Bu koleksiyoncuların biriktirmiş olduğu malzemeler sosyal, ticari ya da fiziksel koşullar açısından bilgi sahibi olunması ve üretim ve kullanımlarıyla ilgili anlayış geliştirilmesi gerekmeyen, estetik ya da teknik olarak değer görmeyen özelliklere sahiptir. Bu sebeple, bu tür koleksiyonculuk kayıtsız boş zamanın bir parçası olarak sınıflandırılır ve “meşgale” olarak isimlendirilir (Akyıldız, 2013).

Maket uçak, mobilya ya da oyuncak yapanlar, kuaförler (profesyonel olmayanlar), otomobil tamircileri, tekne yapanlar, örgü yapanlar, terziler, şiir yazarlar, dokumacılar, oyma sanatçıları, ev yenileyen ya da değiştirenler (tekrarlayan bir aktivite olarak), evini herhangi bir ustaya vermeden boyayanlar ve el sanatlarıyla uğraşan (profesyonel bir beceri gerektirmeyenler) hobiciler ikinci kategoride sınıflandırılmaktadırlar (Stebbins, 1992).

Bu kategoriye hayvan bakımı ve onları sergilemeye de dahil edebiliriz. Örneğin bir güvercin türünü besleyerek onların yeteneklerini arttırmaya çalışmak, güvercinlerin sergilemiş oldukları hareketleri çevresine göstermeye çalışmak bu tür bir hobiciliğe örnek olarak verilebilir.

Üçüncü kategori ise aktivite katılımcılarıdır. Aktivite katılımcıları seçtikleri aktiviteye düzenli olarak katılmaktadırlar. Seçilen aktiviteler sıklıkla; avcılık, dans, balık tutma, kuş yakalama, dağcılık, yamaç paraşütü, vücut geliştirme, yelkencilik, dalga sörfü, video oyunları gibi aktiviteler olarak çeşitlenmektedir. Halk oyunları aktiviteleri de eğer profesyonel bir çaba içermiyorsa bu kategoriler içerisine dahil edilebilir.

Voleybol, futbol, basketbol, tenis kadar ciddi bir profesyonellik içermeyen ancak eskrim, dart, okçuluk, kaya tırmanışı gibi rekabet içeren sportif faaliyetler bu kategorinin aktivitelerini oluşturmaktadır. Otellerde rekreatif etkinlik olarak yaptırılan sportif faaliyetler, amatörler içinde incelenen sportif faaliyetlerden farklı tutulmaktadırlar. Bu kategoride bulunan hobiciler spor ya da oyun katılımcıları olarak diğerlerinden ayrılmaktadırlar.

Spor, gezi, sanat, kültür, bilim ve eğlence gibi alanlarda bulunan birçok hobi günümüze kadar geliş sürecinde hem temel ihtiyaçları doğrultusunda, nihayetinde de mesleki alanlar içerisinde çok fazla değişikliğe uğramıştır. Mesleki hayat alanında da bu değişiklikler görüldüğü için zamanla hobi ile uğraşmaktan hoşlanmayan ve gerekli zamanı ayırmak istemeyen insanlar zaman içerisinde amatör anlamda hobi yapan bireylere dönüşmüşlerdir. Bu durumsöz konusu olmada önce, aktiviteler katılmış olanlar ilk zamanlarda boş zaman aktivitelerine zaman ayırabilecek seviyede maddi güce sahip olan kişilerdi. Bu tür katılımcılar amatör centilmenler olarak adlandırılmışlardır. Bir başka deyişle, tanımlanan profesyonellik ortaya çıkmış olan amatörlükle paralel olarak yürütülmekteydi. Pap (professional-amateur-

public) düzeni sayesinde, amatörler hobilerindeki aktif çalışmalarla ne üretebileceklerini öğrendiler. Pap sistemi ile üretilen aktiviteler, aktivitenin yapıldığı alana bağlıdır.

Hobicilerin sonuncu kategorisi olan sanat takipçileri ise; yaşadığı şehirde yapılan tiyatro faaliyetlerini takip eder, bir yönetmenin yönettiği filmleri izler ve yönetmenin filmlerdeki ortak bakış açısını ortaya çıkarmaya çalışır, sevdiği bir ressamın sergilerini kaçırmamaya çalışır. Bazen farklı bir şehirde ki özel bir sergiyi görmek için de bir çaba içerisinde olabilirler. Sanat katılımcıları birbirinden farklı sanatlarla ilgilenebilirlerken yalnız belirli bir sanat dalı üzerinde uzmanlaşma eğiliminde de olabilirler.

2.4. Kayıtsız Boş Zaman

2.4.1. Kayıtsız Boş Zamanın Tanımı

Aynı ciddi boş zaman kavramında olduğu gibi, kayıtsız boş zaman kavramı da Stebbins (1997: 17) tarafından gündeme gelen bir kavramdır. Kayıtsız boş zaman kavramını genel yapısıyla ifade etmek gerekirse; ciddi boş zaman aktiviteleri dışında kalan bütün aktiviteler olarak nitelendirilmektedir. Kayıtsız boş zaman aktiviteleri kısa süren, özel bir eğitime ihtiyaç duyulmayan, özünde özendiricilik olan, standart düzeyde keyifli bir aktivite gerektiren, temelinde hedonizm (hazcılık) olan, önemli düzeyde saf eğlence içeren, temeli eğlenceye dayanan aktiviteler olarak tanımlanmıştır. Ayrıca ev içerisinde yapmış olduğumuz; kitap okumak, müzik dinlemek, oyun oynamak, dinlenmek, şekerleme yapmak, televizyon izlemek, şans oyunları oynamak, arkadaşlarla film seyretmek, yemek yemek, bir şeyler içmek aktiviteleri de kayıtsız boş zaman aktiviteleri olarak belirtilebilir (Rojek, 1997: 383).

Hutchinson ve Kleiber (2005)'a göre kayıtsız boş zaman olarak nitelendirilen aktiviteleri işlevleriyle insanları stresli yaşam koşulları içinde keyifli kılan, sıradan ve gündelik dinlence aktiviteleridir. Csikszentmihalyi (2000) görüşüne göre kayıtsız boş zaman etkinlikleri günlük faaliyetler içerisinde kişiyi motive eden ve içten gelen doğal aktivitelerdir. Shinew ve Parry (2005)'e göre gençler arasında yaygın olan bazı zararlı aktiviteler de hedonist bir değer taşıdığı ve rahatlama sağladığı için kayıtsız boş zaman aktivitesi olarak görülebilir. Kayıtsız boş zaman aktiviteleri herhangi bir kariyer gerektirmeyen ve daha az önemli olan aktivitelerdir. Kişinin yaptığında haz aldığı ve doğasından gelen aktiviteler bütünüdür.

Bu aktiviteler her ne kadar doğal aktiviteler olsalar da kişilerin kişisel ve sosyal yaşantılarını önemli bir şekilde etkilemektedir. Ciddi ve kayıtsız boş zaman aktiviteleri faaliyet alanları yönüyle birbirlerinden farklılıklar göstermektedirler. Kayıtsız boş zaman aktiviteleri ciddi boş zaman aktivitelerine oranla daha basit ve daha az karmaşık aktivitelerdir.

Ciddi boş zaman aktivitelerine katılımlar düzenli olarak yapılır ve kişiyle özdeşleşmiş bir parça iken, kayıtsız boş zaman aktiviteleri anlık ve etkinliklerdir. Kayıtsız boş zaman aktiviteleri katılımcıların bu aktivitelere katılmak için özel bir zaman dilimi ayırmadığı ve çaba harcamadığı, daha az planlanarak yapılan aktivitelerken ciddi boş zaman aktiviteleri çok uzun süre öncesinden planlanmakta veya rutine bağlanan uzun süreli aktivitelerdir. Kayıtsız boş zaman aktiviteleri gündelik hayatta tüm insanlar tarafından gerçekleştirilen aktivite türleridir (Hutchinson ve Kleiber, 2005: 47).

Stebbins'in (2007) tarafından yapılan araştırmalar neticesinde kuşkusuz ciddi boş zamana kıyasla kayıtsız boş zaman aktivitelerine katılım daha fazladır. Amatör, hobici ve ya gönüllü niteliğindeki ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsız boş zaman aktivitelerine de katılmaktan keyif aldıklarını ve bu sebeple de kayıtsız boş zamana da aynı şekilde değer verdiklerini sonucuna varmıştır. Boş zamanın kendi içerisinde kayıtsız boş zaman aktivitelerinin önemini vurgulayarak, boş zaman türleri arasında önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmiştir (Akyıldız, 2013).

2.4.2. Kayıtsız Boş Zaman Faaliyetlerinin Sınıflandırılması

Kayıtsız boş zaman faaliyetlerinin de diğer faaliyetlerde olduğu gibi kendi içerisinde bir sınıflandırması vardır. Aslında kayıtsız boş zaman aktiviteleri belli başlı ve basit aktiviteler etrafında toplanmıştır. Stebbins'in yaptığı çalışmalara dayanak bu aktiviteler şu şekilde sıralanabilir; sosyal iletişim, oyun aktiviteleri, pasif eğlence, rahatlama aktiviteleri, aktif eğlence, duyuşal dürtüler, kayıtsız gönüllülük ve eğlenceli aerobik aktiviteleri. Aktiviteler kavram yapıları olarak birbirlerinden farklı gibi gözükseler de; bazı katılımcılar belirli aktivitelere katılırken, iki, üç ya da daha fazla aktiviteyi aynı anda gerçekleştirebilirler. Araştırmacılar tarafından bu aktivitelere ek olarak yeni aktiviteler ortaya koyabilmek mümkündür (Stebbins, 1997). Sınıflandırılan sekiz kayıtsız boş zaman etkinliklerinin paylaştıkları ortak özellik hepsinin haz verici nitelikte olmasıdır. Kayıtsız boş zaman etkinliklerinin hepsi haz, zevk ve eğlenme ile ilgilidir. Kayıtsız boş zaman etkinlikleri kısa süreli haz verici faydalar sağlıyor olsalar bile , etkinliklerin uzun süreli sağladığı faydalar da bulunmaktadır. Ciddi ve kayıtsız boş zaman etkinliklerinin kuşkusuz her ikisi de hedonik faydalar sağlamakta; ancak kayıtsız boş zamanda haz faktörü daha fazla ön plana çıkmaktadır (Akyıldız, 2013).

Oyun, rahatlama ve eğlence aktiviteleri;

Kelly (1990) oyunun temel 3 özelliğini aşağıdaki maddeler ile tanımlamıştır;

- ❖ Oyun genellikle çocuklara ait aktiviteler veya yetişkinler içinde çocuksu davranışlar olarak belirtilir.
- ❖ Oyunla birlikte anlamlı ve içsel bir motivasyon sağlanır,
- ❖ Oyun genellikle gerçek dünyanın gölgesinde, ciddi olmayan sonuçlar içerir ve kendi dünyamızın geçici yaratıcılığıdır.

Diyebiliriz ki bazı yetişkinler için oyun oynamak bir kayıtsız boş zaman aktivitesi olarak düşünülmektedir. Bakıldığında oyun oynama aktiviteleri çok az kişi için ciddi boş zaman aktivitesi olarak görülmektedirler. Bu kişiler bazen ilgisizce bu tür aktivitelerle ilgilenirler ve aynı zamanda bir çok aktivite ile ilgilenebilirler.

Rahatlama faktörü içerisinde bir çok aktiviteyi barındırmaktadır ve herkesin gün içerisinde yapmış olduğu boş zaman aktiviteleridir. Oturma, şekerleme yapma, dolaşma, gibi aktiviteler rahatlama şeklinde sınıflandırılmaktadır. Arabaya ile şehir etrafında dolaşmak, parkta yürüyüş yapmak da bu aktiveler arasında gösterilebilir.

Eğlence aktiviteleri ikiye ayrılmaktadır. Bunlar aktif eğlence ve pasif eğlencedir. Aktif eğlence aktiviteleri bireylerin eğlenme esnasında becerilerini ve deneyimlerini kullandıkları aktivitelerdir. Arkadaşlarla kelime bulma oyunları oynama, yap-boz yapma, bulmaca çözme gibi aktiviteler aktif eğlence aktiviteleri sayılmaktayken; müzik dinlemek, kitap okumak, televizyon izlemek, aktiviteleri pasif eğlence aktivileri sayılmaktadır (Kelly, 1990).

Sosyal İletişim ve Duyusal Dürtüler

Bireyler arası sosyal iletişimimizin daha kaliteli olması içsel değerlerimizin özünü oluşturur. Bir sosyal iletişim katılımcısı karşılıklı etkileşim içerisine girer ve bu aktivite her iki tarafı da mutlu eden bir aktivitedir. Bu etkileşim sevinç rahatlama vb. duyguların garantıcisidir. Kişisel birbirleriyle ilgi alanlarını ve ortak amaçlarını paylaşmaları tüm katılımcılar için çekicilik ve samimiyet sağlar. Sosyal etkileşim her zaman her yerde biranda amaçsız bir şekilde oluşabilir. Bazen otobüste, uçakta veya dışçilerin bekleme odalarında istemsiz olarak kendiliğinden doğan sohbetlerdir.

Duyusal dürtüler insanların doğasından kaynaklanan aktivitelerdir, ancak insanlar bu aktiviteleri gerçekleştirirken zevk alır, heyecan duyar, yaşam tatminine ulaşırlar. Yemek yemek, soğuk ve sıcak hissedebilmek, birşeyler içmek, dokunmak, koklayabilmek, duyabilmek gibi aktiviteler bu tür aktivitelerdir. İlginçtir ki bunların yanında uyuşturucu madde kullanımı ile ortaya çıkan baş dönmesi, görülen halisünasyonlar ve ruh halindeki değişmelerde bu tür aktivitelere örnek verilebilir (Iso-Ahola, 1999).

Kayıtsız gönüllük ise çevremizdeki insanların bizlerden yardım talep etmeleri doğrultusunda yapılan gönüllü faaliyetlerdir. Bu faaliyetler kısa süreliğine ve talep edilen

olay tamamlanana kadar sürer. Bir tanıdık için davetiye dağıtma, arkadaşınızın dükkanında servis yapma gibi aktivitelerdir. Eğlenceli aerobik aktiviteler olunum ve kalp atım hızında az da olsa bir yükselmeye neden olan kişiye haz veren sportif faaliyetlerdir. Parkta kaykaya binme aktivitesi buna örnek teşkil edebilir (Stebbins, 2007).

2.4.3. Kayıtsız Boş Zaman Faaliyetlerinin Yararları

Kayıtsız boş zaman aktivitelerinin yararları ciddi boş zaman aktiviteleri gibi katılımcı için oldukça fazladır. Yapılan çalışmalar sonucunda da kayıtsız boş zaman katılımının kişiye önemli katkılar sağladığını kanıtlanmıştır. World Leisure Commission on Education'a göre kayıtsız boş zaman bireylerin yaratıcılık ve keşfetme becerisini geliştirir, kişiler arası iletişimin gelişmesi ve sürdürülmesine katkı sunar, yenilenme sağlar bununla birlikte iyi oluş sürecine destek olur (Hutchinson, 2005: 47).

Kayıtsız boş zaman aktiviteleri kişinin aynı zamanda stresli bir ortamdan kendini korumasını sağlamaktadır, kişinin yaşam değerlerini ve benlik algılarını kuvvetlendirerek hayatın istenmedik bir şekilde değişmesi durumunda ona uyum sağlamamıza katkı sağlar. Duygusal olarak koruma sağlar ve duygularımızın hassaslaşmasını engel olur. Yaratıcılık ve keşfetme yeteneği kişilerin çevrelerinde olan şeylerin farkına ansızın varma sürecidir. Yeni bir kuşun ya da bitkinin varlığının fark edilmesi, bir müzik aletinden farklı bir sesin çıkarılması gibi keşif ya da buluşlar örne verilebilir. Yaratıcılık ve keşfetme rastlantısal ve tesadüfidir (Shen ve Yamal, 2010: 162).

Kayıtsız boş zamanda da ciddi boş zaman aktivitelerinde olduğu gibi kişiler katıldıkları aktiviteler sayesinde yenilenme fırsatı bulmaktadırlar. Kişiler aktivite sayesinde diğer insanlarla kurmuş oldukları bağı-iletişimi geliştirmek ve bunun sürekliliğini sağlamak istegindedirler. Katılımcılar günlük hayatın yıpratıcı stresinden yapmış oldukları aktivite sayesinde uzaklaşırlar. Katıldıkları aktiviteyi strese karşı kullanabilecekleri bir silah gibi görürler ve gerektiğinde stresli bir işe girmekten korkmazlar. Kısaca; kayıtsız boş zaman aktiviteleri herkes tarafından ulaşılabilinen ve katılım sağlanan aktivitelerdir. Bu aktiviteleri ciddi boş zaman aktiviteleri ile karşılaştırdığımızda kayıtsız boş zaman, tek bir bakış açısının tek bir kaynağını oluştururken; ciddi boş zaman boş zaman fırsatları açısından eşsiz fırsatlara sahip olduğumuz dünyamızı keşfetmeyi sağlar. Kayıtsız boş zaman aktiviteleri de insana ciddi boş zaman aktiviteleri gibi yenilenme, sosyal iletişim ve ruhsal rahatlama imkanı sunar ancak ciddi boş zaman aktiviteleri altı karakteristik özellikleri ile kayıtsız boş zamandan ayrılır. Ciddi boş zaman aktivitelerinin faydaları kayıtsız boş zamana nazaran daha yoğun ve sürekli (Stebbins, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Teknolojinin gelişmesi ve insan gücünün yerini makinelerin almasıyla birlikte artan boş zamanı daha verimli kullanarak yenilenmeleri, sosyalleşmeleri, mutlu olmaları ve stresle başa çıkmaları açısından rekreatif faaliyetlerle değerlendirilerek bireylerin zihinsel ve fiziksel olarak yenilenmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Son zamanlarda özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren, bireylerin kendileri açısından önemli, ilginç ve tatmin edici olan faaliyetlere kariyer v.b. nedeniyle sistematik bir biçimde katılım gösterdiği zaman dilimi olarak tanımlanan ciddi boş zaman kavramı ortaya çıkmıştır. Stebbins (1982), ciddi boş zaman katılımcılarının bu etkinliklere katılırken mücadele ettiklerini, zaman, para ve çaba harcadıklarını bunun karşılığında da fayda sağladıklarını belirtmiştir. Sağlanan faydaları ise genel olarak kendini gerçekleştirme, ifade etme, güçlendirme, başarıma duygusu, sosyal etkileşim gibi faydaların yanı sıra zevk ve eğlence olarak ifade etmiştir (Stebbins, 1982; 2007; 2009).

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı; aktiviteler içinden, ülkemizde gitgide önem kazanan, bölgemizde ise yatırımı yapılan, yerel, ulusal ve uluslararası yarışmalara ev sahipliği yapan okçuluk branşı ele alarak bireylerin hem psikolojik hem de fiziksel olarak yenilenmesini sağlayan spor aktivitelerine katılımı incelemektir. Tez çalışmasında okçuluk sporuna katılan bireylerin ciddi boş zaman katılımı açısından incelenmesi ve bu çalışmanın diğer branşlara da bir kaynak teşkil etmesi düşünülmektedir.

3.2. Araştırma Modeli

Okçuluk branşıyla ilgilenen ciddi boş zaman katılımcılarına yapılan çalışmanın yöntemi amacına göre tanımlayıcı, yapılaş zamanına göre kesitsel, veri toplama yöntemine göre ise bir anket çalışmasıdır. Bu araştırma tarama modeliyle tasarlanmıştır.

3.3. Evren ve Örneklem

Okçuluk sporuna katılan bireylerin ciddi boş zaman açısından incelenmesini konu alan tez çalışmasının evreni bilinmediğinden $n = \frac{t^2pq}{d^2}$ formülüyle 384.16'ya ulaşılmıştır ve 18 yaş üzeri kendisini ciddi katılımcı olarak gören 385 kişiyle çalışma gerçekleştirilmiştir ($t=1.96$, p ve q en yüksek örneklem büyüklüğünü verecek şekilde 0.5 e $d=0.05$ alınmıştır).

3.4. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak 3 bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Birinci bölümde katılımcılara ait demografik bilgiler ve katılımcıların okçuluk sporuna katılım biçimleri ve sıklıklarının irdelendiği sorular bulunmaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde ise Akyıldız (2013) tarafından geliştirilen, Türk kültürüne uygunluğu geçerlik ve güvenirlik çalışmalarıyla tespit edilen 42 adet 5’li Likert tipi maddeden oluşan “Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 9 alt boyut sırasıyla boş zaman kariyeri, yeterlilik hissi, psiko-sosyal fayda, terapatik fayda, sosyal dünya, bağlılık, kişilik, azim ve kişisel çaba olarak isimlendirilmiştir. Bu çalışma kapsamında elde edilen Cronbach alpha değerleri alt boyutlar için sırasıyla 0.778, 0.763, 0.802, 0.790, 0.841, 0.787, 0.754, 0.788, 0.665 şeklinde elde edilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesi sırasında yapılan geçerlik analizleri sırasında önce açıklayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Ölçeğe ilişkin χ^2/sd oranı ise 4.6 (<5) değerinde bulunmuş, RMSEA, CFI, NNFI, RMR, NFI, GFI ve AGFI uyum indekslerine bakılmıştır. RMSEA indeksinin 0.05 olduğu, RMR’nin 0.05 olduğu, NFI, NNFI ve CFI indekslerinin 0.95’in üzerinde olduğu ve dolayısıyla mükemmel uyum düzeyinde oldukları, GFI ve AGFI’nın ise kabul edilebilir düzeyde olduğu saptanmıştır.

Anket formunun üçüncü bölümünde ise Witt ve Ellis (1985) tarafından geliştirilen, Yerlisu Lapa ve Ağyar (2011) tarafından Türkçeye adaptasyonu yapılan ve daha sonra Yerlisu Lapa ve Ağyar (2017) tarafından yapı geçerliği test edilen “Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖ)” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Orijinal ölçek, 25 madde ve tek faktörden oluşmaktadır. Uyum indeks değerleri AGFI=0.85, GFI=0.88, NFI=0.84, TLI=0.94, CFI=0.94 ve RMSEA=.047 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar uyum indeks değerlerinin kabul edilir uyum ölçütlerinde olduğunu göstermektedir. Madde faktör yük değerleri ise 0.46 ile 0.68 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.93 olarak saptanmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.877 olarak elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümü

Verilerin analizinde Normallik testlerinden Kolmogorov Smirnov testi uygulanmış ve normal dağılıma uyum sağlanmadığından parametrik olmayan testler Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri ile Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Verilerin analizinde okçuluk sporuyla uğraşan bireylerin kişisel özellikleri ve demografik faktörleri tanımlamak amacıyla betimsel istatistik yöntemleri olan frekans (n), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (Ss) değerleri kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1 Sosyo Demografik Verilere İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması $28,26 \pm 8.880$ şeklindedir.

Tablo 4.1 Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Erkek	229	59,5	59,5	59,5
Kadın	156	40,5	40,5	100,0
Toplam	385	100,0	100,0	

Katılımcıların %59,5'inin erkek, %40,5'inin kadın katılımcı olduğu görülmektedir. Erkek bireyler okçuluk sporuyla kadınlardan daha fazla uğraşmaktadırlar.

Tablo 4.2 Katılımcıların Medeni Durumlarına göre dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evli	148	38,4	38,4	38,4
Bekar	237	61,6	61,6	100,0
Toplam	385	100,0	100,0	

Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde 38,4'ünün evli bireylerden, 61,6'sının ise bekar olduğu görülmüştür. Evli olan bireyler okçuluk sporuna bekarlara nazaran daha az katılım göstermektedirler.

Tablo 4.3 Katılımcıların Algıladıkları Ekonomik Düzeye Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Çok iyi	25	6,5	6,5	6,5
İyi	149	38,7	38,7	45,2

Orta	205	53,2	53,2	98,4
Kötü	6	1,6	1,6	100,0
Toplam	385	100,0	100,0	

4.2 Katılımcıların Okçuluk Deneyimleri ile İlgili Bulgular

Çalışmaya katılan bireylerin okçuluk sporunu yaptığı süre ortalaması 7.17 ± 4.763 şeklindedir. Katıldıkları yarışma sayısı ortalaması ise $18,12 \pm 15,302$ olarak görülmektedir.

Tablo 4.4 Katılımcıların Kullandığı Yay Çeşidine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Olimpik	253	65,7	65,7	65,7
Makaralı	132	34,3	34,3	100,0
Toplam	385	100,0	100,0	

Çalışmaya katılan bireyleri ağırlıklı olarak olimpik yay kullandığı görülmektedir (%65.7).

Tablo 4.5 Katılımcıların Haftalık Antrenman Düzeylerine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Haftada 1 gün	20	5,2	5,2	5,2
Haftada 2 gün	157	40,8	40,8	46,0
Haftada 3 gün	157	40,8	40,8	86,8
Haftada 4 gün ve fazlası	51	13,2	13,2	100,0
Toplam	385	100,0	100,0	

Çalışmaya katılan bireylerin ağırlıklı olarak antrenmanlara haftada 2 (%40.8) ve 3 gün (%40.8) katıldıkları görülmektedir.

Tablo 4.6 Katılımcıların Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Ölçekleri ve Alt Boyutlarından Almış Oldukları Ortalama Puanlar

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
CİDDİ BOŞ ZAMAN ÖLÇEĞİ	385	2,86	5,00	4,2551	,32780
Boş zaman kariyeri	385	2,17	5,00	4,1887	,50405
Yeterlik hissi	385	2,40	5,00	4,2992	,49416
Psiko sosyal fayda	385	2,50	5,00	4,2593	,51038
Terapötik fayda	385	2,00	5,00	4,2852	,51338
Sosyal dünya	385	2,00	5,00	4,0372	,75042
Bağlılık	385	1,75	5,00	4,2864	,57648
Kişilik	385	2,00	5,00	4,2857	,54742
Azim	385	2,50	5,00	4,4643	,58646
Kişisel çaba	385	2,25	5,00	4,1734	,54603
ALGILANAN ÖZGÜRLÜK ÖLÇEĞİ	385	2,80	5,00	4,2344	,37925

Katılımcıların ciddi boş zaman ve algılanan özgürlük ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, ciddi boş zaman ölçeği alt boyutlarından azim alt boyutundan alınan puanın (4.46 ± 0.59) en yüksek puan olduğu görülmektedir. Bunu yeterlik hissi alt boyutundan alınan puan (4.29 ± 0.49) izlemektedir. Buna göre katılımcılar okçuluk sporunu yapabilmek için bütün engellerle başa çıkmakta ve mücadele etmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan bireyler bu sporla uğraşabilmek için belli bir yetenek, beceri ve bilgi düzeyinin gerekli olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların algılanan özgürlük düzeyleri de 5’li Likert ölçeğinde ortalamanın üzerinde bir puan göstermektedir. Bu da katılımcıların boş zamanlarına yönelik olumlu algılara sahip olduğunu, sosyalleşebildiklerini, özgür iradeleriyle katıldıklarını, kendilerini kontrol sahibi hissettiklerini, kendilerini önemli hissettiklerini göstermektedir.

Tablo 4.7 Katılımcıların Cinsiyete Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması

	cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Z değeri p
CİDDİ BOŞ ZAMAN*	erkek	229	4,2289	,32449	-2.168
	kadın	156	4,2936	,32988	0.030
Boş zaman kariyeri	erkek	229	4,1710	,51628	-0.379
	kadın	156	4,2147	,48601	0.705
Yeterlik hissi*	erkek	229	4,2515	,50780	-2.259
	kadın	156	4,3692	,46623	0.024
Psiko sosyal fayda*	erkek	229	4,2169	,48594	-2.589
	kadın	156	4,3216	,53985	0.010
Terapötik fayda	erkek	229	4,2498	,51721	-1.422
	kadın	156	4,3372	,50484	0.155
Sosyal dünya	erkek	229	4,0509	,70214	-0,190
	kadın	156	4,0171	,81807	0,848
Bağlılık*	erkek	229	4,2358	,59564	-2,135
	kadın	156	4,3606	,54049	0,035
Kişilik	erkek	229	4,2467	,55086	-1.649
	kadın	156	4,3429	,53898	0,099
Azim	erkek	229	4,4716	,61171	-0.928
	kadın	156	4,4535	,54905	0.353
Kişisel çaba	erkek	229	4,1485	,55291	-0.965
	kadın	156	4,2099	,53544	0.335
ALGILANAN ÖZGÜRLÜK	erkek	229	4,2367	,38812	-0.565
	kadın	156	4,2310	,36704	0.572

Katılımcıların cinsiyetlerine göre ciddi boş zaman ve algılanan özgürlük ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Buna göre ciddi boş zaman ölçeği genelinden alınan puanlarda kadınların daha yüksek sonuçlar aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, yeterlik hissi, psiko-sosyal fayda ve bağlılık açısından kadınların daha olumlu algılara sahip olduğu görülmektedir. Ayrıntılı olarak bakıldığında, kadın katılımcıların okçuluk branşına katılmak için yeterli bilgi, beceri ve yeteneğe sahip olunması gerektiği konusunda daha bilinçli oldukları görülmektedir. Bunun yanında, kadın katılımcılar okçuluk aktivitesine katıldıktan sonra özgüven kazanma, sosyal bir çevre ve statü sahibi olma, mutlu hissetme konusunda daha olumlu algılara sahiptir. Kadınlar branşlarını hayatlarının merkezine alma ve tutku duyma konusunda daha olumlu bir tutum belirtmektedir.

Tablo 4.8 Katılımcıların Yaşlarına Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması

	yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	Z değeri p
CİDDİ BOŞ ZAMAN	25 ve altı	188	4,2639	,32299	-,196
	26 ve üzeri	197	4,2468	,33293	,844
Boş zaman kariyeri	25 ve altı	188	4,1613	,50632	-1,528
	26 ve üzeri	197	4,2149	,50177	,127
Yeterlik hissi	25 ve altı	188	4,3340	,47472	-,727
	26 ve üzeri	197	4,2660	,51101	,467
Psiko sosyal fayda	25 ve altı	188	4,2908	,51820	-1,175
	26 ve üzeri	197	4,2293	,50229	,240
Terapötik fayda	25 ve altı	188	4,2691	,52662	-,587
	26 ve üzeri	197	4,3005	,50127	,558
Sosyal dünya	25 ve altı	188	3,9894	,78678	-1,126
	26 ve üzeri	197	4,0829	,71302	,260
Bağlılık	25 ve altı	188	4,3457	,51398	-1,097
	26 ve üzeri	197	4,2297	,62645	,272
Kişilik	25 ve altı	188	4,3072	,54820	-,533
	26 ve üzeri	197	4,2652	,54728	,594
Azim	25 ve altı	188	4,4202	,58412	-1,775
	26 ve üzeri	197	4,5063	,58708	,076
Kişisel çaba	25 ve altı	188	4,2194	,50339	-1,323
	26 ve üzeri	197	4,1294	,58171	,186
ALGILANAN	25 ve altı	188	4,2372	,34367	-,694
ÖZGÜRLÜK	26 ve üzeri	197	4,2317	,41120	,488

Katılımcıların yaşlarına göre ciddi boş zaman ve algılanan özgürlük ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve arada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.9 Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması

	medeni	N	Ortalama	Standart Sapma	Z değeri p
CİDDİ BOŞ ZAMAN	evli	148	4,2262	,35341	-,701
	bekar	237	4,2732	,31014	,483
Boş zaman kariyeri	evli	148	4,1565	,51882	-,276
	bekar	237	4,2089	,49465	,783
Yeterlik hissi	evli	148	4,2595	,51081	-1,003
	bekar	237	4,3241	,48290	,316
Psiko sosyal fayda	evli	148	4,2297	,52143	-,638
	bekar	237	4,2778	,50360	,523
Terapötik fayda	evli	148	4,2743	,51178	-,514
	bekar	237	4,2920	,51534	,607
Sosyal dünya	evli	148	4,1036	,74875	-1,403
	bekar	237	3,9958	,75007	,161
Bağlılık	evli	148	4,2247	,66608	-,836
	bekar	237	4,3249	,51041	,403
Kişilik	evli	148	4,2449	,56880	-,975
	bekar	237	4,3112	,53327	,329
Azim	evli	148	4,4645	,59691	-,141
	bekar	237	4,4641	,58111	,888
Kişisel çaba*	evli	148	4,0845	,58941	-2,269
	bekar	237	4,2289	,51056	,023

ALGILANAN	evli	148	4,1903	,41631	-1,249
ÖZGÜRLÜK	bekar	237	4,2619	,35226	,212

Katılımcıların medeni durumlarına göre ciddi boş zaman ve algılanan özgürlük ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve algılanan özgürlük açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ciddi boş zaman ölçeğinden ise sadece kişisel çaba alt boyutunda bekarların daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Tablo 4.10 Katılımcıların Ekonomik Durumlarına Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	Kruskal Wallis Ki Kare P değeri
CİDDİ BOŞ ZAMAN	Çok iyi	25	4,3419	,32046	2,040 ,564
	İyi	149	4,2665	,28512	
	Orta	205	4,2410	,35600	
	Kötü	6	4,0952	,31908	
	Toplam	385	4,2551	,32780	
Boş zaman kariyeri	Çok iyi	25	4,3667	,36324	6,178 ,103
	İyi	149	4,2204	,51416	
	Orta	205	4,1463	,50944	
	Kötü	6	4,1111	,44305	
	Toplam	385	4,1887	,50405	
Yeterlik hissi	Çok iyi	25	4,2880	,42063	3,312 ,346
	İyi	149	4,3060	,45474	
	Orta	205	4,3073	,52599	
	Kötü	6	3,9000	,54772	
	Toplam	385	4,2992	,49416	

Psiko sosyal fayda	Çok iyi	25	4,2467	,56952	2,486
	İyi	149	4,2349	,48087	
	Orta	205	4,2813	,53117	,478
	Kötü	6	4,1667	,21082	
	Toplam	385	4,2593	,51038	
Terapötik fayda	Çok iyi	25	4,3360	,46805	1,426
	İyi	149	4,3101	,46057	
	Orta	205	4,2693	,55349	,699
	Kötü	6	4,0000	,52154	
	Toplam	385	4,2852	,51338	
Sosyal dünya	Çok iyi	25	4,3467	,52246	5,403
	İyi	149	4,0805	,71308	
	Orta	205	3,9724	,79404	,145
	Kötü	6	3,8889	,65546	
	Toplam	385	4,0372	,75042	
Bağlılık	Çok iyi	25	4,2400	,68267	3,793
	İyi	149	4,2701	,61411	
	Orta	205	4,3134	,53972	,285
	Kötü	6	3,9583	,24580	
	Toplam	385	4,2864	,57648	
Kişilik	Çok iyi	25	4,2900	,55752	3,098
	İyi	149	4,3272	,53658	
	Orta	205	4,2622	,55833	,377
	Kötü	6	4,0417	,36799	
	Toplam	385	4,2857	,54742	

Azim*	Çok iyi	25	4,7400	,34217	8,446
	İyi	149	4,4832	,62240	
	Orta	205	4,4134	,57852	,038
	Kötü	6	4,5833	,46547	
	Toplam	385	4,4643	,58646	
Kişisel çaba	Çok iyi	25	4,2900	,47697	2,456
	İyi	149	4,1544	,53556	
	Orta	205	4,1768	,56838	,483
	Kötü	6	4,0417	,18819	
	Toplam	385	4,1734	,54603	
ALGILANAN ÖZGÜRLÜK	Çok iyi	25	4,3856	,29685	4,940
	İyi	149	4,2486	,33358	
	Orta	205	4,2086	,40660	,176
	Kötü	6	4,1333	,65123	
	Toplam	385	4,2344	,37925	

Katılımcıların algıladıkları ekonomik düzeye göre ciddi boş zaman ve algılanan özgürlük ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve Algılanan özgürlük açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ciddi boş zaman ölçeğinden ise sadece azim alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre en yüksek azim düzeyine ekonomik düzeyini çok iyi olarak algılayan bireyler sahip olmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.11 Katılımcıların Okçuluk Branşında Yer Alma Süresiyle Ciddi Boş Zaman Ölçeği ve Alt Boyutları ile Algılanan Özgürlük Düzeyleri Arasındaki Korelasyon

		okçuluksüre
Okçuluksüre	Korelasyon Katsayısı	1,000
	Anlamlılık	.
	N	385

CİDDİ BOŞ ZAMAN	Korelasyon Katsayısı	,138**
	Anlamlılık	,007
	N	385
Boş zaman kariyeri	Korelasyon Katsayısı	,214**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Yeterlik hissi	Korelasyon Katsayısı	-,005
	Anlamlılık	,917
	N	385
Psiko sosyal fayda	Korelasyon Katsayısı	,041
	Anlamlılık	,428
	N	385
Terapötik fayda	Korelasyon Katsayısı	,010
	Anlamlılık	,842
	N	385
Sosyal dünya	Korelasyon Katsayısı	,088
	Anlamlılık	,085
	N	385
Bağılılık	Korelasyon Katsayısı	-,037
	Anlamlılık	,471
	N	385
Kişilik	Korelasyon Katsayısı	,022
	Anlamlılık	,662
	N	385
Azim	Korelasyon Katsayısı	,271**
	Anlamlılık	,000

	N	385
Kişisel çaba	Korelasyon Katsayısı	,070
	Anlamlılık	,171
	N	385
ALGILANAN	Korelasyon Katsayısı	,096
ÖZGÜRLÜK	Anlamlılık	,059
	N	385

Katılımcıların okçuluk branşında yer alma süresiyle ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutları ile algılanan özgürlük düzeyleri arasındaki korelasyon incelendiğinde, katılım süresi ile ciddi boş zaman ölçeği toplam ortalaması ($r=0.138$, $p<0.05$), boş zaman kariyeri ($r=0.214$, $p<0.05$) ve azim ($r=0.271$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların okçuluğa katılım süresi ile okçulukta kariyer açısından sahip oldukları olumlu algılar, bu branşta kendilerini geliştirdiklerine olan inançları, başarılı olma duyguları pozitif yönde ilişkilidir. Aynı şekilde bireylerin okçuluk branşıyla ilgili engelleri aşma, bunun için mücadele etme algısını oluşturan azim alt boyutu ile okçuluğa katılım süreleri arasında da pozitif anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

Tablo 4.12 Katılımcıların Kullanılan Yay Çeşidine Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	Z değeri p
CİDDİ BOŞ ZAMAN*	Olimpik	253	4,2854	,33238	-3,300
	Makaralı	132	4,1971	,31192	,001
Boş zaman kariyeri*	Olimpik	253	4,2391	,49269	-2,484
	Makaralı	132	4,0922	,51331	,013
Yeterlik hissi	Olimpik	253	4,3115	,49126	-,586
	Makaralı	132	4,2758	,50071	,558
Psiko sosyal fayda*	Olimpik	253	4,2925	,51934	-2,218

	Makaralı	132	4,1957	,48841	,027
Terapötik fayda*	Olimpik	253	4,3478	,51405	-3,241
	Makaralı	132	4,1652	,49207	,001
Sosyal dünya*	Olimpik	253	4,0883	,76037	-2,110
	Makaralı	132	3,9394	,72378	,035
Bağılılık	Olimpik	253	4,2994	,59347	-,875
	Makaralı	132	4,2614	,54376	,382
Kişilik	Olimpik	253	4,2757	,56108	-,741
	Makaralı	132	4,3049	,52177	,459
Azim	Olimpik	253	4,4951	,55655	-1,096
	Makaralı	132	4,4053	,63796	,273
Kişisel çaba	Olimpik	253	4,1947	,52554	-,684
	Makaralı	132	4,1326	,58319	,494
ALGILANAN* ÖZGÜRLÜK	Olimpik	253	4,2575	,39234	-2,032
	Makaralı	132	4,1900	,34995	,042

Katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ve algılanan özgürlük düzeyleri kullandıkları yay çeşidine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre katılımcılardan olimpik yay kullanan grubun ciddi boş zaman ölçeği genelinden, boş zaman kariyeri, psiko-sosyal fayda, terapötik fayda ve sosyal dünya alt boyutlarından daha yüksek ortalama puanlar elde ettikleri görülmüştür ($p < 0.05$). Olimpik yay kullanan katılımcılar boş zaman kariyeri olarak okçuluk branşında kendilerini geliştirdiklerini ve başarılı olduklarını daha fazla hissetmektedir. Bunun yanısıra olimpik yay kullanan bireyler sahip oldukları sosyal çevre ve statü, gerekse duydukları özgüven açısından daha olumlu algılara sahip olmaktadır. Ayrıca bu grup kendilerini yenilenme ve stresten uzaklaşma konularında daha olumlu algılamaktadır. Olimpik yay kullanan katılımcılar, etkinliğe katıldıkları gruptaki kişilerle yaşam tarzı, düşünce ve değerler açısından daha çok örtüştüklerini düşünmektedir. Algılanan özgürlük açısından incelendiğinde ise olimpik yay kullanan bireylerin algılanan özgürlük düzeylerinin daha yüksek olduğu, bu bireylerin diğer bireylerle birlikte okçuluk branşına katılmaktan memnun olduğu, bu branşı başarabilecek kadar iyi, yaratıcı, kontrol

sahibi olduklarını düşündüğü, bu faaliyetleri kendileri ve başkaları için eğlenceli hale getirdiklerine inandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 4.13 Katılımcıların Haftalık Antrenman Süresine Göre Ciddi Boş Zaman ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	Kruskal Wallis Ki Kare P değeri
CİDDİ BOŞ ZAMAN	Haftada 1 gün	20	4,1667	,34339	15,328 ,002
	Haftada 2 gün	157	4,2122	,28710	
	Haftada 3 gün	157	4,2804	,33844	
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,3445	,38316	
	Toplam	385	4,2551	,32780	
Boş zaman kariyeri	Haftada 1 gün	20	4,1167	,61677	19,147 ,000
	Haftada 2 gün	157	4,1051	,47264	
	Haftada 3 gün	157	4,2049	,47774	
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,4248	,56205	
	Toplam	385	4,1887	,50405	
Yeterlik hissi	Haftada 1 gün	20	4,2000	,50262	4,481 ,214
	Haftada 2 gün	157	4,2701	,44484	
	Haftada 3 gün	157	4,3363	,53303	
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,3137	,51421	
	Toplam	385	4,2992	,49416	
Psiko sosyal fayda	Haftada 1 gün	20	4,2333	,59579	2,953 ,399
	Haftada 2 gün	157	4,2251	,47098	
	Haftada 3 gün	157	4,2919	,48469	
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,2745	,65813	
	Toplam	385	4,2593	,51038	

Terapötik fayda	Haftada 1 gün	20	4,2700	,54782	,858
	Haftada 2 gün	157	4,2726	,48100	
	Haftada 3 gün	157	4,2892	,52252	,836
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,3176	,57852	
	Toplam	385	4,2852	,51338	
Sosyal dünya	Haftada 1 gün	20	4,0333	,64798	1,654
	Haftada 2 gün	157	4,0467	,78669	
	Haftada 3 gün	157	3,9915	,75386	,647
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,1503	,66438	
	Toplam	385	4,0372	,75042	
Bağılılık	Haftada 1 gün	20	4,1250	,70943	5,665
	Haftada 2 gün	157	4,2404	,52416	
	Haftada 3 gün	157	4,3471	,61671	,129
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,3039	,53692	
	Toplam	385	4,2864	,57648	
Kişilik	Haftada 1 gün	20	4,0875	,52738	3,678
	Haftada 2 gün	157	4,2787	,50078	
	Haftada 3 gün	157	4,3153	,58640	,298
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,2941	,56724	
	Toplam	385	4,2857	,54742	
Azim*	Haftada 1 gün	20	4,3125	,86555	12,987
	Haftada 2 gün	157	4,3360	,64594	
	Haftada 3 gün	157	4,5589	,46525	,005
	Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,6275	,51326	
	Toplam	385	4,4643	,58646	
Kişisel çaba*	Haftada 1 gün	20	3,9750	,81878	11,479

Haftada 2 gün	157	4,1369	,49634	
Haftada 3 gün	157	4,1608	,55181	,009
Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,4020	,49264	
Toplam	385	4,1734	,54603	
Haftada 1 gün	20	4,1620	,40512	4,108
Haftada 2 gün	157	4,2158	,34175	
Haftada 3 gün	157	4,2420	,40486	,250
Haftada 4 gün ve fazlası	51	4,2965	,39889	
Toplam	385	4,2344	,37925	

Katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ve algılanan özgürlük düzeyleri haftalık antrenman süresine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği genelinden aldıkları puanlar, boş zaman kariyeri, azim, kişisel çaba açısından haftalık katılım sıklığı daha yüksek olan bireylerin daha olumlu algılara sahip olduğu görülmüştür. Buna göre daha sık katılım gösteren bireyler, boş zaman kariyeri olarak okçuluk branşında kendilerini geliştirdiklerini ve başarılı olduklarını daha fazla hissetmektedir. Ayrıca okçuluk branşına katılımı ilgili engelleri aşma ve mücadele etme konusunda daha sık katılım gösteren bireylerin daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Yine haftalık katılım sıklığı daha fazla olan bireylerin okçuluk ile ilgili kendilerini geliştirmek için kaynaklardan bilgi edinme ve çaba gösterme konusunda daha olumlu algılara sahip olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Algılanan özgürlük açısından haftada katılım sıklığı etkili olmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.14 Katılımcıların Okçuluk Branşında Katıldıkları Yarışma Sayısı ile Ciddi Boş Zaman Ölçeği ve Alt Boyutları ile Algılanan Özgürlük Düzeyleri Arasındaki Korelasyon

		yarışma_sayısı
Yarışma sayısı	Korelasyon Katsayısı	1,000
	Anlamlılık	.
	N	385
CİDDİ BOŞ ZAMAN	Korelasyon Katsayısı	,193**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Boş zaman kariyeri	Korelasyon Katsayısı	,223**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Yeterlik hissi	Korelasyon Katsayısı	,044
	Anlamlılık	,393
	N	385
Psiko sosyal fayda	Korelasyon Katsayısı	,047
	Anlamlılık	,359
	N	385
Terapötik fayda	Korelasyon Katsayısı	,039
	Anlamlılık	,443
	N	385
Sosyal dünya	Korelasyon Katsayısı	,048
	Anlamlılık	,346
	N	385
Bağılılık	Korelasyon Katsayısı	-,016
	Anlamlılık	,750

	N	385
Kişilik	Korelasyon Katsayısı	,079
	Anlamlılık	,124
	N	385
Azim	Korelasyon Katsayısı	,262**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Kişisel çaba	Korelasyon Katsayısı	,102*
	Anlamlılık	,045
	N	385
ALGILANAN ÖZGÜRLÜK	Korelasyon Katsayısı	,071
	Anlamlılık	,162
	N	385

Katılımcıların okçuluk branşında katıldıkları yarışma sayısı ile ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutları ile algılanan özgürlük düzeyleri arasındaki korelasyon incelendiğinde katılan yarışma sayısı ile en yüksek korelasyona azim alt boyutunun sahip olduğu görülmektedir ($r= 0.262$, $p<0.05$), bunu sırasıya boş zaman kariyeri ($r=0.223$, $p<0.05$), ve kişisel çaba ($r=0.102$, $p<0.05$) izlemektedir. Ciddi boş zaman ölçeğinin geneliyle de katılan yarışma sayısı arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur ($r=0.193$, $p<0.05$).

Tablo 4.15 Katılımcıların Ciddi Boş Zaman Ölçeği ve Alt Boyutları ile Algılanan Özgürlük Düzeyleri Arasındaki Korelasyon

		Algılanan_Özgürlük
Algılanan Özgürlük	Korelasyon Katsayısı	1,000
	Anlamlılık	.
	N	385
CİDDİ BOŞ ZAMAN	Korelasyon Katsayısı	,496**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Boş zaman kariyeri	Korelasyon Katsayısı	,367**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Yeterlik hissi	Korelasyon Katsayısı	,311**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Psiko sosyal fayda	Korelasyon Katsayısı	,299**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Terapötik fayda	Korelasyon Katsayısı	,299**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Sosyal dünya	Korelasyon Katsayısı	,345**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Bağılılık	Korelasyon Katsayısı	,215**
	Anlamlılık	,000

	N	385
Kişilik	Korelasyon Katsayısı	,302**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Azim	Korelasyon Katsayısı	,281**
	Anlamlılık	,000
	N	385
Kişisel çaba	Korelasyon Katsayısı	,254**
	Anlamlılık	,000
	N	385

Katılımcıların okçuluk branşına katılırken algıladıkları özgürlük düzeyi ile ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar arasındaki korelasyon incelendiğinde algılanan özgürlük ile ciddi boş zaman ölçeği ve bütün alt boyutlarının pozitif yönde anlamlı bir korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Algılanan özgürlük ile en yüksek korelasyona ciddi boş zaman ölçeğinin genelinden alınan skorlar sahipken ($r=0.496$, $p<0.05$), bunu boş zaman kariyeri ($r=0.367$, $p<0.05$), sosyal dünya ($r=0.345$, $p<0.05$) ve yeterlik hissi ($r=0.311$, $p<0.05$) izlemiştir.

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı; okçuluk sporuna katılan bireylerin ciddi boş zaman açısından incelenmesidir ve ciddi boş zaman algıları ve boş zamanda algılanan özgürlük arasındaki ilişkinin saptanmasıdır. Çalışmada yer alan bireyler Antalya merkezinde 31 Mart-2 Nisan 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen Kahraman Bagatır İlkbahar Okları Türkiye Kupası ve 3-5 Kasım 2017 tarihinde yapılan Veteranlar Türkiye Şampiyonası müsabakalarına katılan 18 yaş üzeri 385 bireyden ($X_{yaş} = 28,26 \pm 8.880$ oluşmaktadır (%59.5 erkek, %40.5 kadın). Burada erkek katılımcıların müsabakalara katılım konusundan ağırlıkta olduğu görülmektedir. Katılımcıların sadece %38.4'ünün evli olduğu saptanmıştır. Katılımcılar kendilerini ekonomik olarak orta düzeyde algılamaktadır (%53.2).

Katılımcıların okçuluk branşındaki deneyimleri ile ilgili bulgular incelendiğinde ise yaklaşık 7.17 ± 4.763 yıldır bu branşa katıldıkları ve ortalama $18,12 \pm 15,302$ kez müsabaka yaptıkları görülmüştür. Çalışmaya katılan bireylerin ağırlıklı olarak olimpik yay kullandığı (%65.7), antrenmanlara haftada 2 (%40.8) ve 3 gün (%40.8) katıldıkları görülmektedir. Slovenya'da maraton koşucularına baktığımızda 5-10 yıldan uzun bir sürede katıldıkları, haftalık katılım sıklığının ise 3 kez olduğu görülmektedir. Kadınların katılım süresi ise 4-5 yıl arasındadır (Pisot, 2015). Balo dansçılarının irdelendiği bir çalışmada ise katılımcıların dansa katılım süresi 10-65 yıl arasında değişmekte ve ortaama 38 yıllık bir dans geçmişleri bulunmaktadır (Stevens-ratchord, 2016)

Katılımcıların ciddi boş zaman ve algılanan özgürlük ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, ciddi boş zaman ölçeği alt boyutlarından azim alt boyutundan alınan puanın (4.46 ± 0.59) en yüksek puan olduğu görülmektedir. Bunu yeterlik hissi alt boyutundan alınan puan (4.29 ± 0.49) izlemektedir. Buna göre katılımcılar okçuluk sporunu yapabilmek için bütün engellerle başa çıkmakta ve mücadele etmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan bireyler bu sporla uğraşabilmek için belli bir yetenek, beceri ve bilgi düzeyinin gerekli olduğunu düşünmektedir. Genç hokey oyuncularına yönelik olarak yapılan bir çalışmada ise katılımcılarda kişisel çabanın ve bağlılığın ön plana çıktığı görülmektedir. Katılımcılar fiziksel ve mental olarak enerjilerini harcamakta ve bu aktiviteyi yaşamlarının merkezi olarak kabul etmektedir (MacCosham ve Gravelle, 2016). Triatlon katılımcılarında ciddi boş zaman kariyerine maliyetlerin etkisinin incelendiği bir çalışmada ise, maliyetlere rağmen katılımcıların ciddi bir boş zaman kariyeri elde etme amacından vazgeçmediği ve yapısal ayarlamalar konusunda azim gösterdiği ortaya konmuştur (Lamont vd., 2014). Bir başka çalışmada ise yoga katılımcıları ciddi boş zaman ve sosyal dünya alt boyutu açısından

incelenmiştir. Burada arkadaşlarla birlikte katılım ve yoga sayesinde güçlü arkadaşlıklar kurmanın katılımında ortak bir payda olduğu görülmektedir (Patterson vd., 2016). Ciddi boş zaman açısından incelenen maraton koşularına bakıldığında %90 oranında müsabakalara sistematik olarak ve yeterli düzeyde kilometre tamamlayarak hazırlandıkları, bunun da kişisel çaba boyutuyla ilgili bulunabileceği düşünülmektedir (Pisot 2015). Ciddi boş zaman açısından balo dansçıları ve sağlıklı yaşlanma ilişkisinin incelendiği bir çalışmada ise dansçıların dansı sevdiği, kendilerini balo dansçıları olarak tanımladığı, her hafta 3-4 dans dersine katıldığı görülmektedir. Dansı hayat boyu sürecek bir meşguliyet olarak algılamaktadır. Bu da ciddi boş zaman boyutlarından, boş zaman kariyeri, bağlılık ve kişilik alt boyutlarıyla ilgili olarak düşünülebilir (Stevens-ratchord, 2016). 2012 Londra olimpiik ve paraolimpiik oyunlarına gönüllü olarak katılan bireylerin ciddi boş zaman açısından irdelendiği bir çalışmada gönüllülerin hatıra defterleri incelenmiş ve ön plana çıkan ciddi boş zaman boyutları, azim, boş zaman kariyeri, kişisel çaba ve sosyal dünya şeklindedir (Wilks, 2016).

Katılımcıların algılanan özgürlük düzeyleri de 5li Likert ölçeğinde ortalamanın üzerinde bir puan göstermektedir. Bu da katılımcıların boş zamanlarına yönelik olumlu algılara sahip olduğunu, sosyalleşebildiklerini, özgür iradeleriyle katıldıklarını, kendilerini kontrol sahibi hissettiklerini, kendilerini önemli hissettiklerini göstermektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre ciddi boş zaman ve algılanan özgürlük ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Buna göre ciddi boş zaman ölçeği genelinden alınan puanlarda kadınların daha yüksek sonuçlar aldığı görülmektedir. Bunun yanısıra, yeterlik hissi, psiko-sosyal fayda ve bağlılık açısından kadınların daha olumlu algılara sahip olduğu görülmektedir. Ayrıntılı olarak bakıldığında, kadın katılımcıların okçuluk branşına katılmak için yeterli bilgi, beceri ve yeteneğe sahip olunması gerektiği konusunda daha bilinçli oldukları görülmektedir. Bunun yanında, kadın katılımcılar okçuluk aktivitesine katıldıktan sonra özgüven kazanma, sosyal bir çevre ve statü sahibi olma, mutlu hissetme konusunda daha olumlu algılara sahiptir. Kadınlar branşlarını hayatlarının merkezine alma ve tutku duyma konusunda daha olumlu bir tutum belirtmektedir. Maraton katılımcılarına yapılan bir çalışmada ise koşu için sahip oldukları motivasyonu “kendimle yarışmak”, “sağlık ve fiziksel uygunluğumu geliştirmek”, “stresi azaltmak” olarak ifade etmişler, kadınların “stresi azaltmak” ifadesini ana motiv olarak belirlediği, erkeklerde ise bu ifadenin en az kullanıldığı görülmüştür (Pisot, 2015). Işık (2014) tarafından beden eğitimi bölümünde okuyan ciddi boş zaman katılımcılarının kişiliklerinin incelendiği bir başka çalışmada seçmiş oldukları aktivitelere göre yine kadınların erkeklere göre kendilerini daha yeterli hissettikleri sonucu diğer çalışmalarla paralellik göstermiştir.

Algılanan özgürlük açısından ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0.05$).

Katılımcıların yaşlarına göre ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar yaşa göre karşılaştırılmış ve arada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Amerika genelinde kadın paten katılımcılarıyla gerçekleştirilen bir çalışmada ise katılımın ciddiyeti ve boş zaman kimliğinin katılımcıların yaşıyla ilişkisi olmadığı saptanmıştır (Lui vd., 2016).

Katılımcıların yaşlarına göre algılanan özgürlük ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve arada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Katılımcıların medeni durumlarına göre ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmış buna göre ciddi boş zaman ölçeğinden ise sadece kişisel çaba alt boyutunda bekarların daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$).

Katılımcıların medeni durumlarına göre algılanan özgürlük ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve Algılanan özgürlük açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Katılımcıların algıladıkları ekonomik düzeye göre ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Buna göre ciddi boş zaman ölçeğinden sadece azim alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre en yüksek azim $\pm$ düzeyine ekonomik düzeyini çok iyi olarak algılayan bireyler sahip olmuştur ($p<0.05$).

Katılımcıların algıladıkları ekonomik düzeye göre algılanan özgürlük ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve arada anlamlı bir fark görülmemiştir

Katılımcıların okçuluk branşında yer alma süresiyle ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutları ile algılanan özgürlük düzeyleri arasındaki korelasyon incelendiğinde, katılım süresi ile ciddi boş zaman ölçeği toplam ortalaması ($r=0.138$, $p<0.05$), boş zaman kariyeri ($r=0.214$, $p<0.05$) ve azim ($r=0.271$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların okçuluğa katılım süresi ile okçulukta kariyer açısından sahip oldukları olumlu algılar, bu branşta kendilerini geliştirdiklerine olan inançları, başarılı olma duyguları pozitif yönde ilişkilidir. Aynı şekilde bireylerin okçuluk branşıyla ilgili engelleri aşma, bunun için mücadele etme algısını oluşturan azim alt boyutu ile okçuluğa katılım süreleri arasında da pozitif anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Kaya tırmanışına katılan bireylere uygulanan bir çalışmada katılımcılar düşük katılım, yüksek katılım ve adanmış grup olarak 3 gruba ayrılmışlar ve adanmış olan grubun ortalama 7.4 ± 6.8 yıl katılımı ile en yüksek düzeye sahip olduğu görülmüştür (Lee vd., 2017). Ciddi boş zaman olarak motosiklet süren

bireylere yapılan bir çalışmada ise aktiviteye katılım süresinin grup içindeki hiyerarşiyi belirlediği saptanmıştır (Lewis vd., 2013).

Katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ve algılanan özgürlük düzeyleri kullandıkları yay çeşidine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre katılımcılardan olimpiik yay kullanan grubun ciddi boş zaman ölçeği genelinden, boş zaman kariyeri, psiko-sosyal fayda, terapötik fayda ve sosyal dünya alt boyutlarından daha yüksek ortalama puanlar elde ettikleri görülmüştür ($p<0.05$). Olimpiik yay kullanan katılımcılar boş zaman kariyeri olarak okçuluk branşında kendilerini geliştirdiklerini ve başarılı olduklarını daha fazla hissetmektedir. Bunun yanısıra olimpiik yay kullanan bireyler sahip oldukları sosyal çevre ve statü, gerekse duydukları özgüven açısından daha olumlu algılara sahip olmaktadır. Ayrıca bu grup kendilerini yenilenme ve stresten uzaklaşma konularında daha olumlu algılamaktadır. Olimpiik yay kullanan katılımcılar, etkinliğe katıldıkları gruptaki kişilerle yaşam tarzı, düşünce ve değerler açısından daha çok örtüştüklerini düşünmektedir. Algılanan özgürlük açısından incelendiğinde ise olimpiik yay kullanan bireylerin algılanan özgürlük düzeylerinin daha yüksek olduğu, bu bireylerin diğer bireylerle birlikte okçuluk branşına katılmaktan memnun olduğu, bu branşı başarabilecek kadar iyi, yaratıcı, kontrol sahibi olduklarını düşündüğü, bu faaliyetleri kendileri ve başkaları için eğlenceli hale getirdiklerine inandıkları tespit edilmiştir.

Katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ve algılanan özgürlük düzeyleri haftalık antrenman süresine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre katılımcıların ciddi boş zaman ölçeği genelinden aldıkları puanlar, boş zaman kariyeri, azim, kişisel çaba açısından haftalık katılım sıklığı daha yüksek olan bireylerin daha olumlu algılara sahip olduğu görülmüştür. Buna göre daha sık katılım gösteren bireyler, boş zaman kariyeri olarak okçuluk branşında kendilerini geliştirdiklerini ve başarılı olduklarını daha fazla hissetmektedir. Ayrıca okçuluk branşına katılımı ilgili engelleri aşma ve mücadele etme konusunda daha sık katılım gösteren bireylerin daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görüşmüştür. Yine haftalık katılım sıklığı daha fazla olan bireylerin okçuluk ile ilgili kendilerini geliştirmek için kaynaklardan bilgi edinme ve çaba gösterme konusunda daha olumlu algılara sahip olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Algılanan özgürlük açısından haftada katılım sıklığı etkili olmamıştır ($p>0.05$).

Katılımcıların okçuluk branşında katıldıkları yarışma sayısı ile ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutları ile algılanan özgürlük düzeyleri arasındaki korelasyon incelendiğinde katılan yarışma sayısı ile en yüksek korelasyona azim alt boyutunun sahip olduğu görülmektedir ($r= 0.262$, $p<0.05$), bunu sırasıya boş zaman kariyeri ($r=0.223$, $p<0.05$), ve

kişisel çaba ($r=0.102$, $p<0.05$) izlemektedir. Ciddi boş zaman ölçeğinin geneliyle de katılan yarışma sayısı arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur ($r=0.193$, $p<0.05$). Cheng ve Tsaur (2012) tarafından Tayvanlı sörf katılımcılarına yapılan çalışmada azim alt boyutundaki artışın aktiviteyi daha cazip hale getirdiği, kendini ifade etme ve yaşam tarzının merkezine alma ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Katılımcıların okçuluk branşına katılırken algıladıkları özgürlük düzeyi ile ciddi boş zaman ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar arasındaki korelasyon incelendiğinde algılanan özgürlük ile ciddi boş zaman ölçeği ve bütün alt boyutlarının pozitif yönde anlamlı bir korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Algılanan özgürlük ile en yüksek korelasyona ciddi boş zaman ölçeğinin genelinden alınan skorlar sahipken ($r=0.496$, $p<0.05$), bunu boş zaman kariyeri ($r=0.367$, $p<0.05$), sosyal dünya ($r=0.345$, $p<0.05$) ve yeterlik hissi ($r=0.311$, $p<0.05$) izlemiştir. Ciddi boş zaman literatürü incelendiğinde ciddi boş zamanın boş zamanda algılanan özgürlük kavramına ilişkilendirildiği çalışmalara pek rastlanmamakla birlikte, gerek yaşama dair gerekse boş zaman aktivitelerine dair olumlu algılarla ilişkilerin bulunduğu çalışmaların literatürde yer aldığı görülmektedir. Bunlardan Heo vd. (2013) tarafından yapılan bir çalışmada Amerika'da düzenlenen veteran olimpiyat oyunlarında ciddi boş zaman katılımı ile yaşam tatmini ve sağlık arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu görülmüştür (Heo vd., 2013). Kore'de yapılan bir çalışmada da demografik özelliklerin ve ciddi boş zaman özelliklerinin öznel iyi oluşa yaptığı katkı incelenmiş ve demografik özellikler öznel iyi oluşun varyansını düşük bir oranda etkilerken, ciddi boş zaman özellikleri anlamlı olarak daha fazla etkiye sahip olarak bulunmuştur (Lee ve Hwang, 2018).

Literatürde boş zamana yönelik olumlu algıların ciddi boş zamanla ilişkilendirildiği bir çalışma, Çin'de üniversite öğrencilerine yapılmış ve ciddi boş zaman katılımcılarının boş zaman tatmininin her boyutunda kayıtsız boş zaman katılımcılarına göre daha yüksek değerler elde ettiği görülmüştür. Sosyal tatmin, ciddi boş zaman katılımcıların için daha önemli iken rahatlama alt boyutu kayıtsız boş zaman katılımcıları için ön planda bulunmuştur. Ayrıca ciddi boş zaman katılımcıların öznel iyi oluş düzeyleri daha yüksektir (Liu ve Yu, 2015). Boş zaman tatmini ile ciddi boş zamanın ilişkilendirildiği bir başka çalışmada da hedef atıcıları incelenmiş ve bir tutum ölçeği geliştirilmiştir (Murray vd., 2016). Veteran spor oyunları katılımcılarına yönelik olarak gerçekleştirilen bir çalışmada ise ciddi boş zaman kavramının boş zaman tatmininin çoğu alt boyutu ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (Park vd., 2016). Üniversite öğrencilerinin katıldıkları boş zaman etkinliklerinden tatmin olma ve algılanan özgürlük düzeylerinin incelendiği bi başka çalışmada yine varılan sonucu destekleyen

sonuçlara varılmış ve boş zaman tatmin düzeyini arttıkça boş zamanda algılanan özgürlüğünün de arttığı görülmüştür (Serdar, 2016).

Yapılan çalışmanın bulguları doğrultusunda daha sonraki dönemlerde yapılacak olan çalışmalara yol göstermek amacıyla bazı öneriler geliştirilmiştir;

- Yaptığımız çalışma sonucunda ve literatür taramaları sonucunda kadınların ciddi boş zaman etkinliklerine daha az katıldığı görülmektedir. Buna sebep olarak kadınların toplum içerisindeki rolü gösterilmiştir. Bu doğrultuda katılımı arttırmak için planlama yapılarak fırsatlar sağlanabilir.
- Olimpik yay kullanan sporcular ile makaralı yay kullanan sporcular karşılaştırıldığında olimpik yay kullanan sporcular boş zaman kariyerinden daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Ülkemizde ve dünyada çoğu zaman olimpik grup devlet tarafından desteklenirken makaralı grup federasyon tarafından desteklenmektedir. Bunun sebebi olimpik bir branş olarak görülmemesidir. Destek sağlanarak puan boş zaman kariyeri algısı değiştirilebilir.
- Haftalık antrenman sayısı ciddi boş zamanın azim, kişisel çaba ve boş zaman kariyeri gibi alt boyutlarını olumlu yönde etkilediği için bireylerin aktivitelere katılım sıklığı artırılabilir.
- Yapılan araştırmalarda kadın ve erkek katılımcılar arasında katılım farkı bulunduğu için bunun sebeplerini araştıran ve çözüm niteliğinde araştırmalar yapılabilir.
- Ciddi boş zaman kavramı diğer branşlar için de bir araştırma konusu olabilir.

KAYNAKÇA

- Acet, M., Tazegül, Ü., Kocapınar, Ö.A. ve Baş, Z., (2012). *A Comparison Of The Assertiveness Between Amputee and Hearing-Impaired Football Players*, International Journal of Academic Research. Vol 4. No.3.
- Ağduman, F., (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Motivasyon ve Tatminlerinin İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Akatay, A., (2003). Örgütlerde Zaman Yönetimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10: 282-300.
- Aktepe, K., (2003). Okçuluk. *Ankara: Nobel Yayın*, 5.
- Akyıldız, M., (2013). *Ciddi ve Kayıtsız Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Amestoy, V.C., Rosal, R.S., ve Toscano E.V., (2008). The Leisure Experience. *The Journal of Socio- Economics*. 37: 64-78.
- Ardahan, F., ve Lapa T.Y. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin Cinsiyete ve Gelire Göre İncelenmesi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*. 21(4): 129-136.
- Aslan, N., (2005). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi: Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Ege Üniversitesi Yayınları*.
- Atabeyoğlu, C., (1988). Okçuluk Tarihi, *Türk Spor Vakfı Yayınları* 5/6, Başkent Yayınevi, Ankara, 3.
- Ayyıldız, T., (2015). *Rekreatif Dans Faaliyetlerine Katılan Bireylerin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Bahar, O., ve Kozak M., (2005). Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik. Ankara: *Detay Yayıncılık*.
- Bammel ve Bammel (1996). Leisure ve Human Behavior. Reed J. (Ed.), Rec. 420 *Leisure in Contemporary Society: Course Reader-Fall*. San Francisco State University. San Francisco.
- Bayer, M.Z., (1983). *Rekreasyon*. Ankara: DSI Yayını.
- Beard, J.G. ve Ragheb M.G., (2001). “Measuring Leisure Satisfaction”. *Journal Of Leisure Research*. 12 (1): 20-33. Broadhurst R. Managing Environments For Leisure and Recreation. GBR. London: Routledge.

- Bieger, T., (2010). *Time Shift, Leisure And Tourism: Impacts Of Time Time Allocation On Successful Products And Services*; p: 109-118.
- Boud, B.M., ve Lawson F., (2002). *Tourism and Recreation: Handbook Of Planning and Design*. Architectural Press; 1.
- Bradley, M., ve Francois G., (2016). *Impact of casual leisure on serious leisure experiences and identity in a Canadian junior hockey context*, *Leisure/Loisir*, 40:3, 325-343, DOI: 10.1080/14927713.2016.1252939.
- Buchanan, B.M., (1998). *Structural Equation Modelling with LISREL, PRELIS and SIMPLIS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. Mahwah, NJ: Erlbaum Associates Cited in.
- Bulut, A., (2001). Rasih'in Okçulukla İlgili bir Manzumesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 17, 95-104.
- Busbecg, O.G., (1974). *Türkiye'yi Böyle Gördüm*, Hazırlayan: Aysel Kurutluoğlu, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 124-125.
- Cheng, E.H.P., Patterson I., Packer J., ve Pegg S., (2010). Identifying the Satisfactions Derived from Leisure Gardening by Older Adults, *Annals of Leisure Research*. 13(3): 395 419.
- Cheng, T.M. ve Tsaur, S.H., (2012). "The relationship between serious leisure characteristics and recreation involvement: a case study of Taiwan's surfing activities", *Leisure studies* Vol. 31, No. 1, January, 53-68.
- Csikszentmihalyi, M., (2000). *Beyond boredom and anxiety*, Jossey-Bass, San Francisco.
- Cuskelly, G., Harrington M. ve Stebbins R.A., (2002). Changing Levels of Organizational Commitment Amongst Sport Volunteers: A Serious Leisure Approach, *Leisure/Loisir*, 27: 3, 191-212.
- Çelik, G., (2011). *Kamu kuruluşlarında çalışan engelli bireylerin serbest zaman engellerinin ve tatmin düzeylerinin incelenmesi (Antalya Merkez Örneği)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Çetin, A., (2011), Memlük Devletinde Okçuluk, *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1 , Sayı 9, 67-86.
- Dal, N., (2015), *El Tercihi Belirlenen 10-11 Yaş Grubu Çocukların Okçuluk Öğretiminde Psikomotor Ve Bilişsel Yeteneklerinin Okçuluk Performansı İle Arasındaki İlişki*, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı, Doktora Tezi.

- Dardis, R., Soberon, F.H. ve Patro D., (1994). Analysis Of Leisure Expenditures İn The United States. *Journal Of Leisure Research*; 26 (4): 309-321.
- Demir, C., (2006). Demir N. *Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler İle Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama*. Ege Üniversitesi Academic Review; 6(1); 36-48.
- Demir, Ş., Demir, M., ve Babat, M., (2012). *Turizm bölümü öğrencilerinin serbest zaman gereksinimi serbest zaman doyumu ilişkisi algılamaları*. I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Bildiri Kitabı, Antalya.
- Doğan, Z., (1982). *Rol Çatışması ve İş Gören Sorunları Yönetim Psikolojisi*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Douglas, W.M., David, M., Martin O'Neill ve Jason G., (2016). Serious leisure: the sport of target shooting and leisure satisfaction, *Sport in Society*, 19:7, 891-905, DOI: 10.1080/17430437.2015.1067780.
- Driver, B.L., Brown, P.J. ve Peterson, G.L., (1991). Benefits of Leisure. State College, PA: Venture Publishing Inc. Cited in Gould, J., Moore, D., McGuire, F., ve Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 47-68.
- Ellis, G.D., ve Witt, P.A. (1994). *Perceived freedom In Leisure And Satisfaction*; Exploring The Factor Structure Of Perceived Freedom Compotents Of The Leisure Diagnostic Battery. *Leisure Sciences*; 16; 259-270.
- Eroğlu, F., (1996). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Erturan, Ö., Yenel, İ.F., ve Kocamaz, S., (2013). Spor Federasyonlarındaki Gönüllülerin Katılım Nedenleri ve Kazımları-Ciddi Boş Zaman Teorisine Göre Bir Değerlendirme. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4:1 (48-76).
- Gould, J., Moore, D., McGuire, F., ve Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), s. 47-68.
- Güçlü, N., (2001). "Zaman Yönetimi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*; 25: 87.
- Güven, Ö., (1992). "Türklerde Spor Kültürü" *A.K.D. ve T.Y.K. yayını*, Ankara, 18.
- Halsey, W., (1988). Macmillan Contemporary Dictionary. First Edition. İstanbul: ABC Tanıtım Basımevi, 844.
- Hazar, A., (2003). "Rekreasyon ve Animasyon". Ankara: *Detay Yayınları*.

- Henderson, K.A., (1996). Bialeschki M.D., Shaw S.M., Freysinger VJ. *Both Gians and Gaps: Feminist Perspectives On Women's Leisure*. State College. PA: Venture Pusblishing; 389-412.
- Henderson, K., (2010). Leisure Studies in the 21.St Century: *The Sky is Falling*. Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal, 32(4): 391-400.
- Heo, J., Stebbins, R.A., Kim, J., ve Lee, I., (2013). Serious Leisure, *Life Satisfaction, and Health of Older Adults Leisure Sciences*, 35: 16–32.
- Huimei L., (2015). *Bin Yu Serious Leisure*, Leisure Satisfaction and Subjective Well-Being of Chinese University Students Soc Indic Res 122:159–174.
- HungLing, (Stella) L., Michael J.B., ve Brooke, B., (2016). I am roller derby: the serious leisure and leisure identity of roller derby participants, *World Leisure Journal*, 58:1, 28-43.
- Hutchinson, S.L., ve Kleiber, D.A., (2005). Gifts of the ordinary: Casualleisure"s contributions to health and well-being. *World Leisure Journal*, 47(3), 2-16.
- Ian, P., Don G., ve Karey G., (2016). *The social world and event travel career of the serious yoga devotee*, Leisure Studies, 35:3,296-313.
- Işın, P., (2009). Türk Okçuluk Araştırmaları. *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi* 1, 233-241. Iso-Ahola SE. The Social Psychology of Leisure and Recreation. Dubuque, IA: WC. C. Brown.
- İlban, M.O., ve Özcan, K., (2003). "Demografik Özelliklere Göre Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerindeki Farklılaşma Üzerine Bir Araştırma", *I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu*, Ankara.
- İşcan, F., (1988). *Tiirk Spor Tarihi*, M.E.G. ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Basımevi Ankara.
- Işık, U., (2014). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Jan, L., Ian P., ve Shane P., (2013). The serious leisure career hierarchy of Australian motorcycle road racers, *World Leisure Journal*, 55:2, 179-192.
- Janke, M.C. Carpenter, G., Payne L.L., ve Stockard, J., (2010). *The role of life experiences on perceptions of leisure during adulthood: A longitudinal analysis*. Leisure Sciences; 33 (1): 52-69.
- Kahraman, A., (1995). *Osmanlı'da Spor*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 361.

- Kane, M.J., (1990). Female İnvolvement İn Physical Recreation: Gender Role As Constraaint. *Journal Of Physical Education, Recreation And Dance*; 26 (3): 250-274.
- Kang, J., Jerry, L., ve Sunhwan H., (2018). Serious leisure qualities and subjective well-being *The Journal of Positive Psychology*, VOL. 13, NO. 1, 48–56.
- Karaküçük, S., (2005). *Rekreasyon*. 5. basım. Ankara: Gazi Kitabevi; s: 3.
- Karaküçük, S., ve Gürbüz B., (2007). *Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme)*. 5. Basım. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Karlı, Ü. Polat, E. Yılmaz, B., ve Koçak, S., (2008). “Serbest Zaman Tatmin Ölçeği’nin (SZTÖ-Uzun Versiyon) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*; 19 (2): 80-91.
- Kaya, S., (2003). *Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmesi*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Ankara.
- Kaya, K., ve Tural Y., (2005). “Öğretmenlerin Boş Zamanlarında Sosyal Ve Kültürel Etkinliklere Katılımları İle İlgili Tutumları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Birimler Fakültesi Dergisi*; 10 (2): 271-281.
- Kelly, J.R., (1990). *Leisure*, 2nd edn., Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Keten, M., (1974). *Türkiyede Spor*. Ayyıldız Matbaası, Ankara, 30.
- Kılbaş, Ş., (2010). *Rekreasyon*. 4. Basım. Ankara: Gazi Kitabevi; 4.
- Kırkpınar, M., (2004). *Lise Son Sınıftaki Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılım Biçimlerinin Araştırılması*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Kim, J., ve Heo, J. (2009). *The field of serious leisure: In this literature review, it's clear the benefits of serious leisure to participants are many, as are the implications for parks and recreation programs*. Parks ve Recreation (December), online edition.
- KoFan, L., John B., ve HsienYuan M.H. (2017). Using characteristics of serious leisure to classify rock climbers:a latent profile analysis, *Journal of Sport ve Tourism*, 21:4, 245-262.
- Koloyiş, İ., ve Mimaroglu E., (2008). “Okçuluk Milli Takımının Antrenman Ortamında Kalp Atım Hızı Ve Nişan Alma Süresinin Atış Puanı Üzerindeki Etkileri”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* Cilt:5 Sayı:1.
- Konttinen, N., Landers D.M., ve Lyytinen H., (2000). Aiming Routines And Their Electrocorical Concomitants Among Competitive Rifle Shooters. *Scand Med Sci Sports*. 10 (3): 169-177.

- Kovacs, A., (2007). *The leisure personality: relationships between personality, leisure satisfaction, and life satisfaction*, Indiana University School of Health, Indiana. ProQuest Dissertations and Theses, p: 29-42.
- Kraus, R., (1998). *Recreation and Leisure in Modern Society*. Sudbury, Mass Boston: Jones and Bartlett Publishers, London.
- Kunz, J.L., ve Graham K., (1996). Life Course Changes In Alcohol Consumption In Leisure Activities Of Men And Women. *Journal Of Drug Issues*; 26: 805-827.
- Lamont, M., Kennelly, M., ve Moyle, B. (2014). Costs and Perseverance in Serious Leisure Careers *Leisure Sciences*, 36: 144–160.
- Lapa, T.Y., ve Ağyar E., (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Katılımlarına Göre Algılanan Özgürlük”. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*; 23(1): 24-33.
- Lee, Y.G., ve Bhargava V. (2004). “Leisure Time: Do Married And Single Individuals Spend It Differently”. *Family And Consumer Sciences Research Journal*; 32 (3): 254-274.
- Mannell, R.C., (1989). *Leisure Satisfaction*. In E. L. Jackson ve Burton. (Eds.), *Understanding Leisure and Recreation: Mapping The Past, Charting The Future*. State College. PA: Venture Publishing. 1989; p: 281-301.
- Mannell, R.C., (1993). *High investment activity and life satisfaction among older adults: Committed, serious leisure, and flow activities*. Sage, Newbury Park, CA.
- Mannell, R.C., Kleiber D.A., (1997). *A Social Psychology Of Leisure*. State College. PA: Venture Publishing.
- McLean, D., Hurd, A., ve Rogers, N.B., (2008). *Recreation and Leisure in Modern Society*, Eighth Edition, Jones and Bartlett Publisher, London.
- Meyer, HD., ve Brightbill C.K, (1970). Sessoms HD. *Community Recreation*. A Guide To Its Organization. Virginiaa; USA.
- Misener, K., Doherty A., ve Hamm K.S., (2010). Learning From the Experiences of Older Adult Volunteers in Sport: A Serious Leisure Perspective, *Journal of Leisure Research*, Vol 42, No.2, 267-289.
- Morpa Spor Ansiklopedisi. *Morpa Kültür Akedemisi Yayınları Ltd. Şti.*, 4. Cilt, İstanbul.
- Mull, F.R., ve Bayless G.K., (1997). *Recreational Sport Management*. Human Kinetics.
- Neulinger, J., (1981). *The Psychology Of Leisure*. 2th ed. Springfield IL: Charles C Thomas.
- Öngel, H.B., (2001). “Gelişim Sürecinde Erken İç Asya Türk Okçuluğu”, G.Ü. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt 21, Sayı 2, 189-215.
- Öktem, Ç., (2011). *Türkiye’de Okçuluk Sporunun Risk Yönetimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 38-40.

- Özbey, S., ve Çelebi, M., (2003). *Rekreasyon ve Spor Bilimlerine Giriş*. Mirzeoğlu, N. (Ed.). Ankara: Bağırhan Yayınevi; 230.
- Özdevecioğlu, M., ve Yalçın Y., (2010). “Spor Tatmininin Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi”. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*; 4(1): 63-76.
- Özkafa, F., (2018). “Okçuluk ve Hat Sanatı”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 7, Sayı 3, 1642-1672.
- Öztek, İ., (1999). *Osmanlı’da Spor Sempozyumu*, “Çağlar Boyunca Türklerde Spor ve Osmanlı Devletinde Yakın Mücadele Sporları”, Konya, 75.
- Park, K., (2016). Won1; Lee, Chul Won1; Min Jeong Kim, Effect Of Serious Leisure Experience On The Leisure Satisfaction Among Senior Sport Games Participants *Journal Of Physical Education And Sport ® (Jpes)*, 16 Supplement Issue (1), Art 92, Pp.584-591.
- Parker, C., ve Mathews B.P., (2001). *Customer Satisfaction: “Contrasting Academic and Consumers' Interpretations, Marketing Intelligence ve Planning”*; 19(1), 38-44.
- Passig, D., (2005). “Future-Time-Span as a cognitive skill in Future Studies”. *Futures Research Quarterly*; 19(4), 27-47.
- Patterson, I., ve Pegg, S. (2009). Serious leisure and people with intellectual disabilities: benefits and opportunities. *Leisure Studies*, 28(4): 387-402.
- Pisot, S., (2015). Running And Serious Leisure Perspective, Research In Physical Education, Sport And Health, Vol. 4, No. 2, Pp.119-122.
- Rojek, C., (1997). *Leisure theory: Retrospect and prospect*. Society and Leisure, 20, 383-400.
- Roker, D., Player, K., ve Coleman, J. (1998). Challenging the image: The involvement of young people with disabilities in volunteering and campaigning. *Disability and Society*, 13, 725–741.
- Sabuncuoğlu, Z., ve Tüz M., (2008). *Örgütsel Psikoloji*. 4. basım. Bursa: Furkan Ofset, 270.
- Sağcan, M., (1986). *Rekreasyon ve Turizm*. İzmir: Cumhuriyet Basımevi.
- Sakai, M. (2001). “Tourism Futures And The Allocation Of Time To Work”, *Leisure Education And Recovery: An Experience Economy Approach*, In (Ed: Weiermair K. ve Pechlaner H.).
- Schermerhorn, J.R., Hunt J.G., ve Osborn R.N., (1994). *Management*, New York: John Willey and Sons.

- Scoot, M., (1995). "Zaman Yönetimi". İstanbul: Rota Yayın Yapım Tanıtım, 9. Searle MS. Jackson EL. Socio Economic Variation İn Perceived Barriers to Recreation Participation Among Would Be Participants. *Leisure Sciences*; 7: 227-249.
- Serdar, E., (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerinden Tatmin Olma ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sevil, T., (2015). *Terapatik Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini ve Yaşam Kalitesine Etkisi*. Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir.
- Shamir, B. (1988) *Commitment and Leisure*. *Sociological Perspectives*, 31, 238-258.
- Gould, J., Moore, D., McGuire, F., ve Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 47-68.
- Shen, X.S., ve Yarnal, C. (2010). *Blowing open the serious leisure-casual leisure dichotomy: What's in there?*, *Leisure Sciences*, (32) 162-179.
- Shinew, K.J., ve Parry, D.C. (2005). "Examining college students" participation in the leisure pursuits of drinking and illegal drug use. *Journal of Leisure Research*, 37, 364-387.
- Stebbins, R.A., (1982). *Serious Leisure: A Conceptual Statement*, *The Pacific Sociological Review*, 25(2), April, 251-272.
- Stebbins, R.A., (1992). *Amateurs, professionals, and serious leisure*. Montreal: McGiH-Queen"s University Press.
- Stebbins, R.A., (1993). Social world, life-style, and serious leisure: Toward a mesostructural analysis. *World Leisure and Recreation*, 35 (Spring), 23-26.
- Stebbins, R.A., (1997). *Casual leisure: A conceptual statement*, *Leisure Studies*, 16, 17-25.
- Stebbins, R.A., (2000). Serious leisure for people with disabilities. In A. Sivan ve H. Ruskin (Eds.), *Leisure education, community development and populations with special needs*.
- Stebbins, R.A., (2001). *Serious Leisure*, *Society* May/June, 38, 53-7.
- Stebbins, R.A., (2001). *New directions in the theory and research of serious leisure*. Lewiston, NY: Edwin Mellen Press.
- Stebbins R.A., ve Graham, M. (2004). *Volunteering as leisure/leisure as volunteering: an international assessment*, CABI Publishing, UK, USA.
- Stebbins, R.A., (2007). *Serious Leisure*, A perspective for Our Time, Transaction Publishers, New Brunswick.

- Stebbins, R.A., (2008). *Right leisure: Serious, casual, or Project-based, Neuro-Rehabilitation*, 23, 335-341.
- Stebbins, R.A., (2009). *Leisure and Consumption: Common Ground and Separate Worlds*, Palgrave ve McMillan, New York.
- Stevens, R.G., (2016). *Ballroom Dance: Linking Serious Leisure to Successful Aging*, The International Journal of Aging and Human Development 2016, Vol. 83(3) 290–308.
- Şimşek, D., ve Ertan H., (2011). “Postural Kontrol ve Spor: Spor Branşlarına Yönelik Postural Sensör-Motor Stratejiler ve Postural Salınım”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IX (3) 81-90.
- Şimşek, D., Cerrah, A., ve Ertan H., (2013). “Olimpik, Makaralı ve Geleneksel Türk Okçuluğu Denge Yeteneklerinin Karşılaştırılması”. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7, 93-99.
- Tel, M., (1993). *Öğretim Üyelerinin Boş Zaman Etkinlikleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 2007, Elazığ.
- Tezcan, M., (2006). *Sosyolojiye Giriş “Temel Kavramlar”*, 72 Teksir-Dizgi-Fotokopi-Ofset Tesisleri, Ankara.
- Tezcan, N., (2007). *Rekreasyon Etkinliklerin Çalışanların Performansları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Tınazcı, C., ve Açıkkada C., (2002) “Okçulukta Atış Dinamiğinin İncelenmesi”, *Spor Bilimleri Kongresi, 7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 27-29 Ekim.
- Torkildsen, G., (1992). *Leisure And Recreation*. 3th ed. E ve FN SPON, London: 1992; 91.
- Torkildsen, G., (1999). *Leisure and Recreation Management*. Longman, Harlow, UK.
- Torkildsen, G., (2005), *Recreation and Leisure Management*. 5th ed. London: Taylor and Francis Group; 49.
- Tunç, A., (2000). *Osmanlı Devletinde Spor (Okçuluk)*, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Spor Okçuluk Modüler Programı (Yeterliğe Dayalı)*, Ankara.
- Ulusoy, S., ve Ergun N., (2011). “Engelli ve Engelli Olmayan Okçuların Fiziksel ve Antropometrik Özelliklerinin Karşılaştırılması”, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, Sayı:13.

- Uygurtaş, M., (2011). *Alışveriş Merkezlerinde Çalışan Gençlerin Serbest Zaman Kullanımları Üzerine Bir Çalışma*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Warren, K., (1990). *Women's Outdoor Adventures*. In Miles, Adventure Education. State College. 1990; p: 411-417.
- Wilks, L., (2016). *The lived experience of London 2012 Olympic and Paralympic Games volunteers: a serious leisure perspective*, Leisure Studies, 35:5, 652-667, DOI: 10.1080/02614367.2014.993334.
- Yıldız, D., (1979). *Türk Spor Tarihi*. Ser Yayıncılık, İstanbul s:72.
- Yılmaz, B., (1989). Boş Zaman ve Halk Kütüphanesi: Kavramsal Bir Yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*; 3 (4): 200-206.
- Yücel, Ü., (1998). *Türk Okçuluğu Atatürk Kültür Bakanlığı Merkezi yayınları* , Ankara, 9.

EK-1

1- Yaşınız: _____

2-Cinsiyetiniz: Erkek () Kız ()

3-Medeni durumunuz: Evli () Bekar ()

4-Toplumsal genelini göz önünde bulundurursanız hane halkınızın ekonomik düzeyi aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

() Çok iyi	: İstedğimiz gibi para harcarız
() İyi	: İhtiyaçlarımızı karşılamada güçlük çekmiyoruz
() Orta	: Ancak ihtiyaçlarımızı karşılayabiliyoruz
() Kötü	: İhtiyaçlarımızı tam olarak karşılayamıyoruz
() Çok kötü	: İhtiyaçlarımızı karşılamakta zorlanıyoruz

5-Okçuluk sporu ile ne kadar süredir uğraşmaktasınız?

6-Hangi yay çeşidini kullanmaktasınız?

- () Olimpik () Makaralı

7-Haftalık hangi sıklıkta antrenman yapmaktasınız?

- () Haftada 1 gün
() Haftada 2 gün
() Haftada 3 gün
() Haftada 4 gün ve daha fazla

8- Daha önce okçuluk branşında ulusal/uluslararası yarışmalarda kaç kez yarıştınız?

Boş zaman etkinliği olarak okçuluk sporuna göre yanıtlayınız

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1-Yoğun olsam bile seçtiğim boş zaman etkinliğine katılırım.	5	4	3	2	1
2-Yorgun olmama rağmen seçtiğim boş zaman etkinliğine katılırım.	5	4	3	2	1
3-Seçtiğim etkinliğin zorluklarıyla ısrarla başa çıkarım.	5	4	3	2	1
4-Seçtiğim etkinlik ile ilgili engellerle karşılaşsam bile üstesinden gelmek için mücadele ederim.	5	4	3	2	1
5-Seçtiğim etkinlikte kendimi artık daha bilgili hissediyorum.	5	4	3	2	1
6-Seçtiğim etkinlikte gelişme gösterdiğimi hissediyorum.	5	4	3	2	1
7-Bu etkinlik ile ilgili çeşitli başarılarla imza attığımı düşünüyorum.	5	4	3	2	1
8-Bu etkinlikte nasıl daha iyi olabilirim diye düşünüyorum.	5	4	3	2	1
9-Bu etkinlikte beni bir basamak daha iyiye taşıyacak herşeye açığım.	5	4	3	2	1
10-Seçtiğim etkinlik için kayda değer bir çaba harcıyorum.	5	4	3	2	1
11-Seçtiğim etkinlik ile ilgili kitap, CD vb. materyaller alırım.	5	4	3	2	1
12-Seçtiğim etkinlik ile ilgili kendimi geliştirmek için çok çalışırım.	5	4	3	2	1
13-Seçtiğim etkinlik ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olabilmek için çeşitli kaynaklardan araştırmalar yaparım.	5	4	3	2	1
14-Seçtiğim etkinlik ile ilgili daha iyi olabilmek için zaman harcarım.	5	4	3	2	1
15-Bu etkinliğe dahil olduğumdan beri özgüvenim arttı.	5	4	3	2	1
16-Bu etkinliğe ilgi duyan diğer kişiler ile arkadaşlıklar kuruyorum.	5	4	3	2	1
17-Bu etkinliğe dahil olmak belli bir sosyal statü kazandırıyor.	5	4	3	2	1
18-Bu etkinlik sayesinde sosyal çevrem genişliyor.	5	4	3	2	1
19-Bu etkinlik ile bilinen biri olmak beni mutlu ediyor.	5	4	3	2	1
20-Bu etkinliğe ait bir grubun parçası olmak beni mutlu ediyor.	5	4	3	2	1
21-Bu etkinliğe katılmak bana mutluluk veriyor.	5	4	3	2	1
22-Bu etkinlikle kendimi yenilenmiş hissediyorum.	5	4	3	2	1
23-Bu etkinlik psikolojik olarak kendimi daha iyi hissetmemi sağlıyor.	5	4	3	2	1
24-Bu etkinlik sayesinde stresten uzaklaşıyorum.	5	4	3	2	1
25-Bu etkinlik esnasında kendimi farklı bir dünyadaymış gibi hissediyorum.	5	4	3	2	1
26-Bu etkinliğe ilgi duyan kişilerle benzer fikirlere sahibim.	5	4	3	2	1
27-Bu etkinliğe ilgi duyan kişilerle ortak düşüncelere sahibim.	5	4	3	2	1
28-Bu etkinliğe ilgi duyan kişilerle ortak değerlere sahibim.	5	4	3	2	1
29-Bu etkinliğin diğer katılımcıları ile benzer mantaliteye (hayat görüşü, düşünce tarzı vb.) sahibim.	5	4	3	2	1
30-Seçtiğim bu etkinliğin yerini hiçbir boş zaman aktivitesi tutamaz.	5	4	3	2	1
31-Beni tanıyan herkes, bu etkinliğin beni ben yapan şeylerden biri olduğunu bilir.	5	4	3	2	1
32-Bu etkinliğe olan tutkum ile tanınan biriyimdir.	5	4	3	2	1
33-Bu etkinlik neredeyse hayatımın merkezinde yer alıyor.	5	4	3	2	1
34-Bu etkinliğe katılmak belli bir düzeyde yetenek gerektiriyor.	5	4	3	2	1
35-Bu etkinliğe katılmak istekli olmayı gerektiriyor.	5	4	3	2	1
36-Bu etkinliğe katılmak belli bir düzeyde beceri gerektiriyor.	5	4	3	2	1
37-Bu etkinliğe katılmak belli bir düzeyde bilgi sahibi olmayı gerektiriyor.	5	4	3	2	1
38-Bu etkinliğe katılmak etkinliğe ilişkin belli bir düzeyde yeterlilik hissi gerektiriyor.	5	4	3	2	1
39-Bu etkinliğin benim kişiliğime uyduğunu düşünüyorum.	5	4	3	2	1
40-Bu etkinliğin karakter yapıma uygun bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.	5	4	3	2	1
41-Bu etkinliğin kişiliğimle örtüştüğünü düşünüyorum.	5	4	3	2	1
42-Kişiliğime uymasa bu etkinliğe katılmaya devam edemezdim.	5	4	3	2	1

Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük (Rekrasyon faaliyeti olarak okçuluk sporunu düşünerek yanıtlayınız)	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Katıldığım rekreasyon faaliyetleri kendimi önemli hissetmeme yardımcı oluyor.	5	4	3	2	1
2. Çok sayıda eğlenceli rekreasyon faaliyeti biliyorum.	5	4	3	2	1
3. Rekreasyon faaliyetlerine birlikte katıldığım kişilerin becerilerini geliştirecek şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
4. Katılmak istediğim tüm rekreasyon faaliyetlerini başarabilecek kadar iyiyim.	5	4	3	2	1
5. Bazen, bir rekreasyon faaliyeti sırasında her şeyi yapabileceğimi hissettiğim kısa anlar olur.	5	4	3	2	1
6. Benim için katılacak bir rekreasyon faaliyeti seçmek kolaydır.	5	4	3	2	1
7. Rekreasyon faaliyetleri sırasında diğer insanların beni daha çok beğeneceği şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
8. Katıldığım rekreasyon faaliyetleri diğer insanları tanımama yardımcı olur.	5	4	3	2	1
9. Bir rekreasyon faaliyetini istediğim kadar eğlenceli hale getirebilirim.	5	4	3	2	1
10. Bir faaliyet sırasında diğer insanların daha fazla eğlenmesini sağlayacak şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
11. Genelde rekreasyon faaliyetlerini kiminle yapacağıma kendim karar veririm.	5	4	3	2	1
12. Diğer insanlarla birlikte yaptığım faaliyetlerde iyiyim.	5	4	3	2	1
13. Hemen hemen katıldığım tüm rekreasyon faaliyetlerinde iyiyim.	5	4	3	2	1
14. Katıldığım rekreasyon faaliyetlerinde yaratıcı olabilirim.	5	4	3	2	1
15. Rekreasyon faaliyetlerini herkes için eğlenceli hale getirebilirim.	5	4	3	2	1
16. Rekreasyon faaliyetlerim sırasında, çoğunlukla her şeyin doğru gittiği anlar olur ve çok heyecanlanırım.	5	4	3	2	1
17. İstemeseler de çoğunlukla insanların benimle rekreasyon faaliyetlerine katılmalarını sağlarım.	5	4	3	2	1
18. Hemen hemen her faaliyeti kendim için eğlenceli hale getirebilirim	5	4	3	2	1
19. Yeni arkadaşlar edinmeme yardımcı olan rekreasyon faaliyetlerine katılırım.	5	4	3	2	1
20. Rekreasyon faaliyetlerine katılırken iyi şeylerin olmasını sağlayabilirim.	5	4	3	2	1
21. Rekreasyon faaliyetlerine katılırken gerçekten güçlü ve kontrol sahibi hissettiğim zamanlar olur.	5	4	3	2	1
22. İnsanların benimle faaliyete katılmaktan hoşlanacağı şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
23. Sıkıntılı iken sakinleşmek için rekreasyon faaliyetlerine katılabilirim.	5	4	3	2	1
24. Rekreasyon faaliyetlerine katılırken heyecanlanırım.	5	4	3	2	1
25. Rekreasyon faaliyetlerine katılırken genelde eğlenirim.	5	4	3	2	1

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Tuçe Yağmur GÖKLEMEN
Doğum Yeri - Tarihi	Antalya - Muratpaşa
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğı Lise	Muratpaşa Lisesi - 2009
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi BESYO (Spor Yöneticiliğı) (2009-2013)
Yabancı Dil	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Gençlik Spor İl Müdürlüğü
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	*The Marmara Otel -Dalış Eğitimi *Büyükşehir Belediyesi - Pilates,Zumba ve Step-Aerobik Eğitmenliğı *Mecdude Başakakıncı Ortaokulu/Antalya, İnönü Ortaokulu/Isparta, Yunus Emre Anadolu Lisesi/Antalya - Beden Eğitimi Öğretmenliğı
E-Posta	tuceyagmur07@hotmail.com